

سیمناری د ننگ کان به چالاکوانی دژی هژاری و به خانو و لان کان جان کلارک له شاری تر تر نته

ته نه موانده به رزی با خان کان و جوان کان نیان، سه رسام م به بن به بازار ق به و نگانو ننگ کان، ه موو هشتان م د نه ن و میدیا یان ک کاری بنه تیایان به لادابر دنی من و ته یه. ورن له نزیکه و گو له ک سای ته سیالیست و چالاکوانی دژی هژاری و به خان ولان کان ه ر می نه نتاری ی ک نه دا بگرن، بزاین له پ نه ای نه و ه موو سه روت و سامان نه دا هژاری له کو دایه.

جان کلارک نه و ئینسانه جوانه ی زیاتر له دوو دیه یه به رد وام و به ماندووبون خ بات دکات دژی هژاری. جان کلارک وتار به ئکی ز به تواناو به سه لیه یه و کاریگر ی جه ده هت له سه ر گو گر ک ی، ه ر به یه جار کیان دادگا سزای به سه رداسه پاند به و ی ک به ی نیه تا دووسا له هیه ک و ک م کدا وتار بدا.

ورن له نزیکه و گو له م خ با تگ بگرن.

Jun 4, 2017

1:00 PM to 4:30 PM

East York Civic Centre

850 Coxwell Ave, East York, ON M4C 5R1

HOMELESSNESS AND POVERTY IN CANADA

JOIN US FOR AN AFTERNOON WITH
JOHN CLARKE
TO DISCUSS "HOMELESSNESS AND POVERTY IN CANADA"

JOHN CLARKE GOT INVOLVED IN ANTI POVERTY ORGANIZING IN THE 1980S WHEN HE HELPED TO FORM THE UNION OF UNEMPLOYED WORKERS IN LONDON, ONTARIO. IN 1990, HE MOVED TO TORONTO TO BECOME AN ORGANIZER WITH THE ONTARIO COALITION AGAINST POVERTY (OCAP) AND HAS BEEN INVOLVED IN THE EFFORT BY THAT ORGANIZATION TO CHALLENGE POVERTY AND AUSTERITY EVER SINCE.

East York Civic Centre
850 Coxwell Ave.
Toronto ON M4C 5R1

Sun Jun 04
01:00 PM TO 4:30 PM
Contact Number: 416-529-5517
www.dengekan.com

VOICES

RD. A DAILY INDEPENDENT KURDISH/ENGLISH NEWSPAPER

دەنگەکان

تراژیدیای مه‌کسیم گۆرکی...
"ئایکۆنی" پرلێتارییا...
نووسینی: عبودۆا حبه-مۆسکۆ...

وێرگێڕانی: نەجاتی عێز

زێڕک لە رێشپیرانی ئەوەکانی ساڵانی چلەکان و پەنجاکانی سەدەی بیستەم لەژێر کاریگەری ئەدەبی گەورە نوسەری ۆسی مەکسیم گۆرگیڤاڤوڤ، کارەکانی وەرگێڕاندرانە سەر زمانی عەرەبی و زێڕ کەشیش بە ھەمەئەختەبەتی چینی ھەژار و "ئەو بونەوەرانی کە بە مەزە ئەژمێردران" دائەنا، ھەژە چەپە ێراقیەکان ێمانی "دایک"یان بە نموونە بەرەنگاربونەوێ کرێکاران دانابوو بەرامبەر ۆم و مافە زەوتکراوەکانیان. ئەم بەچونە رێشپیرانی چەپی عێراقی ھەمان بەچونی یەکەتیی سەخت بوو لەسەر گێرکی. بەلام ئەوێ دوای ھەوێشانەوێ یەکەتیی سەخت لە ساڵی ۱۹۹۱ ویدا، لێرە ۆسەکان بەابەری کەمە نیست بەرێس یلتسین کە لایەنگرانی ێژئاوا بوون، ھەموو توانا و چالاکیەکانیان ۆووە لەناو بردنی ھەموو ھەمەکانی سەختی کەن خستە گەبە لەناو بردنی ھەموو ھەمەکانی دەوڵەتی یەکەتیی سەختی کەن. بە نموونە، شاری لێنگراند ناوی گێڕا بە سانت-بەترسبێرگ، پەیکەری سەرکێر کەمە نیستەکانی وەکو لێنین و دیزجەنسکی و سەفەردلێف و زێری تر لە سەرکێر بەلشەفەکان لابران لە ھەموو شارەکانی ۆسیا. ئەم ھەمەتیی لابرە گەورە نوسەری ۆسی مەکسیم گۆرکی (۱۸۶۸ - ۱۹۳۶) شی گرتەو؛ شاری گێرکی ناوی گێڕا بە نیجەنی-نەفگێرود ھەروەھا ناوی ۆستەگەیی مێترەکانی مەسکە و سانتپیتەربێرگ و قازان ھەموو گێڕان. ناوی جادەیی گێرکی سەرەکی لە مەسکە گێڕا بە تەفرەسکایا پەیکەرەکەشی لە بەرامبەر ۆستگەیی شەمەنەفەری بیلورۆسکی لابر (بە شەوێکە کاتی وەکو و ترا). ھەروەھا ستەدەیی سێنەمایی، شانە، پارک، جادە، پەیمانگای ئەدەب لە مەسکە و گەلە زانکە و کتێبخانە لە شارەکانی ۆسیا کە بە ناوی گێرکیەو ناوێرا بوون ناوەکانیان گێڕا بە ناوی تر، بەلام ئەستەمە ناوی گێرکی لە مەژووی رێشپیری ۆسی و جیھانی ێشکەرەت و سەرە ێای ھەموو ھەوێ لێرەکان، چونکە گێرکی (کەوێکە) لە جیھانی ئەدەب. بەیە دەزگای بەوکردنەوێکان بەردەوامن لە بەوکردنەوێ بەرھەمەکانی و لێکەلێنەوێکان لە بارەیی لێ لە ئەدەبی ۆسی. لەسەر شانە ھەموو شارەکانی ۆسیاش نەماشکردنی بەرھەمە شانەییەکانی بەردەوامیان ھەیە لەگەڵ بەرھەمەکانی پەشکین و گێگەل و تەلستەیی و چیخەف.

لە ێستیدا بەلشەفەکان لە مەکسیم گۆرکی (ئەمە ناوێکی خاوەراوە بە ۆسی مانای "تە" دێت) "ئایکەنێک"یان دروست کرد خەکی و ۆکو

نځرگا سږدانيان لږ ده‌کرد وه‌کو لاشه مځمياکراوه‌کي لينين له گډه‌پاني سوور. دواي ئه‌وه‌ي (الحاد) يان وه‌کو ئايدي لږجياي فږماي ده‌وه‌ت ناساند. هر ئه‌وه‌ي شري شريش بوو که مژده‌ي هه‌کردني گه‌رده‌لولي شريش دا، هر ئه‌وه‌ي نوسه‌ره پري‌ليتاريه مه‌زنه که دامه‌زرنه‌ري "رياليزمي سځسيالستي" ئه‌ده‌ب وه‌ونه‌ري ده‌وه‌تي وسيه‌ي. خه‌رمانه‌ي مه‌زنيان به‌ده‌وردا کځشا له‌به‌ر ئه‌وه‌ي هاوځي فلاديمير لينين وستالينه ونزيکه له‌سه‌رکرده‌کني تري حزب وده‌وه‌ت. لايه‌نگيري بلشيه‌فکان بوو به‌رله شريش وځه‌مه‌کي خستيوه خزمه‌ت شريش وپا‌پشتي هڅي سياسيان. ته‌نانه‌ت کار گه‌يسته ئه‌وه‌ي هڅريش بکاته سږشان‌ي هونه‌ري مځسک، به‌هڅي پځشکه‌شکردني ماني "ده‌ستل‌وه‌ش‌نراوه‌کان"ي ديست‌فسکي که سه‌رک‌نه‌ي تير‌ري خه‌باتي سياسي ده‌کات. ئه‌وه‌ي ماني لينين به‌(سخافات) ناوي برد و وتي کاتم نيه بيخو‌نمه‌وه و "فږمداوه". ستالين به‌هه‌موو شريشه‌يکه هه‌وه‌ي به‌ستنه‌وه‌ي گډرکي دا به‌کځساي‌تي خي‌وه به‌مه‌به‌ستي بانگه‌شه. بل‌يه هه‌وه‌ي گه‌اندنه‌وه‌ي دا بل‌يه‌ک‌تي سځفت دواي ئه‌وه‌ي که به‌ج‌ي هڅشت بوو له‌سه‌ر سوځبوني لينين له‌سا‌ي ۱۹۲۱. لينين زږسه‌غه‌ت بوو بل‌داواکارکاني گډرکي له‌به‌رگريکردني له‌شنيبره "بل‌رژواز‌کان" له‌ناوياندا شاعيري ئ‌روست‌کرات ئ‌ل‌کسه‌نده‌ر بل‌ک که تووشي نه‌خ‌شيه‌کي قورس بوو و پځويستي به‌چاره‌سه‌ر هڅبووله‌ده‌ره‌وه‌ي وځات، به‌ام ده‌سه‌جات ځگه‌ي سه‌فه‌رکردني پځنه‌دا له‌ترسي چالاکيه‌کاني دژي ده‌وه‌ت سه‌ره‌اي پا‌پشتيکردني له‌شريش ئ‌کت‌به‌ر. سه‌رئه‌نجام مرد دواي، ده‌ستي به‌ده‌ستي پځکردن‌کي دورو در‌ثر له‌لايه‌ن ده‌سه‌لاتدارانه‌وه.

هه‌روه‌ها گډرکي داواي ده‌رکردني بل‌ياري لږبوردي بل‌شاعيرنيک‌لاي گډميلي‌ف (هاوسه‌ري ژنه شاعير ئانا ئاخمات‌ف) ي کرد، به‌ام دواتر له‌س‌داره‌درا. گډرکي وسياي به‌ج‌ه‌شت پاش ئه‌وه‌ي لينين وتي: "ته‌ندروستيت باش نيه ئه‌به‌سه‌فه‌ر بکه‌يت بل‌چاره‌سه‌ري پزيشکي... ئه‌گه‌ر ازيش نه‌بي ئ‌مه‌ده‌تن‌رين...". ئيتر سه‌فه‌ري ئه‌مانياي کرد دواي ئه‌وه‌ي ناووم‌د بوو له‌رژمي نوځي وځات که پځاو پځبوو له "زوځمي شريشگ‌ي" و "تير‌ري سوور" وز‌ري تر له‌وداوانه‌ي که له‌سا‌اني يه‌که‌مي هه‌گيرساني شريش وشه‌ي ناوځ‌داويان دا. قوربانیه‌کاني چه‌نده‌ها که‌سايه‌تي شنيبر وئ‌ديب وه‌ونه‌رمه‌ندي وسيشي ت‌دا بوو. بل‌يه گډرکي دود بو له‌پاراوي ځبا‌زي شريش سځسيالستي ئه‌وکاته، سه‌ره‌اي لايه‌نگيري کردنيشي له‌بزوتنه‌وه‌ي سځسيال-ديموکراتي له‌وسيا وبه‌شداري کردني له‌شريش سا‌ي ۱۹۰۵ و او‌ه‌دوناني له‌لايه‌ن ده‌سه‌جاتي قه‌يسه‌ري وبه‌ندکردني. لاي گډرکي

سټیالیستی به مانای خټی وځو شگوزهرانی وجه ژنی همیشه یی به هموو
کرکاران له سایه ی رڼمه نوټی که دا، به ام ئوهی که بینیتی دواي
هاتنه سر دهسه اتی به لسه فکان ته نها هه څه هتاندنی جوتیاران
وکرکاران بوو؛ نه جوتیار بو به خاوه نی استی زهوی و نه کرکاریش
بو به خاوه ن کارگه وه کو بانگه شیان به دکرد پش شش. سهرباری
اوهدونان وگرتنی هرکه سټک بانگه شهی فره فکری و سیاسی بکړدایه.
پیاوani حزب کارگه کانیان به ټوه ئه برد به ئوهی هیچ شاره زاییه کی
پیشه ساریان هه بت.

هه روه ها تر تسکی هستا به دروستکردنی سهربازگهی به ندکردنه کان
"گلاگ". زړک له مټونوسان له و باوه هدان تر تسکی به م کارهی
ئهیویست کښی وټران بونی ئابوری سټت دواي شه ی ناوځ چاره سر
بکات به به کاره نانی به ندکراوه کان له جبهه ج کردنی پر ژهی
کاره باو بنیاد نانی پیشه سازی قورسی دهو هت. دواي نا ئوم د بوونی
گرکی له نه جامی سیاسه تی ده سا ا تدارانی نو، ناچار له نه مانیا
گیرسایه وه ودهستی کرد به ده ره نانی ټټ نامه یه ک وټاو کردنه وهی
وتار له ټټ نامه نه مان کان به ه څنه گرتنی توند له دهسه ات
دارانی سټت. نویسه ه څنه ئام زه کانی وه کو؛ "جوتیارانی وس" و
"د ره قی وس" و "شنبیران وشش" و "نامه ی نووسر وئده ب له
زه مانی ئمه دا"، هه روه ها داوا کردنی له ئاناتل فرانس به هستان
به هوه ی بانگه شیه ی کی جیهانی له پناو به رگریکردن له نه دیبه
به ندکراوه وس کان. ئو ه وټوستی گړگی بوو به هی بزاری
وتو ه بونی لینین که گړکی به هاوټی نزیکی ځی د زانی. ته نانه ت
له ما ه کښا ده ژیا له سا ی ۱۹۱۰ له کابری کاتی خه باتی نه نی.
گرکی زرجار گفتوگای ئنجام ددا له گه لینین سټبارت به باب ته تی
تایین وټلی له کښه گاپه یامی ټټ شنبیری له گټانی کښه گادا.
به به چونی گړکی، ئاسته مه کښه گاپه ی بکه و به به بوونی پر ژه یه کی
ر شنبیری مه زن. ټټ شنبیری بڼه مای هه موو پشکه وتنه کی کښه لگایه.
لینین بوونی تاینی به هه موو شوه یه ک ره تده کرده وه له ناو کښه گای
سټیالیستیدا ته نانه ت ئه گهر به به کاره نانی هټیش بت. لم
لایه نه دا زړ توند هه وو.

به یه له وسیا که نیسه مټوویه کان وټران کران (کاتیدرای کریستیانی
د سټریان له مټسک ته قانده وه که به ها بیناساز که هیچ که متر
نه بوو له کاتیدرای وټستمنستر له نه ندهن، کاتیدرای سانت پټس له
ټټ ما، کاتیدرای نټردام له پاریس چی وی ئه دا ئه گهر هه موو
ئه مانه ش بت قندرانای وټ به دینامټ؟ تڼگه یشتنی گړکی له سر

ئايين له ژبې کارته کړدنی فلسفه یی نیتشه و "مړۍ فی با" دا بو،
 وای ده بینې که کاره که په یوه سته به خودی که سه که وه له ئینتیمای
 ئایینې وهیچ زه وره یه که نابینا له دوور خستنه وی خه کی ساده له
 ئایین به زړه ملۍ، به کو پوښته بیریان ښکرت و پله به
 پله دیدیان بگرډر ب ټو دیده سک لاریزمیه که سیالیسته کان
 مژده به خشیان ب ده کړد. پشتریش گرکی هڅه له ښازی لینین
 ده گرت له سهر ههستان به شش پشها تنی کاته کی. وه شدارۍ له
 بهر که وه څو نهره کانیشی دا له زنجیره یه که نووسینی دا به ناو نیشانی
 "بیرگه لک له غه یرکاتی خیدا" (ناو نیشانه که هی مقاله یه کی نیتشه ی
 فله سوفه). له که ټه مه شدا گرکی له ناخی خیدا درکی به وه ده کړد
 که له ژگاری شش شدا داها توو ب لینین ټه ب ټه. هه روه ها لینینیش
 درکی به وه ټه کړد که داها توو ټوسیا به ب گرکی نا ب ټه، دواى ټه وه ی
 ناوبانگی نه که ته نها ل ټوسیا به لکو ټه وروپا ټه مه ریکاشی گرتبوه وه
 له ټگای ټه و کاره زړانه ی وه کو "مندا ټیم"، "له ن ټو خه کدا"،
 "دایک" هه روه ها چیرک وشا ن گهریه کانی له سهر ژپانی خه کانی هه ژار
 ونه بوو وب بهش ولانه وازان "په ټه". گرکی له ن ټوان سا ټانی ١٩٢١-
 ١٩٢٣ ژپانی له ن ټوان پراگ وهیلسنف ټرگ وبهرلین به سهر برد. پاشان
 خانویه کی له سرنټ له ئیتالیا کی له ساى ١٩٢٤. دواتر له کابری
 کمه لک له شاکاره کانی وه کو: ټمانی "کاری خزانى ئارتام ن ټف" و
 "زانک کانم" نوسی هه روه ها دهستی کړد به نویسی رمانه مه زنه کی
 "ژپانی کلیم سامگین". که هوشی یه کټی س ټټت ئارام بوه وه،
 ستالین به هم مو توانا یه کیه وه هه و ټی که اندنه وه ی گرکی ټه دا ب
 نیشتمان (س ټټت)، بیه که (المغریات) یان پشککش کړد له
 ن ټواندا سهرپشکردنی له رځکستنی بزاقی رځشیری له و ټا تدا.
 هه روه ها د ټپای کړد وه که و ټات گاری بوو له شه ی ناو څو
 وده رهاویشته کانی وگوزهرانی خه ک خش بووه وو بنیادنانی و ټات د
 هستی پکړد وه. ټو هه و ټانه یش که باس له سهر بازگی به ندکړدن
 ټه کهن ته نها پ ټوپا که نده ی دوژمنانی س ټټته.

ٲژمه تـ تـالتارىكان ههميشه ههوى كـ نترـ ٲـ كردن وبه كار هـ نانى گهـوره ٲـ شنبير وزانا وكه سايه تيه ناسره وه كانى كـ مهـ گاـ ئهـ دهـن بـ جوانكردنى ناشيرينه كانيان له ناوه ودهـره وهى ووـاتـ. ئهـمه ٲـكـ ئهـوه بوو كه ستالين ههوى بـ ئهـداـ. بـيه گـركى له ساـى ١٩٢٨ له سهـر داواى ستالين ههستا به ئهـنجامدانى گهـشتـكـ بـ بينينى ئهـو كاره چاكانهـى كراون لهـو (فهـريكه وـاتهـدا). پاش ئهـو گهـشته ههستا به نووسين وبـاو كردنه وهى زنجيره يهـك نووسين به ناو نيشانى “في ارجاء الاتحاد السوفيتى”. ساـى ١٩٣١ گـركى ههستا بـ سهـردانى كردنى

سەربازگەى بەندکردن لە دورگەکانى سەلەفیتسكى لە باکورى وڵات
 وستایشى ھەسوکەوت کردن لەگەڵ بەندىھەکان وبارى بەندىخانەکەى کرد.
 دواى ئەم کارەى، زۆر کەس ئەم ھەسوکەوتى گەورەکان سەرکەنە کرد.
 الکەسەندەر سەلجەنتسین کە خاوەنى خەڵاتى نەبە بوو یەكەک بوو لە
 کەسانە کە لەمانەکی بەناوى "دورگەکانى گەلاڤ" نووسى:
 پەوپاگەندەکان گەشتە سەلەفیتسكى (دەربارەى ھاتنى گەورەکان) پەش
 سەردانىکردنەکە - بەندەکان دەکوو گرتەگرتە، کارمەندانى
 بەندىخانەکە شەژان... ئەبە کەسەک بەندکراوەکان بناسە بەئەو
 بەپەڕەشیان بە ئەم سەردانىکردنە بخەم... ئەو نووسەرە "ھە
 ھەشدارى دەرى شەش" و نووسەرى پەلەپەلەکى وسى! ھەشدارگای زوڵم
 وزەردارى و بەدەنگى ئەبەت و ئەنوسە بە کەسانى خەمخەردەربارەى
 ھەوشى بەندىخانە و بەندەکان زۆر بەوونى! ھەموو گومانەکان
 ئەھەوێتەو. داگەیان لە ئەکات!... بەسەرپەرشتیارانى
 بەندىخانەکە ھەستان بە ازاندەوێ شوێنەکە وشاردەوێ ھەموو
 کەمو کورتىھەکان. کەرمەلین ئەو بەندکراوانەى کە ھەوانەى ئەو ئەکرد
 مەبەستى بوو کە مەترىنیان بەزىندوى بەمەندەو. زۆر بەى نەخەشەکان
 لە ھەبەى چارەسەرى دەرکەران و شوێنەکە پاک کراوەو. ھەروەھا
 ھەوێكى نوێ بە خانەى چاکسازى مەنەکان کە مەنەى نامە-بە
 کەمەگەیان تەدا نە، دروستکرا کە ھەردوو دیوى بەدارى سەو بەرى
 کاتى (بەبە ھەگ) رازەندراوەو... لەوانەى گەورەى زەگەرکردنیان
 وچەنەتى پەروەردە کردن وئامادەکردنیان بە ژيان لە داھاتوو
 لەسەر "سەسەلیستیدا" بەلاو ھەگەرت! وە ئیتر ئا بەمەجەرە...

گەلەھەى وداوہەکانى سەردانىکردنەکە لە مانە "دورگەکانى گەلاڤ"
 ی سەجینتسین، لەئەزمونی خودى خەلى لەئاکامى دە سا لە چەشتنى
 ئازارى زوڵم وئىھانە کردنى ناو بەندىخانەکە کە بەسەرى بردبوو
 سەرچاوەى گرتو. دواى ھەسەشەھەى یەكەتى سەفەت ھەندەک لە
 دوکەمەنتە نەھەنەکانى کى ج ب - لێژنەى ئاسایشى دەوڵەت- پەيوەست
 بە گەورەى ئاشکرا کران. لەنەویاندا، نامە گەلەھەى گەورەى لەگە
 سەردەکانى حیزب وەکو لینىن و ستالین و دژیردجینسكى وئەوانى تر
 ھەروەھا ھەندەک پەرتى کارمەندانى ئاسایش و سەخوورەکانیان لەسەر
 گەورەى. ئەو دەکیومەنتانە گەورەى بە شەھەى تەرو وئە ئەکات نە
 بەو شەھەى کە ئەکەوتە بەردەسى خوێنەران لەسەردەمى سەفەتدا.
 کەشەى ئەو دەوڵەتەى کە لینىن بنیادی نا ئەو بوو کە لەدەستى ئەو
 "شەگەلە" نەى کە خەونیان بە بنیادنانى کەمەگەى یەكسان و عادیل وە
 ئەبەنى "و قوربانى زەریان دا لە پەناو مەمالینى زوڵم و ناعەدالەتى
 دەسەلاتى قەیسەرى و بەوايان بە ئایدیەلەجای شەرشى "سەسەلیستى

زانستی" هه‌بوو، دەرچوو وکەوتە دەست ئەو کارمەندە حزبانی که له‌پ‌ناو پله‌و پایه وده‌سکه‌وتی شه‌خسی هاتبونه ن‌و حزب‌ه‌وه. هه‌ند‌کی تر له‌ ده‌سه‌لاتداران له‌وانه‌ بوون که به‌ناوی حزب‌ه‌وه له‌خولیای ده‌سه‌لات وک‌نتر‌ کردنی ک‌مه‌گادا بوون نه‌ک خزمه‌ت کردنیان. ئە‌مانه‌ زیاتر گ‌رکیان په‌ست کردبوو چونکه‌ وای هه‌ست ئە‌کرد که ش‌رش به‌لا‌دا ئە‌بر‌.

له‌سا‌ی ١٩٣٠ گ‌رکی بو به‌ئه‌ندامی یه‌ک‌تی ن‌نه‌ته‌وه‌یی نوسه‌رانی دیم‌کرات له‌گه‌ ر‌مان ر‌لان ووا‌یتون ووینکلر و‌ألبرت ئە‌نشتاین وهینرک مان ولویس ئە‌راگ‌ن ووا‌یز تریولیه‌ وگه‌ل‌کی تر له‌ گه‌وره‌ ش‌نبیرانی ئە‌وروپی که سهرک‌نه‌ی له‌سه‌داره‌دانی ٤٨ که‌سیان کرد له‌سهر وبه‌ندی "ک‌شه‌ی برس‌تی" له‌ یه‌ک‌تی س‌ف‌ت. سا‌ی ١٩٣٢ گ‌رکی ب‌ یه‌کجاری گه‌رایه‌وه س‌ف‌ت. له‌ئه‌وروپا گ‌رنگیدان به‌ کاره‌کانی گ‌رکی سستییه‌کی به‌خ‌وه بینی له‌ ئاکامی سهره‌ه‌دانی چکه‌ی ئە‌ده‌بی نو‌تر. حکومه‌تی س‌ف‌ت یه‌ک‌ک‌ له‌ ک‌شکه‌ گه‌وره‌کانی ملی‌ن‌ر ریا‌ب‌نشکی له‌ناوه‌‌استی م‌سک‌ و‌ف‌لای تیسیلی له‌ ق‌رم پ‌شکه‌ش کرد. ف‌لاکه‌ی ق‌رم ب‌‌گ‌ری کردنی بوو له‌ سه‌فه‌ر ب‌ کابری له‌ ئیتالیا به‌بیانوی هه‌واگ‌‌ین چونکه‌ ئاوه‌ه‌وای ق‌رم وباشوری ئیتالیا له‌ یه‌ک ئە‌چوون. هه‌روه‌ها ستاف‌کی خزمه‌تیان له‌ گه‌ ش‌ف‌ر و‌پ‌زیشک ب‌ ته‌رخان کرد. له‌وه‌ش گ‌رنگ‌تر بازنه‌یه‌ک له‌ پیاوانی ده‌زگای ئاسایش به‌ سهر‌کایه‌تی هینریک یه‌هودا به‌ر‌وه‌به‌ری به‌ر‌وه‌به‌رایه‌تی ئاسایشی گشتی ده‌وه‌‌ه‌ت ووه‌زیری ناو‌ (ک‌میسیری گه‌ل ب‌ کاروباری ناو‌). ئە‌م جو‌ه‌ ک‌نه‌ گ‌ره‌ش‌و‌نه‌ که ناوی ئ‌استه‌قینه‌ی (یه‌نون گ‌رشین‌ف‌یچ یه‌هودا) بوو پا‌پشتی ستالین بوو له‌کاتی ئە‌و خ‌پیشاندانانی که کران له‌ دژی سا‌ی ١٩٢٨. له‌به‌ر ئە‌وه‌ ستالین دواتر پشتی پ‌به‌ست له‌ به‌ر‌وه‌بردنی گ‌رتوو‌خانه‌و به‌ندیخانه‌کان و ئاسایشی و‌لات. به‌تایبه‌تیش له‌به‌ر ئە‌وه‌ی خ‌زمی سهر‌کرده‌ی به‌شه‌فی یا‌ک‌ف سه‌فه‌ردل‌ف بوو. هاوسه‌ری خوشکه‌زاکه‌ی بوو (به‌‌ام ستالین یه‌هودای له‌سه‌داره‌ دا له‌ سا‌ی ١٩٣٨ به‌ تاوانی هه‌و‌دان ب‌ گ‌‌ینی ده‌سه‌لات له‌گه‌ گ‌روپی تر‌تسکیه‌کان).

هه‌موو جموجو‌ه‌کانی گ‌رکی له‌ژ‌ر چاو‌د‌ری یه‌هودادا بوو. وهه‌موو وه‌رده‌کار‌کانیشی ئە‌گه‌یانده‌ ستالین له‌بارهی دانیشتن وک‌بونه‌وه‌کانی له‌گه‌ مه‌کسیمی کو‌ی وهاو‌‌ نزیکه‌کانی وگفتوگ‌‌کانیان. له‌ ئ‌استیدا گ‌رکی خ‌رابوه‌وه‌ ناو "قه‌فه‌س‌کی ئ‌التونیه‌وه" به‌کار ئە‌ه‌ئ‌را له‌ لایه‌ن ده‌سه‌لاتی حیزبه‌وه‌ ب‌ ک‌نتر‌ال کردنی س‌کته‌ری ش‌نبیری له‌ ده‌وه‌‌تدا. به‌سهر‌په‌رشتی گ‌رکی، ژماره‌یه‌ک گ‌ف‌ار و‌‌ژنامه‌ی ئە‌ده‌بی ده‌رئه‌چون. یه‌ک‌تی نوسه‌ران دامه‌رزا، ئینسیکل‌پیدیای "ئه‌ده‌بی

جیهانی" دەرچوښترا ویه که مین کښنگړه یی که ټی نوسه ران به ستره. گډرکی ټیدا وتارکي ټروته سلی پښکېش کرد دهرباره یی نوسه رانی سږت لهو دهمه دا وباسی "ریالیزی سږسیالیستی" وه کو ئا یه که ده به هموو هونه رمنه د ونوسه رانی دهوټ له سایه یدا هوه یی دوباره بنیاد نانه وهی ژپانی کښمه گای سږت ټی بدهن. گډرکی هر له منا یه وه به که سږکی به رهه سټکاری زوښ وش رښگر ناسرابوو به یی قبو کردن ومانه وهی له گه ټژم کی گشتگیر به سه ر کایه تی ستالین به کارکی نام دته به رچاو. پاش گه انه وهی به یی که ټی سږت گډرکی تووشی کښمه لک نه هامه تی هات ده سپکیان له ده ست دانی مه کسیمی کو یی بوو که له تافی گه نجیدا بوو. پښوپا گه ندهی نه وه به او بوه وه گوا یا به پلانی یه هودا بووه. به گوږه ی دانپښدانی بیوته ر کریوتشکف که سکرته ر وپاسه وان وخانه خو یی گډرکی نوسه ر بوو. کریوتشکف نه مهی له کاتی دادگایی کردنی له سه ر که یسی (التامر) له ستالین له لایه ن بوخارین وزیند فیف وکامینیف وتبوو. هه روه ها کریوتشکف، که دواتر له سږداره درا له گه هاوسه ره که ی دانی به وه شدا نابوو که ټوه گلاوه له وداوی مه کسیم.

وترا که گوا یا یه هودا نه و کاره ی کردوه چونکه مه یلی له هاوسه ره که ی مه کسیم بووه. به نام مژوناسان گومانیان هه یه له وهی کریوتشکف که زږ دسږی گډرکی بوو دهستی هه بوب له کوشتنی کو ه که ی که به نه خښه کی کتوپ یی د مرد. گډرکی له نامه یه کیدا به به کریوتشکف له سالی ۱۹۲۷ له سږرنته ی ئیتالیا وه نوییوی: " که دهوټ مه ند بووم په یکه رکی گه وره ی برنرت به دروست نه کم له گه وره ترین گډه پانی شاردا. نه مه ت به نه کم چونکه ټ کتبه کانت پراست، به استمه وگا ته ناکم. من سوپاسی به پایانت نه کم. چن نه کر که سږکی ئا و دسږز کو ه که ی بکوژی هه رچه نه دانی به وه دا نابوو له ژر نه شکه نه دا. ستالین ترسی له گډرکی هه بوو که هیچ کاتک نه بوو به یی که له دهسته ی که سانی به ردهستی. گډرکی به که سانی وه ک ریکف وبوخارین وکامینیف وزیند فیف ده وره درا بو که رکابه ری ستالین بون له لیژنه ی ناوه ند وستالین حزی لښانه کردن.

له ۱۸ حوزه یران ۱۹۳۶ گډرکی ل دوا ی چه ند رښک له نه خښی کی سه خت وبښه شی کچی دوا یی کرد له باخی گډرکی (وشه ی گډرکی لښه به مانای "گرده کان" دت له وسیدا به خو ښنده وه به نام شوازی نویسینه که ی جیاوازه.) له ده ره وهی شاری مښک. هه مان نه و شو ښه ی که لینین ټیدا مرد. پښش مردنی، ستالین به یا وهی مښک تږف وږر شیل ف ل دوا ی نیوه ی شهو سه ردانی کرد. پزیشکه کان به ده رزیه کی کافور هښایانه هښخی پښش سه ردانی کردنه که. دواتر له کاتی دادگایی

کردنی گروهه‌کە‌ی ترسکی و " پزیشکە بکوژەکان" وابە‌او کرایه‌وه که پزیشکەکان به‌مه‌به‌ستی کوشتن برکە‌کی زەر له کافوریان ل‌داوه. به‌ام هیچ به‌گە‌یه‌کی سه‌لم‌نە‌رنیه ب‌ ئە مکاره. له‌اپ‌رتە پزیشکیه‌که‌یدا هاتبوو که ه‌ی مردنه‌کە‌ی له ئە‌نجامی هه‌وکردن‌کە‌ی توند بوه له به‌شی خواره‌وه‌ی سه‌یه‌کانی که سا‌مان‌کە‌ی زەر بوو توشی نه‌خ‌شی سیل هاتبوو. راپ‌رتە‌که‌ له‌لایه‌ن تیم‌ک له گه‌وره پزیشکان له‌ناویاندا وه‌زیری ته‌ندروستی کامینیسکی وپزیشکی کرملین خ‌د‌رک‌فسکی وپزیشکان لانگ وبلیتنیف وک‌نتچال‌فسکی وسبیرانسکی ولیفین واژ‌ کرابوو. ز‌رینه‌ی ئە‌مانه‌ی ناویان هات له‌و جوانه‌ بوون که‌دواتر له‌س‌داره‌ دران. پر‌فیس‌ر دافید‌فسکی هه‌ستا به‌ کاری تو‌کاری لاشه‌کە‌ی (تشریح الجثة). کار‌ک‌ به‌خ‌رای‌ی ئە‌نجام‌درا هه‌ر له ژووری نوستنه‌کە‌ی له‌سه‌ر م‌زی نوسینه‌کە‌ی. که‌س نه‌نی ئە‌م په‌له‌کردنه‌ی نه‌ژانی وترا که ئ‌نما‌یه‌کان له کرملینه‌وه هاتبوو.

کریوتشک‌ف له‌یاده‌وه‌ریکانیدا له‌باره‌ی ئە‌و وداوه‌وه نوسی‌بووی وئه‌: له‌دوای مردنی گ‌رکی هه‌سوکه‌وتی پزیشکەکان له‌گە‌ی گ‌ا. ته‌نها لاشه‌یه‌کی مردو بوو لای ئە‌وان...کات‌ چومه ژوره‌که‌وه ته‌نها لاشه‌یه‌کی له‌خو‌ن گه‌وزاوم بین‌ی پزیشکەکان ناوسکیان هه‌موو ه‌نا‌یه ده‌ره‌وه ئینجا ش‌رتیان وبه‌ ده‌رزی وده‌زویه‌کی ئە‌ستور سکیان دوریه‌وه. م‌شکیان فر‌دا‌بوه ناو قاب‌که‌وه وبه‌منیان ووت بیه‌ ب‌ "په‌یمان‌گای م‌شک". به‌گو‌ره‌ی ووته‌کانی، هیچ نوسه‌ر‌کە‌ی تری و‌سی به‌وج‌ره مامه‌‌ه‌ی له‌گە‌ نه‌کراوه له‌کاتی مردنی. که‌یسه‌کە‌ی به‌ ده‌سیسه‌ی سیاسی ناوبردوه. لاشه‌کە‌ی گ‌رکی سوت‌نرا وخ‌ه‌م‌شه‌کە‌ی کرایه‌ ناو شوشه‌یه‌که‌وه وخرایه‌ ناو دیواری کرملینه‌وه، به‌پ‌چه‌وانه‌ی وه‌سیه‌تنامه‌که‌یه‌وه که داوای کردبوو له‌ته‌نیش گ‌ا‌ی کو‌ه‌که‌یه‌وه له‌ د‌ر ن‌ف‌دیفیتشه‌ بن‌ژ‌ت. گ‌رکی خ‌ی خسته ئە‌م گ‌ژه‌نگی پیلانگ‌ی‌ی‌و و‌گە‌ی خ‌شکرد ب‌ ده‌ست‌وه‌ردانی خه‌کان‌کە‌ی نام‌ وه‌زگه‌ل‌کە‌ی پ‌چه‌وانه به‌ سروشتی دا‌ه‌نانی ئە‌ده‌بی خ‌ی. نه‌ک ته‌نها له‌و کاته‌ی له‌ ژیاندا بوو به‌کو له‌ مردنه‌که‌شیدا. به‌هه‌رحا‌ دواتر ئە‌و پزیشکانه‌ هه‌موو سزای مردنیان به‌سه‌ردا سه‌پ‌نرا وگوله‌باران کران. ئە‌وتر‌ ستالین ق‌ی له‌ پزیشکەکان بوو ئ‌گە‌ چاره‌سه‌ره میلیه‌کانی پ‌ باشت‌ر بوو. وه‌کو خ‌ پ‌چینه‌وه به‌ عابایه‌کی قه‌وقازی به‌مه‌به‌ستی عاره‌فکردن وله‌ کاتی تا ل‌هاتن. لینینیش هه‌مان ب‌چونی هه‌بوو، متمانه‌ی به‌ پزیشکە به‌شه‌ف‌کان نه‌بوو پزیشکە سویس‌کانی پ‌ باشت‌ر بوو.

گهشتی گځرکی لهسهر ځای په له نازاری ژیان له ځای له دایک بونیوه له نیجنی-نوفگځرځد وه دهستی پهکرد هه تا ځای مردنی له باخی گځرکی. ژیانی په بوو له کاره ساتی گه وره ونوشوستی کاتک هه وای ځکوشتنی دا له ته مه نی ۱۹ سا پیدا دواي نه وهی نه یوانی بچ ته زانکای قازان. په چانسی خو نندنی باای له دهست چوو. دواتر نه ستی ره ی له جیهانی نه ده بدا گه شایه وه کاتک چیرک کی "ماکار تش ردا" ی په او که رده وه له سا ۱۸۹۲. دواي نه وه کاره کانی تری په او کرایه وه که ناوبانگی جیهانی په ه نا و بوو به نوسه ری پله یه کی ووسی دواي مردنی تلستای ودستیفوسکی وتیشخ ف.

مه کسیم بیشک فی دارتاش، باوکی مه کسیم وفارفارا کاشیرینای دایکی له که نیسه ی شاری نیجنی-نوفگورود هاوسه رگریان کرد. هه رگیز له بیري نه وه دا نه بوون که منا ه نه به ره که یان نه په ته یه کک له گه وره نه دیبانی ووسی. مه کسیمی باوک له کاره که ی که ک میانیا یه کی ده ریوانی بوو پله ی بهرز کرایه وه وکاری سه رپه رشتی دروستکردنی که وانهی سه رکه وتنی په سپرردرا په به ځره اتنی کردنی ئیمپراتر نه لکسه نده ری دووهم له شاری ئستراخان. په یه تازه بوک وزاوا له و شاره نیشته ځ بوون. گځرکی کو (که ناوی نه لیکسی بوو) له و شاره له ۱۶ مارت ۱۸۶۸ له دایک بوو. به ام له سا ۱۸۷۱ ځزانه که یان کستکی گه وره ی که وت؛ الکسی توشی ک ل را بوو باوکی که به دیاریه وه بوو وخز مه تی نه کرد نه ویش گیر ده ی هه مان دهر د بوو. باوکه مرد و منا ه که چاک بوه وه. دایکی که چاوه ری منا ی دووهمی نه کرد ناوی ل نا مه کسیم که له دایک بوو، به ناوی م رده کچر دوو ه که یه وه. باوک له ئستراخان په خاک سپرردرا به ام مه کسیمی برای نه لکسی له ځای گای گه نه وه په نیجنی نه فگځرد مرد. گځرکی له کتبی "مندالیم" باسی دیمه نی منالکی بچوکی اکشاو له تابوتکا نه کات، له ناو نه و که شتی ه ی که بردنی په نیجنی نه فگځرځد وچن دایکی به چاوی ناحه زه وه ته ماشای نه کرد و به سه ره ځر وه ی به وه ژن که وتنی ځی نه زانی. به م شوه یه وله گه نه وداوه تراجیدیا نه ژیانی یه کک له گه وره نه دیبانی ووسی دهستی په کرد. که دایکی شوی دووهمی کرد باپیری ازی نه بوو به ام ناچار بوو کهه زاکه ی بگر ته ځی. داپیره نه رکی گه وره کردنی گرته نه ست و لکی کاریگه ری هه بوو له سه ری. که بوو به حوت سا مان هوشی مادی باپیری ز ځر خراپ بوو په یه سه ره تا ناردی په کارکردن له دوکانی په او فر شک. دواتر لای ځزانی سرگیف که خزمی داپیره ی بوون وه کو خزمه تکار، به ام پاش ماویه کی کورت هه هات. له و کاته وه ئیتر شه ی مان ونه مان له ژیانی نه و منا ه دهستی په کرد. ئیشه کان وگرنگیدانی به شت گځانکاری به سه ردا هات. قورستین کار

کرد بـتی له نانه واخلانه یه کدا بوو که ده بوو به یانیان زوو کیسه ناردی قورس بارکات، هه ویر ئاماده بکات، فرن گهرمکات، دواتر نان و بهر هه مه کانی تر ببات بـ بازارا و بیانفر شـ.

لـ سـر تادا باپیری بهـزـر ئه یبرد بـ که نیسه و نوـژ و سروده ئاینیه کانی پـ له بهر ئه کرد. له و باره یه وه گـرکی نووسیویه تی: "هزم له یشتنی که نیسه نه بوو، ملی ئه گرتم و بهـزـر سوخته ی پـ ئه بردم". دواتر باپیره وازی لـهـنا و سه رپشکی کرد، بهـم دواتر ئه لیکسی دانیه وه دا نا که هزی تـها له سه یرکردنی نیگاره که نی ناو که نیسه و گوـگرتن له سروده خه ماوـکان بوو. لـ بهـرئه وه هزی له یشتنی مناوه له (بـ نه یه کی ئاینی کریستیانه کانه بـ مناـان ساز ئه کرـت) نه بوو. کاتـک بـ یه که مجار سه ردانی قه شه ی کرد بـ ئه م مه بهـسته، ههستی کرد ههـخهـتهـنراوه و ئه مه کارـکی بـزار که ره. جارـکیان باپیری بـک پارهی پـدا بـ ئه وی بیه خـته که نیسه، بهـم ئه و پـی باشتر بوو بـت یاری پـبکات له گهـ مناـان و پاره که ی دـان و بهـدرـوه به باپیری گوت که وا مناوه له ی ئه نجام داوه له لای قه شه. بهـمشـوه یه ئه م مناـه گهـوره بوو له که شـکی دور له که نیسه. داپیره شی که زـر چاودـری بوو، زیاتر گرنگی به چیرـک و گـرانیه میلیه کان ئه دا تاوه کو و تنه وه ی سروده ئاینـکان له گهـیدا. دیدی نه گه تیغیانیه گـرکی له سه ر که نیسه و ئاین له و کاتانه وه دروست بوو. زیاتریش جـگیر بوو له گهـ ئاشنا بوونی به فهلسه فه ی نیتشه و فه یله سوفه ئهـمانـکانی تر. مردنی یه ک له دوا ی یه کی برا و خوشکه کانی ئه لیکسی وه ک ئه وه ی بـی چاره نووس به مه بهـست الـکسی به تا قانه یی بهـته وه له هه ردوو هاوسه رگیره که ی دایکی. ژیا نی له لای دایکی دوا ی هاوسه رگیری دووه می زـری نه کـشا.

ژـکیان خه ریک بوو مـرده که ی دایکی به چه قـ بکوژـت ئه گه ر دایکی دوری نه خستایه ته وه له بهر ئه وه ی به پـاو له دایکی دا بوو. ههـشه کوشتنی ئه و و خـشی کرد ئه گه ر جارـکی تر ده سترـژی بکاته سه ر دایکی. جارـکی تر دایکی ناردیه وه ماـی باپیره ی. دوا ی مردنی دایکی باپیره ی گووتی: "هـی.. ئه لـکسی.. تـ مه دالیه نیت بکـیته مل، بـ له ناو خهـکیدا بژی". به و شـوه یه باپیره که زاکه ی ما بهـده ر کرد دوا ی مردنی دایکی به چه ند ژـک. دایکی ئه لـکسی که له خـزانی کاشیرین بوو، زوو تر خـزانـکی ده وـمه ند بوون بهـم ئـستا سه روه ته که یان له ده ست داوه. به بـچوونی باپیره، کچـکی ته نها هـ بوو که به مناـه که ی ئه بهـسته ته وه. پـشتر که مناـه که ی گرتیو وه خـی بـ ئه وی هه لی شوو کردن بـ که که ی ده سته بهر کات به پیاوـکی ژـدار،

به‌ام دواى مردنى كچه‌كەى ئەو پەيوەندىە نەما. باپىرە ھەموو سامانەكەى لە (سفقە) بازەرگانى لەدەست دابوو، ئەلكسى بوو بوو بە بارەكى قورس بەى.

نووسەرانى ژيانامەى مەكسىم گەرەكى لەوباوہەدان كە ئەو وداوانەى لە ھەردوو كتەبى "مندايم" و "لەنەو خەكدە" ھاتوو، مەرج نە بەدەقىقى گوزارشت لە ژيان و بەسەرھاتى خەى لەلای باپىرىيان ئەوكاتەى ئەمشار و ئەوشارى ئەكرد بكت. بەكو لەوانەىە نووسەر جەھوى بە خەيا شل كەرد بە لە وناكەردنى شتەكان بە مەبەستى اكاشانى خوئەنەر. لەوانەىە دەرەقى باپىرە لەگە ھاوسەرەكەى ومنا ومنازاكانى است بەت، گەرەكى گەلەك بەسەرھاتى لەو جەرەى باسكەردوہ. بەام ھەر باپىرەش بوو بەھەى ھەكەوتنى لە خوئەندنگاى سەرەتاىى لە كەنىسە چونكە بەزەر سروود و نزاو چەند پارچەىەك لە كتەبى پىرەزى بە لەبەر ئەكرد، لەو ماوہ كورتەى كە خراىە بەر خوئەندن.

ئەوہى شايانى باسە، گەرەكى خەرمانەىەكى پىرەزى بەدەورى داپىرەيدا كەشابوو لە كارە ئەدەبىكانىدا. داپىرە كە چىرەكى بە ئەگەرەىەوہ، بە ئەو نموونەى چاكەو سەز و چا و دتەرى بوو ھەرچەندە باپىرە بە "ژنە ساحىرە پىسەكە" وەسفى ئەكرد. بەام لەلای ئەلكسى وەكو پاكىزەى پىرەز و سەرچاوەى خەشەوىستى بوو كە لەمناى لى بەبەش بوو. لە مناىەوہ ھەردىمەنى لاشەى مردوو، سەرما و سەرما، لاشەى باوكى لە تابوتەكدە برا كە رپەكەشى لە تابوتەكى تردا ئەبىنى. ھەتا دايكىشى وەكو مردو ئەھاتە بەرچا و بە بەدەنگەكەى و وەوہ و شك و ھەش ھەگەاوەكەىەوہ و فەرەمەش كەردنى ئەمەوہ. دىمەنى داگرتنى تابوتەكەى باوكى بە ناو گەگەكەى كە پە بوو لە ئا، لە كاتى بەخاسپەردنىدا و باز بازەنى بەقەكان بە دەورىدا كە دوانىان لە سەر تابوتەكە بوو، ھەمىشە لە بەر چا و بوو. دواى ئەوہ مردونەژەكان خەكەيان كەرد بەسەردا، بەقەكان ھەوئەيان دا لە چاەكە بەنە دەروہ بەام ھەوئەكانىان بە ئەنجام بوو. ئەم دىمەنە ھەستى بەزەىى لە دى ئەلكسى جوئەند. بەو شەوہىە گەورەى خەزان و برا و بەقەكان بەتەنىشت يەكەوہ جەى خەيان گرت. بەگشتى گەرەكى ھەستى سەز و بەزەىى بەرامبەر مەق و گىانلەبەر و ھەتا شتەكانىش دەرتەبەى. بەىە دەسەلتادارانى بەلشەفى ھەندەك جار لە وەستانەوہى گەرەكى و بەرگرىكەردنى لە كەسانەك كە ئەوان بە دوژمنىان دائەنا تەنئەگەىشتن.

داپىرە بە ئالەكسى جەگەى دايكى گرتبەوہ، لەكاتەكدە كە ھەموو

جیهان پشتی لـکردبوو. ئەو بووبوو بە تاکە پەرژینی ژیان بـی کا تـک
"خواکە ی باپیرە" دەستبەرداری بوو. وەکوو دەستبەرداری بونەکە ی لە
بـقەکان کە بە زیندوویی کرانە ژـر خاکەو و مردن. سەرەـای ئەوای
دایپیرە کە سـکی سادە بوو، خوـندن و نووسینیشی نائەزانی، بەـام لاری
نەبوو لە خواردنەوێ پـکـکـکـلەگەـ دەریاوانەکان و گـگـانەوێ
بە سەرھاتی دەگمەن لەو کەشتیە ی کە لە ئەستراخانەوێ ھـنا ننیوێ.
ئەو کارە ی دایپیرە بوو بە ھـی توـەبوونی فەرفارای دایک و پـی و ووت
"دایکە.. گا تەت پـئەکەن.. "ئەویش وەـامی دایەوێ "با گا تە بکەن
خوایان لەگەـ"

ئەـکسی بچووک پشتی بە دایپیرە قایم بوو بـ زگار کردنی لە وانی
تر لە کاتی دروست بونی کـشە لەگاـیاندا. وەکو ھەموو ژنانی
نەخوـنەواری ئەو سەردەمە ی خـزانە ھەزارەکان، لە تەمەنی ۱۴ ساـیدا
درا بەشوو بە پیاوـکی لەخـی بە تەمەن تر بە مەبەستی دایکردنی
ژیان ی داھا تووی. باوکی نەبوو، کچی ژنـک بوو سەر بە گەلی شـفـاشی
بوو. نوـژ کردنەکە ی وەکو ئەوانی تر نەبوو، سوچدە ی ئەبرد ئینجا
چەند جارـک وـنە ی خاچی ئەکـشا و ئەپاـایەوێ بـ ئەوێ خوا خـی نەزان
و نەفرەتی و ھەموو ئەرتـدـکـسەکان زگار بکات و ئەیووت: تـ ئەزانی من
گوناح ئەکەم بە نیەت پاکـی.. ئینجا لە پاکیزە ئەپاـیەوێ وـھـمی
پـبکات.. ئەیووت: تـ سەرچاوە ی شادی و دـخـشیت، جوان و بـگەرد
و پاراوی وەکو سـو. باپیرە زـر توـە ئەبوو لەم جـرە نوـژکردنە ی
ئەم. ھاواری ئەکرد بە سەریدا و ئەیووت: ھە ی نە فام چەند جارم پـ
ووتیت و فـرم کردووی نـوژ کردن چـن ئەـبـ. تـ ھەر ژاوە ژاوە ئەکەیت،
ھە ی گومـ! خاویە چـن ئەمە قبوـ ئەکەیت.. شـفـاشی بە نەفرەت.

لەـ ژانی جەژنا کا تـک باپیرەو کوـە گەورەکە ی لەماـ بەدەر
ئەکەوتن بـ سەردانی خزم و برادەرەکان، دایپیرە ھەرچی خواردنی خـش
و بە تام بوایە ئامادە ئەکرد و سفرە ی ئەـازاندەوێ لەگەـ سوراچیەکی
سەوز کە بە گوـی سور نەخشـنرابوو لە فـدگا.. خاـی یا کـفیش
گیتارەکە ی ئامادە ئەکرد چەند ماـکـکی تریش ئەھاتن لە گەـ قەشە ی
کە نیسەکە ی نزیکیان.. بە خواردن و خواردنەوێ بەزم و سەما و پـکەنین
کا تەکە یان بە سەر ئەبرد. گـرکی لە چیرـکی "دایپیرە کـلینا" باسی
پیرـژنـک ئەکات لە ژـرزەمینـکی شـداردا ئەژی کە سانـکی زـری
ئەلکھـلیک و ئالودە و ئەو مـر قانە ی کە بە زبـی کـمە گا ناوئەبرـن
ولە دواپلە ی چـپاویدان لە دەوری خـیدا کـ کردـتەوێ. پـیان شەرم
نیە لە سەر حسابی ئەو پیرـژنە ھەزارە بژین. دایپیرە ئەـکـسی
ھەـئەستا بە کـکردنەوێ خـر و بەخشش لە خەـکی خـرخواز لە پـناو
ناندانی دە یەھا کەسی "لەھواز و پـپەتی و دز و لەشفرـش کەوا

به‌ش‌وه‌یه‌کی کاتی "سه‌رچاوه‌ی بژ‌وییان له‌ده‌ست دابوو. هه‌موو خه‌کی گه‌ره‌ک وده‌ره‌وه‌ی گه‌ه‌ک، شاره‌زای خانه‌دانی وچاو وده‌ت‌ری داپیره‌ی ئە‌ل‌کسی بوون که ئە‌بوه مایه‌ی ق و‌تو‌ه‌یی باپیری. کات‌ک ئە‌ل‌کسی له‌سه‌ر فه‌رمانی باپیره‌ی ما‌به‌ده‌ر کرا، داپیره‌ی له‌کاتی به‌‌ک‌کردنی ووتی: "نا‌به‌ له‌که‌س تو‌ه‌ه‌ بی. ت‌ لوت به‌رزی! له‌به‌ر بچوو‌ک‌ترین ه‌ تو‌ه‌ه‌ ئە‌بی، ئە‌مه‌ت له‌ باپیره‌ت به‌ به‌ج‌ ماوه‌ - ئە‌م باپیره‌ چیه‌؟ هه‌روا ژیا، وژیا، پیر‌کی نه‌فام و‌تا‌ی ل‌ ده‌رچوو. ئە‌به‌ شت‌ک ت‌ب‌گه‌ی: خوا میهره‌بانه‌ مر‌ف‌ تاوانبار ناکات، ئبلیس ئە‌وه‌ ئە‌کات! خوات له‌گه‌ه‌!".

ئهو له‌ بیروباوه‌ی ک‌یستیان‌تی ته‌نها به‌زه‌یی و به‌خشه‌نده‌یی ئە‌زانی، به‌یه‌ ئە‌ل‌کسی له‌ ئە‌وه‌وه‌ ف‌ر‌بوو و‌و له‌ پاکیزه‌ (مه‌ریه‌م) بکات نه‌ له‌ خودا.. چونکه‌ ئە‌و دایکی هه‌موو جیهانه‌، و‌تا دایکی ئە‌میشه‌. له‌به‌ر ئە‌وه‌ له‌کاتی زیاره‌ت‌کردنی ئایک‌نی پاکیزه‌، هه‌موو جار‌ ل‌وه‌کانی ماچ ئە‌کرد ئە‌مه‌ش ئە‌بوه ه‌ی تو‌ه‌ه‌ بوونی خ‌زانی فاسیلیف له‌کاتی کار‌کردنی له‌گه‌‌یان له‌ شو‌نه‌ بازگان‌که‌یان له‌ قازان. ئە‌م هه‌موو به‌سه‌رها‌تانه‌ی له‌ کت‌بی "منا‌یم" باس‌کردوو.

گ‌رکی ئە‌ه‌: "به‌ جه‌سته‌ له‌ نیجنی نو‌فگ‌‌ر‌د له‌ دایک بووم به‌‌ام به‌ و‌وح له‌ قازان". بیر‌که‌ی باپیره‌ له‌ ناردنی کچه‌ زا‌که‌ی به‌ ژیان له‌ "ن‌و‌خه‌‌ک" وه‌کو ئە‌وه‌ی خ‌ی ده‌ستی پ‌کرد به‌ کر‌کاری که‌شتیوانی له‌سه‌ر و‌باری ف‌‌گ‌ا، دواتر بوو به‌ "مر‌ف‌" کات‌ک کرا به‌ سه‌ر‌کی ده‌زگای که‌شتیوانی و‌باروکان و‌سه‌ر‌کی ئە‌نجومه‌نی شار. له‌ استیدا گ‌رکی (عقیده‌ته‌) له‌ ژیان له‌ قازان دروست بوو به‌ تایبه‌تیش کات‌ له‌ نانه‌واخانه‌یه‌ک کاری ئە‌کرد که‌ خاوه‌نه‌که‌ی ناوی دیرینک‌ف‌ بوو داها‌ته‌که‌ی ته‌رخان ک‌رد‌بوو به‌ به‌ره‌وپ‌‌ش‌بردنی خو‌ندن و‌بزوتنه‌وه‌ جه‌ماوه‌ر‌کانی شاره‌که‌. چونکه‌ له‌وکاته‌دا له‌ و‌سیا که‌سان‌ک هه‌بوون که‌ ئە‌و ج‌ره‌ خه‌ونه‌یان هه‌به‌. د‌رینک‌ف‌ باسی داها‌توی و‌سیای به‌ ئە‌کرد که‌ کات‌ هه‌و‌ی هه‌زاران که‌سی چاک یه‌ک ئە‌گر‌ و‌پ‌سته‌ دیاره‌کانی ک‌مه‌‌گ‌ا ئە‌گر‌نه‌ ده‌ست و‌ژیان یه‌ک‌سه‌ر سه‌راپا ئە‌گ‌‌ه‌. گ‌رکی له‌سه‌ر ژیان‌ی خ‌ی له‌ قازان ئە‌ه‌: " له‌ ته‌مه‌نی پانزه‌ سا‌یم‌دا هه‌ز‌کی ز‌ری ف‌‌رب‌وون دای‌گ‌رتم، به‌یه‌ سه‌فه‌ری قازانم ک‌رد. چونکه‌ وام ئە‌زانی خو‌ندن به‌ به‌رامبه‌ره‌ له‌و‌، به‌‌ام وا ده‌رنه‌چوو ناچار له‌ نانه‌واخانه‌یه‌ک گیرسامه‌وه‌ مانگی به‌ دوو ر‌به‌ ده‌ستم به‌ کار ک‌رد. کاره‌که‌ قورسترین کار‌ک‌ بوو که‌ له‌ ژینم ک‌رد‌به‌تم". خو‌ندن له‌ زانک‌ی قازان بیر‌که‌ی یه‌ک‌ک له‌ قوتا‌بیه‌کان بوو که‌ ناسیاوی خ‌ی بوو سه‌‌ای ئە‌وه‌ی که‌ گ‌رکی خو‌ندنی سه‌ره‌تایی له‌ قوتا‌بخانه‌ی که‌ نیسه‌یشی ته‌واو نه‌ک‌رد‌بوو ته‌نها دوو سا‌ی له‌ قوتا‌بخانه‌یه‌ک له‌

دهره وهی نیجنی نوڤڳځ رځد خوځند بوو. وازی له خوځندن هځنا بوو دواى نه وهی توشی نه خځشی سورځه بوو. نهو هاوځځیهی هځنای بځ ماځی خځیان، دایکی به موچه یه کی که می خانه نشینی له گه ځ برا که ی تری به خځوی نه کردن. دواى چه ند ځځځک لهو ماځه، درکی به وه کرد که ژیان لهو ماځه و به وځځره نهسته مه به رده وام بځت. بځیه دهسته ردارى بیرځ که ی خوځندن زانکځ ومانه وهی له لای نهو خځزانه بوو. به گشتی نهو ساتانه ی ژیان ی گځرکی که له قازان به سه ریرد قورسترین ساته کانی ژیان ی بوو. له تهمه نی ۱۹ ساځیدا هه وځی خځکوشتنی دا له بهر نه بونی وبرسځتی. ده مانچه یه کی په یدا کرد وکتځبځکی فیزیځلځجی له قوتا بیه ک وهرگرت تاوه کو شوځنی دځ بزاندځ له ناو جهسته دا لوله ی ده مانچه که ی ناراسته بکات. ئینجا چووه شوځنځکی به رزی نریک دځره که وفیشه کځکی نا به خځیه وه. ته ته ریه ک، نه کځ اهیبه کانی ناو دځره که به په له چوو به هانا یه وه وفریا گوزاری سه ره تایی بځ کرد وپځلیس وئیسعافی لځ ناگادار کرده وه. نه لځکسی ماوه یه ک له نه خځشخانه مایه وه. پزیشکه کان وتیان فیشه گه که به شی خواره وهی سییه کی پځکا بوو وچاره سه ر کرا. دواى نهو کاره ساته که نیسه فه رمانی قه ده غه لځکردنی که نیسه ی بځ ده رکرد له بهر نه وهی هه وځی خځکوشتنی داوه، کاتځک پځلیسځک فه رمانه که ی بځ هځنا گځرکی وتی فه رمانی نه چوونه نځو که نیسه ی به ماوه یه کی زځر پځشترله بځیاری سنودس له بځبهش کردنی تځلستځی له که نیسه بځ ده رچووه. پځلیسه که داواى لځکردبوو بچځته باره گای که نیسه وتځبه بکات وداواى لځخځش بوون لهو کاره ی بکات به ځام گځرکی به هه موو شځوه یه ک ځه تی کرده وه.

ژیان له قازان چانسځکی ده گمهن بوو بځ شاره زا بوون له ژیان ی لانه وازان وئو "بونه وه رانه ی که مرځف بوون" که شه وانیان له ژځرزه مینه کان به سه ر نه برد. هه رووه ها له ځځی گفتمځکردنه وه له گه ځ نهو قوتا بیان ی که کځکی پځ نه فرځشتن.

گځرکی زځرشت فځر بوو له که سانی تری وه کو دځرینکځف لهو شوځنانه ی که کاری تځدا کرد وه کو وه رشی وځنه کردنی ئایکځن. قابشځری چځشخانه ویا رمه تی ده ری چځشلځنه ره که له سه ر پا پځری "دوبری". چځشلځنه ری پا پځځه که - سه موری- (ناوځکی خوا زراوه) سه ربازځکی خانه نشین بوو سنو قځکی گه وره ی هه بوو له ناو پا پځره که چځره ها گځفار وځځژنامه وکتځبی تځدا بوو. گځرکی له ساځی ۱۸۹۷ له سه ری نووسیویه تی: "سه مځرځف هه ستی گرنگیدان به خوځندنه وهی کتځبی لا وروژان دم". گځرکی که پځشتر ځقی له خوځندنه وه بوو، وای لځهات کتځب بکځت لهو شارانه ی که پا پځره که یان پځیدا تځپهر نه بوو. نه توانرځ بگوترځ گځرکی لځره وه خولی فځربونی ځاستی ده ست پځکرد. له ځځی خوځندنه وه

وه مامی گهلک پرسپاری سهرسوره نهری دهست کهوت که پشتر وون نه بوو لای. سه ماری بانگی نه کرده ژوره کهی خای وکتی کی نه دای نه یوت: بخو نه. نه گهر تنه گه یشتی چه ند جار کی تر بیخو نه وه. هه تا کهوت جار! نه گهر هر تی نه گه یشتی دوانزه جار بیخو نه ره وه!

کاتک چوو سهرکاری تریش وه کو باخه وان و اوچی ماسی وئ شگر له و سترگی شه مه نه فهر، هر بهرده وام بوو له سهر خو ننده وه. خه می گه وری دهست کهوتنی کت ب بوو له هر که س ک بوایه، یان به کین ته نانهت به دزیش بوایه. دهستپک حزی له مانی ک میدی و (المغامرات) بوو، نه مهش دواتر کاریگری قوو ی له سهر ش وازی کارکردنی نه ده بی دانا که ش وازی وروژاندنی س زی به کار نه ه نا و جی ه خنه ی ه خنه گران بوو. دوا ی قازان گ رکی چوو ب شاری کراسن فید ف، دهستی به کارکردن کرد له دوکانی روماس که یه کک بوو له نه دمانی سهر به بزوتنه وهی (نار دنیکی) و په یوه ندیه کی ها و یانه ی به ه زیان پهیدا کرد، له ی نه می شه وه به بیر که ش رشگ ریه کان ناشنا بوو. کاتک له کار کی ئاژاوه گ ریدا دوکانه کهی روماس سوتنرا به هه موو کت به کانیه وه، گ رکی به توندی به شه هات له گه یان.

دوا ی نه وه له ک گه و باخه کاندای کاری کرد، ئینجا سواری کهشتیه کی بوو له سامارا وه ب دهریای قهزوین له و کاری او ه ماسی نه کرد. دواتر، له شاری تساریتسین له چند و سترگیه کی شه مه نه فهر کاری پاسه وانی نه کرد. به در ژایی نه و کاتانه بهرده وام بوو له به شداری کردن له خولی خ ف ر کردن و پ گه یانندن چند جار کیش دهست به سهر کراو خرایه ژر چاودری پ لیس ه وه. له و کاتانه بیر کهی په یوه ندی کردن به "گروه کانی ت لستی" که له هه موو و سیا ب او بوبوه به سهریدا زا بوو. گه نجانی نه م گروهانه هه ئهستان به دامه زرانندی ک گه ی کشتوکای و کارکردن تیایاندا دوور له شاره کان. نه م بزوتنه وه یه گهلک نوسه ری به لای خیدا اکشا وه کو تشیخ ف، ب نین، لیونید نه ندر ف، هی تریش. گ رکی له گه ک مه ک گه نج ر ک کهوتن له سهر و کردنه تشیخ ف ب نه وهی پارچه یه کی زهوی کشتوکایان پ به خشی به مه بهستی دروستکردنی ک گه یه کی. ب نه م به بهسته گه شت کی نه نی به خ شاردنه وه له ناو شه مه نه فهر دهست پ کرد به ب بلیت وبه پ و تا گه یشته باخی "یاسنایا ب لیانا". به مام ت لستی له و نه بوو هاوسه ره کهی ووتی چوو ب م سک. به دوایدا چوو به مام له و ش نه یینی، نامه یه کی ب نووسی و تیایدا بیر که کهی باسکرد و داوای یارمه تی ل کرد به مام ت لیستی که خشی به م بیر کان نه نا نه هات

وهـ لامى نه دايه وه. گـرکى مه به ستي بوو کـم نه يهک دابمه رزينـ
وتيايدا جـگير بـ به هـمنى بير له به سهرهاتى ژيانى اـ بوردوى
بکاته وه. ثم پرـژه يه سهرى نه گرت چونکه داوا کرا بـ به جـهـنـانى
خزمه تى سهربازى له شاره کـ نه که يان نيچنى نـ فگـرـد.

بهـ لام له سهر اـ پـرتى ليژنه ي پزيشکى وبه هـى نه بوونى تواناي
جه سته يى له خزمه تى سهربازى قبوـ نه کرا. ئه ليکسى ده ستي کرد به
فرشتنى خواردنه وه يهک کرد به ناوى "کفاس" (خواردنه وه يه که له نانى
جـ دروست ئه کـ بهـ لام ئه لکهولى تـدا نيه، بـ پاراستن له گهرماي
هاوين به سوده). دواتر بوو به نوسهر له ئـ فيسى نوـنهرى گشتيهک به
ناوى لانين به رامبه ر ۲۰ بـ له مانگـ کدا. موچه کهى خراپ نه بوو،
کاره که شى زـر قورس نه بوو، بهـ لام ئه لـکسى هه ستي به نامـ يى ئه کرد
له ناو ئه وـ شنبيرانه دا بـ يه ئه وکاره ي به هـشت ودوباره گه شتـکى
ده ست پـ کرد به ناو وسيا دا. گه لـک کارى ترى کرد له به نده ره
ئاويه کان و پرـژه بيناسازـکان وکارى تريش. له کارکردنى له
ئـ فيسه کهى لانين چانسى خوـندنه وهى کتـبگه لـکى ده ست که وت که وا
سهرتاپاي بيرکردنه وهى گـي. له وـ کتـبى " زهرده شت ئاواى ووت"
که تيايدا ئهـ مرـق ئه قه ي گوـزانه وه و تياچوونه. مرـق وه کو
"پردـکه" که سروشت دروستى کرد له نـوان مرـقى باـا وئاژهـ.
بيرـکه ي "مـقى باـا" جـگير بوو له بيرى گـرکيدا وـهنگدانه وهى
هه بوو له کاره ئه ده بيکاني دا له وانه شانـگه رى "فهلـسه" ئامـزى
"چـپاو" که به زمانى ساتينه وه ئهـ: "مرـق حه قيقه ته.. مرـق چه ند
سه يره! چه ند مايه ي شانازيه ثم ووشه يه-مرـق".

گـرکى لـمى قسته نتين ستانيسلافسکى و فلاديمـر نيميرـقچ-دانـشـنـکـ
ده رهـنارانى شانوگه ره کهى کرد له بهر ئه وهى به ته واره تى له مه به ستي
تـنه گه يشتوون. کاتـک باسى مرـق ئه کات له شانـگه رـکه که ده وـه ت
به زه حمه تـى نمايشکردنى دابوو مه به ستي له مرـقى "باشترين" ه، نهک
مرـقى سهرخـش ونه زان و مرـقى چـپاو. نيتشه له و کاته دا جـ سهرنج
وگرنگى پـدانى نـوه نده شنبيريه ئه وروپيه کان نه بو، ته نانه ت
هه ندـک به فاشيليان دائه نا. بهـ لام گـرکى له ساـى ۱۸۷۹ له سهرى
نووسيوه تى ئهـ: "... به قه ده ر زانيارى خـم من نيتشه م به دـه،
له بهر ئه وهى ديموکراتيم به زگماک وبه هه ست بـ يه چاکى ئه بينم که
ديموکرازه کردن ژيان له ناو ئه بات وسهرکه وتن بـ مه سيح نابـ وه کو
هه ندـک باوهـ يان وايه بهـ کو سهرکه تن بـ گه ده ئه بـ " ... ههروه ها
نووسيوه تى " نيتشه مژده ي "لش ساغ" ي ئه دا. دواتر کاتـ گـرکى
گهـ ايه وه بـ يه کـتى سـقـت له سیه کانى سه ده ي اـ بردوو مژده ي "لش
ساغ" ي وته ندروستى ئه به خشي وه وه کو به رزترين به هايهک له لای

لاسا یی شوازی جل پشین وقژداھ نان وجو ھو چنیه تی ئاخاوتنیان ئەکرده ھو. (بەم بانیە ھو شایانی ووتنە یەکیک لە ئەدیە عراقیانی ساانی پەنجاکان وشەستەکان، لاسایی گۆرکی ئەکرده ھو وئەگەر بوترا یە لە گۆرکی ئەچی؛ ئەو بە پەدا ھەدان ئەژمارد.) تەلستی لە پەشەنگی رەخنەگرانی گۆرکی بوو، پەشەکی بە پیاوکی استەقینە سەر بە گەلە چونکە توانی سەرنجی خوێنەرانی بمرستی "نەوچە پاو" و "بەتەواوی داتەپیو"، پەلکەش بکات کە ھەموو ئەزانی ئەو مەرقانە برای ئەمەن- بەم تەنھا زانیکی وکەشەنە. بە گوتە تەلستی، گۆرکی ئەو مەرقانە بە شەو یەکی پە لە خەشویستی تەرتەسەل ونا کردووە بە ئادە یەکی کە خەشویستی ئەو مەرقانە خستە تەدای خوێنەرانی ھو. بەستی قسەکانی زیادەتی تەدایە بەم جەیی لایبوردنە؛ لەبەر ئەوەی "ئادەیی خەشویستی ئەو مەرقانە لە زیاد کردین".

ئەبەدان بەو ھەدا بنرەت بیری تەلستی و، تەلستی وەکو نوسەرێک کاریگەری لەسەر گۆرکی ھەبوو، وەکو خەیی ئامازەیی پە کردبوو لە کتەبەکی لەسەر تەلستی. ناوبانگی گۆرکی دوا تەنھا پەنج سا لە بایوکردنەو یە کەمین کەمە چیرەکی، ناوبانگی نووسەرانی ھاوچەرخیی وەکو تشیخەف وکەرەلینکە وچەندی تریشی داپەشی بوو. تەلستی لەو ژگارە درکی بەو کرد کە نەو یەکی نو لە ئەدیە ریالست لەوسیا دەرئەکەوت وەکو گۆرکی و بانی وئندرەف وشمیلیوف ھە تریش کە نوێنەری سەردەمەکی نوێ ئەدەبی ووسی ئەکەن. گۆرکی خەیی وەکو نوسەرانی سەردەمی خەیی، ئاوا سەیری تەلستیان ئەکرد وەکو بانی لە "پەلی پەستندا" بێت نەک تەنھا وەکو نووسەرێک بەکو وەکو کەسێکی روحانی کە ئەو بێکانەیی بایو ئەکردنەو کە نیسە تو ھە کردبوو وللی حەرام کرا بوو. گۆرکی لە ژێر کاریگەری بیری سەسیالستییدا مەودای دابانی لە کە نیسە لە تەلستی گەلەکی زیاتر بوو، چونکە لە ژێر کاریگەری فەیلەسوفە سەسیالیستەکاندا بوو. ھەندەک لە ھەخنەگران پەیان وابوو ناازی بوونی تەلستی لە گۆرکی لەبەر (غیرە) بوو - ھەرچەندە ئەمە قسە یەکی بمانایە، بەتایبەتی دوی نمایش کردنی شانەگری "چە پاو" لە بەرلین وچەند شارێکی تری ئەوروپا کە سەرکەوتنەکی ب وئە ھەبوو. ھەروەھا گەشتەکی گۆرکی ب ئەمەریکا لەگەل ژنە ئەکتر ماریا ئەندرەفا کە ھاوسەری ناھەری بوون. ھەموو رێژنامە ووسی وئەمەریکەکان ھەوا سەردانی وکە بونەو ھەکانیا نی لەگەل نەو ھەندە شەبیری ئەمەریکیان بایو ئەکرده ھو. تەلستی لە ئەژانە نووسینەکانیدا رەخنەکانی لەسەر کارەکانی گۆرکی کە لەو ئەژانەدا بایو ئەکرانەو تەمار کردووە و بە کارگەلەکی "خراپ" و "نااست" وەسفی کردون. ئەگەری زیاتر ئەو یە

که تـلـسـتـای پـشـه نـگـی ئەو کەسانە بوو کە هەستیان ئەکرد گـگـرـکـی
هەـگـری هـوشتـگەـلـکـی نوـیـه کە زیاتر سەرنجی گەنجان ئائەدکـشـ.
فەلسەفە تـلـسـتـای کە بنیاد نراوە لەسەر زگار بوونی تاک بە کاری
خـر بـ گـگـیـنـی کـمـلـگـا، بەرامبەر بوەووە لەگەڵ فەلسەفە گـگـرـکـی لە
کاری "خـری بە کـمـمـه" کە سـیـاـلیـستی بەنگەشە بـ دەکرد. بەـام
پەيوەندی تـلـسـتـای وگـگـرـکـی هەر بە هـزـی مایەووە تا کاتی مردنی.
هەرچە نەدە سـفـیا تـلـسـتـای هـاوسـەری تـلـسـتـای هەستی بە سەغـهـتی
ئەکرد کاتێک گـگـرـکـی سەردانی بکردنایە.

وادیاره که به ناوبانگی گډرکی له‌گه مردنیدا وه‌کو "م‌دهیه‌ک" که کاتی به‌سمر چووب ک‌تایی هات. هه‌وادارانئ ئه‌ده‌ب وه‌کو جاران پ‌شکین وگ‌گ‌ل وت‌لست‌ی ود‌ست‌فسکی له یزی پ‌شه‌وه دانه‌ن. ئ‌ستا گډرکی چتر ئه‌و پایه به‌رزه‌ی که هه‌یبوو وه‌کو ئه‌دیبه‌ی پله‌یه‌ک له ووسیا وده‌ره‌وه‌ی ووسیا نه‌ماوه. هه‌موو ئه‌و ل‌ک‌لینه‌وانه‌ی که ب‌او کرانه‌وه له‌سمر ئه‌ده‌به‌ی گډرکی له سهرده‌می س‌ف‌تدا له‌ژ‌ر چاود‌ری به‌شی و‌ش‌نبیری له لیژنه‌ی ناوه‌ندی حیزب ده‌رئه‌چوو که پایه‌ندی ک‌مه‌ل‌ک بریاری سیاسی بوو له بواری و‌ش‌نبیریدا ته‌نانه‌ت هه‌موو گف‌توگ‌ وختابه‌کانی که له‌و کاته ب‌او کرانه‌وه له‌ژ‌ر چاود‌ریدا بوون، چاود‌ری خ‌یی له‌ترسی سهرکرده‌کان، یان چاود‌ری توندی حزبی (وه‌کو خیتابه‌که‌ی له یه‌که‌مین ک‌نفرانسی یه‌ک‌تی نوسه‌رانی س‌ف‌ت). له‌به‌ر ئه‌وه هه‌س‌نگاندنه‌کان تا ا‌ده‌یه‌کی ز‌ر به‌سیاسیکراو ئه‌م‌ننه‌وه. به‌ام پ‌ش‌ش‌رش‌ی ئ‌کت‌به‌ر کارگه‌ل‌کی ه‌خنه‌یی جدی له سمر دا‌ه‌ن‌انی گډرکی ب‌او کرایه‌وه، وه‌کو خو‌ندنه‌وه‌کانی نووسه‌ر ک‌رن‌ چایک‌فسکی (نوسه‌ری به‌ناوبانگی چیر‌کی منا‌ان که له دوا‌ی ش‌رش‌وازی له کاری ره‌خنه‌گرتن ه‌نا وله‌گه گډرکی زنجیره "ئه‌ده‌به‌ی جیهانیان" ده‌رئه‌ه‌نا). له خو‌ندنه‌وه‌که‌ی که ب‌ و‌ح‌ی ئ‌راس‌ی (ر‌ژه‌ه‌اتی) و‌و‌ح‌ی و‌ژ‌ئاوایی گډرکی کردی له سا‌ی ۱۹۲۴ به‌ناونشانی "هه‌ردوو و‌ح‌ی گډرکی"، نووسه‌ر خه‌م‌اندن‌کی ز‌ر باب‌ه‌تییا نه ب‌ که‌سایه‌تی ئه‌ده‌به‌ی گډرکی ئه‌کات که که‌سایه‌تییه‌ ک‌مه‌ل‌ایه‌تییه‌که‌ی به‌ پله‌ی یه‌که‌م به‌سهریدا زا‌ بوو. له سهرده‌می س‌ف‌تدا ووته‌کانی وه‌کو: "دوژمن ئه‌گه‌ر ته‌سلیم نه‌بوو ئه‌ب‌ له‌ناو ببر..." هه‌روه‌ها خو‌ندنه‌وه‌که ک‌مه‌ل‌مه‌ل‌مه‌قاله‌ی ت‌دایه‌ که چایک‌فسکی نویسیبوی له سه‌ره‌تای سا‌ی ۱۹۰۰ هه‌تا هه‌گ‌یرسانی ش‌رش‌ی ئ‌کت‌به‌ر ۱۹۱۷. ئه‌م ره‌خنه‌گره به‌وه ناسرا‌وو که ب‌وا‌ی به‌سهرتو‌ژ‌ی کاره ئه‌ده‌ب‌کان نه‌بوو به‌کو و‌و‌ئ‌چوو‌ه‌خوار‌ به‌ناخی کاره‌که‌دا. کات‌ک تشایک‌فسکی خو‌ندنه‌وه‌یه‌کی له سمر کاره‌کانی گډرکی نووسی ه‌خنه‌گران ه‌شتا‌یه‌ک و‌انه‌بوون له‌سهر یاشخانی (باک‌گراوند)

ئایدۆلۈك جىگىركى، بە شوۋىنكە وتۇي بىرى نىتسە، يان بە بانگۋاز كەرى
شۈش، يان وەسكەرى ژيانى ئۆزىنى كۆمەلەپ تە وەكو خەي، يان وەسكە
ئەكرد. بەم كە ئۆزى تەپەلەپ بىچۈنەكان لەسەرى گۈلۈك ان وە
"بە ھەيەكى دەگمەن" و "تاكەو" يان دائەنا.

ئاشكرايە گۈرگى كارە بىچىنەيەكانى كە ناوباگى جىھانى بى ھەنا، ھى
پەش شەرشى ئۆكتەبەر بوون. لە سەردەمى سەۋەتدا ھەندەك كەرى
تەواونەبۇي كە لە ئۆزى ئاوارەبۇنىدا دەستى پە كەردبوو تەواو كەرد
لەوانە ئۆمانى گەورەي "ژيانى كىلىم سامگىن". تەشەككەپسكى باوەلەي
وايە كە گۈرگى يەكەمىن نووسەرى ۋەسەيە كە باوەلەي بەوہەيە
مىلەنەھا كەسى سەر ئەم ئەستەپەرەيە ئەتوانن ژيانىان بىنياد بىنەن ولە
دەزەخەوە بىكەن بە بەھەشت. بەكار كەردن كەشكەك لە بىلوور دروست
ئەكەن بى نەوہى داھاتوو ھاواری تىادا بەرز نا بىتەوہە و فرمەسكى تىا
نا ئۆز و "نە كەپلە ئەبەنە گۈلۈك بى خاچ" ھەموو با بەتە داھەنەنەي
گۈرگى "گەنگىدان بەم داھاتوہ بەختيارەيە". گۈرگى عەودا لە گەنەنە
بەشوۋن خوادا يان حەقىقەتدا نەيە، بەكەكو عەودا لە بەختيارەيە. ئەو
بەختيارەيە كە يەكسان بىت بەو نەھامەتەيە كە لەژيانى كەسانى
چواردەورى بىنى لە مەنەپەرەيەوہ. مەبەست لە ھەموو كارەكانى لە شەيەر
ۋەپەخشان "گۈلۈك يەنە مەنەپەرەيەتە". ئەم شەتە بوو زىاتەر وای لەكەرد
پەلەپشتى بىزوتنەوہى سەسەلىستى شەكەلەرى بىت. لە خەكەكى سادە، زەر
قەلەپياۋى (مەجىك) بوو، پىاۋەك، نەزان لە ژياندا تەنەھا كەرى
قورس و خواردنەوہى قەدگا وشە ۋەدەپەرەقە ولەدانى ژن بەپەلەكەو ئەزانە.
ئەو مەجىكەي كە ھاۋسەرەكەي بەستبوو بە عەرەبانەيەكەوہ ولەبەر
چاۋى خەكە بە قامچى لە ئەدا ۋەپەكەنەيە بەتاۋانى ناپاكەي(خىانەت)
ۋەپەگەلە بەناۋ دەدا. خەلەبەلەشەيا ئەھاتە خوار لە دىمەنەكەي پە
لە سادىيەت بىتەوہى كەسەك ھەۋەلە اگرتنى بەدات. بەم گۈرگى
لەھەمان كاتدا بەزەيى بەو مەجىكەدا ئەھاتەوہ. خەلەنەر رەنگدانەوہى
بەزەيى لە ھەموو كارەكانىدا بەدەي ئەكات، تەنەنەت لە ھەسەكەوتى
ئۆزەنەشەيدا. ئەم بەزەيى ھاتنەوہى گۈرگى لىنىنى بىزار ئەكەرد
لەبەر ئەوہى گۈرگى بەزەيى بە شەنبىرە بورژۋازكانا ئەھاتەوہ
كاتەك لىنىن ۋەتەن بە دەرى كەردن بە كەشتىكە كە ناۋنرا "كەشتى
فەيلەسوفەكان". ئەمە ئەو كەشتىكە بوو كە شەنبىرانى پەنەردەرايە
دەرەوہى ۋەسەيا دۋاى شەرش. ئەم كارەش بە ھەۋەلە گۈرگى كرا چۈنكە
ئەگەر وانەبۋايە سزاي قورستەر چاۋەرەلە ئەكەردن. لەستەيدا گۈرگى لە
دەرىپەلەيى ھەستى بەزەيى بەرامبەر بە ئازارى خەك لە سەروى ھەموو
نوسەرە ۋەسەكانەوہەيە. بەلەي ئەو، مەلەق بەرجەستەي ئازار ئەكات كە
ئەبەكەم بىكەتەوہ. ۋەپەچاۋەكەي سۈكەوہ سەيرى مەردن ئەكات چۈنكە

به ای ئه و ژيانی مرځ له مردن سهختره. بیه ئه بېر له مردن نه که نه وه به ځکو بېر له ژيان وچ نهی تی گډرینی بکه نه وه به رهو باشتړ.

به مجره گډرکی ځی له مرځی نه زان بوو، له هه مان کاتدا به زه یشی پدا ئه هاته وه. هر له منا یه وه هه وای رزگار کردنی ځی وکه سانی تری ئه دا به دهره نانیان له ژيانی بې مانا، ژيان ځک که زیاتر له ژيانی ئازه ئه چت. به بې چونی ئه و، ئه و مرځ فانه وه کو نه ځ شکن که جهسته ی هه مو برین وچ ځک وگر یه که به " ئه سیای و ځ ځه ځاتی ومه نگ ځلی" ناوزه ندی ئه کردن به ځام مرځ ځه کی تر که ئه و پ ځ شینی ئه کرد؛ مرځ ځکه به هره دار، جوان، وپیر ز له سهره تاوه، تنه ها به لابر دنی برین وچ ځکو گر ځکان سر له نو ئه ب ته وه به مرځ ځکی پاک وله ش ساغ وجوان. به ش ځه یه " باوه ی گډرکی" دروست بوو وبه د ځ ځای ژيانی دا ه نه رانه ی به نه گ ځ ځاوی مایه وه. په یامی له ژياندا چاره کردنی دهرده ک ځمه ځایه تیه کان بوو. بیه له سهره تای ځ ځ ځه یه ئه ده پیدا ځ مانسیه تی هه بژارد وه کو دهرمانی هه موو د ځ رد ک ځمه ځایه ت ځکان. له پ ځش هه مویا نه وه د ځ ره قی که سیفه ت ځکی ځ وسه کانه و به رامبه ری کرابوو به به رده وامی له سهرده می مندا پیدا. گډرکی له پ ځشه کی کت ځبی "مه قاله کانم نویویه تی: " ز ځر سه برم کرد به ناچاری بې گو ځ گرتن به بې گو ځدان له ئام ځزگاری کردن له سر مل که چ کردن وسه برکردن. وه من ئه م داوایه قبو ځ ناکه م، به بې گومان به زیانی ئه زانم بې و ځاته که م". له بهر ئه مه یه که ئه ځ ځ " ئاسیا له خو ځنی ځ وسه کاندایه " ئه مه ش ه ځی هه موو نه ځ شیه ک ځمه ځایه تیکانی وه کو خراپی بهر ځ وه به دنی کاروبار ولاوازی له ځ ځ گونجاندنه له ژياندا. گډرکی له ز ځ ربه ی کاره کانی ئه م ئاسیایه به تاوانبار ئه زان ځت له هه موو ئه و دهردانه ی که توشی ک ځمه ځگای ځوسی بووه له ئا ځ ځوده بوون به ئه لکه ځ ځ له گه ځ به د ځ راکی (ئه وروپ ځکان ئالکهو ځ ئه ځ نه وه به ځام خواردنی باشیشی له گه ځ ئه ځن) هه روه ها ته مه ی و بوونی مرځ ځگه ل ځکی وه کو ئه بل ځم ځ ځ وئ ځ نیگین ورودین (که سایه تی نه گه تیځی ناسراو له ئه ده بی ځ وسیدا) هه روه ها ئه و د ځ ره قی ووه حشیه ته بې ځاوه ی ناو ک ځمه ځگا. گډرکی ه ځی هه موو ئه م نه ځ شیه ک ځمه لایه تیانه ی گه ځ اند ځ ته وه بې " ئاسیا"، دهرمانی چا کبونه وه کانی شی له " ئه وروپا" ئه بینی.

ئه گه ر ه ځی تیاچونی ځوسیا " ځ ځه ځات" ب ځت ئه و ا ځزگار بونی شی له " ر ځئاوایه". ئه م بې چونه ی گډرکی که گوزارشت له بیروباوه ی ئه کات له کت ځبی " حکایه ته ئیتال ځکان" که پ ځه له م ځ سقاو و ځ ش و کامهرانی ره نگی داوه ته وه. گډرکی ت ځیدا باسی کر ځ کارانی جنه وه ئه کات که چ ځن

مناځانی کرکاره کانی بډرم که مایه پوچ بوون نه گرنه خځیان وپه نایان نه دهن وځواردنیان بډ دابین نه کهن. کاتځکیش کرکارانی ترامه کان مانیان گرت خه ځکی پشگیری لځکړدن به ځووځځشیه وه له سر هځه ځاسنینه کان دانه نیشن. گځرکی مه به سته تی بډډ: ځځځه ځات بډوانه. ځځر به. ځلاسایان بکه ره وه. سهیری ژیان بکه له ځځژئاوا چه ند به خځشی وبډ سرځځشه بهرځځوه نه چځت. نه گهر ځوسپاش له دهر دی " ځځځه ځات وځاسیا " ځزگاری بډت نه وا وه کو نه وان نه بډت. له لم وځانگه یه وه هځوځستی گځرکی سرچاوه ی گرت له ره خه گرتن له کاری نوسه رانی سهرده می خځی، ره خه ی له رځمانی "شه ځ وځاشتی" تځلستځی وځځمانی "ده ست لځ وه ځځنراوه کان" دځستیفوسکی وشيعره کانی تویتشیف که به ځوخی ځوسیدا هځنه دا.

گځرکی که نه یو یست ژیان له ځوسیا وه کو ژیان ی شارستانی نه وروپی لځبډت، بیری چوبوو که وا خځیشی زاده ی نه م "ځځځه ځات ته یه" وله که ناری ځځگا گه وره بوو. هر له مناځیه وه به سرود وځاوازه ځایینځکان که داپیره نه یوتنه وه وچیرځکه کانی که هه مووی له داستانه ځوسځکانه وه سه رچاوه ی گرتوه گځش کراوه. سه ره ځای نه و دیده ی هه یوو، هه رگیز شتځکی له باره ی ژیان ی "لایان گرانی ځځژئاوا" له رځشنبیره ځوسځکان نه نوی. به ځکو له سر ژیان ی چینه هه ژاره کان وبورژوازیه بچوکه کانی دوور له ژیان ی خوځنه واران وځځشنبیران نه ینووسی. شاره زاییه کی باشی هه بوو له سهریان وځځشی له و نه و نه ده په یدا بوو بوو. هه موو نه دیب وځځشنبیرانی ځوسیا له سه ده ی نه زده و سه ره تای سه ده ی بیست هیوادار بوون ځوسیا بگاته ځاستی نه وروپا له ځوی زانستی وځځشبیری وپیشه سازیه وه. له سه ر نه و بنه مایه دوو به ره دروست بوو: گځسځدارسفنیک ی (بانگخوازانی پاراوکردنی ناسنامه ی ځوسی) وزا بدنیک ی (بانگخوازانی رووکردنه ځځژئاواو لاسای ی کردنه وه ی). قه یسه ری ځوسی بوترسی مه زن، یه که م که س بوو که مپینی ځوکردنه ځځژئاوا ی ده ست پځکرد. "په نجه ره ی" له نه وروپا کرده وه له پترسبځرگ بډ هځنانی دروشمی شارستانی نه وروپی بډ وځاته که ی. به ځام لایه نگرانی به ره ی یه که م هه می شه کاروباری وځاتیان به ده سته وه بوو هه وځی بنیادنانی شارستانی ه کی ځراسیایان نه دا به سود وه رگرتن له شارتانیه تی نه وروپی به ځام نه ک لاسای ی کردنه وه ی. له نه و نه م به ره دا نوسه ری موزیک جلینکا وگروپی موزیک ی "گرتنی پځنجی" وگه وره نه دیبان پځشکین وگځگځل و تځلستځی و داستانه که ی و دځستیځفسکی و تشیخځف و شځلځخځف و بډلجا کځف و گځرکی خځی، فه یله سوف تشادایف و سځلفځفیځف و فیځدځرځف و هه روه ها وځنه کځشان سځریکځف و رځبین و فځریشاگین و دا هځنهره گه وره کانی تری ځوسی.

لهسەر ئەرزی واقعی، فەلسەفەى گۆرکى له ژيان، فەلسەفەى ئەدىب بوو. پزىشکەکی ناسیاوی لهسەر هەق بوو کات وتی: خەیا لای تى بیرکردنەوهى لـ ژیکى داپـ شیوه". بیرکە فەلسەفەکان له لای گۆرکى ئەبـ ته هەزارهـ ها کهسایهـ تى ووـ نهى ئەدهـ بى له شـ وازى گۆـ ژهـ وکى زریانـ ک، که بهـ دهـ وریدا ئەسورـ تهـ وه تا ادهـ بـ هـ شى. جـ پهـ نهـ ی ئەو بیره فەلسەفیانەى که وهـ ریگرت له ئەنجامی خوـ نـ دنى فەلسەفه له کاتى گەنجیدا، له بـ یاریارهـ کانیا دیار بوو کاتى گفـ وگـ و دانوستاندهـ کانى. بهـ ام دور بوو له داھـ نـ نهـ کانى کاتـ ک خەیاـ ی رهـ ها ئەکرد. له بنهـ هـ تدا، داھـ نـ نـ گۆرکى (غەریزى) بوو، بهـ هـ زیشى له جـ راو جـ رییى کهسایهـ تى ووـ نهـ کان بوو که بینیبونى وناسیبونى له ژيانە پـ ئـ شـ ومهـ یهـ تى وکارهـ ساتى دـ تهـ زـ نـ ودربهـ یهـ کى سهـ یر. داھـ نـ نهـ کانى شـ وازـ کى لـ ژیکى وفەلسەفى نیه. له هەر کتـ بـ له کتـ بهـ کانى دوو روح ههیه: یهـ کـ کـ یان واقعیه وئەوى تر دروستکراو، ئەمەش له مهـ قالهـ کەى "دوو وـ ح" دا هاتوه. ئەم جیاوازیه ئەبینى ئەگەر کاره ئەدهـ بهـ کانى بهـ راورد بکەى لهـ گە مهـ قالهـ کانى که له بـ نهـ کـ ندا بـ او ئەکرانهـ وه له میدیاکاندا. گۆرکى ئایدیـ لـ جى چهـ ند جارـ ک گۆـ ی، بهـ ام کهسایهـ تیه ئەدهـ بـ کانى به نه گۆـ اوى مانەوه. به دورکهـ وتنهـ وه له "ناسیا" دهستى پـ کرد بهـ ام نه بوو به "ئەوروپى". دى سەرکـ نه کرد بهـ ام شوـ نـ کى بـ خـ ی نهـ دـ زیهـ وه له شار. ههـ وـ ی دا بچـ ته نـ و ئنتلیجنتسیا بهـ ام له ناخیا خـ ی به نامـ ئەبینى تیایدا. بهـ م جـ ره له ههـ موو ژيانى له چهـ قى دووـ یـ نهـ کـ ندا مایهـ وه.

لـ گۆـ قارى هـ نا، ژمارـ 2 بـ اوکراوـ تـ وـ ...

نووسەری گوتاری (یادەوهری به
ته‌نیش‌ت رمانه‌وه) چـ ن له
ئەده‌بی گۆـ اـ نه‌وه گە‌یش‌تووه؟ ...

کاروان عومەر کا که سوور

له (04.11.2016) دا گوتهاری (یادهوهری به ته نیشته رمانهوه) م که وته بهرچاو. لهو خو نه رانهم بایه خ به ناو نیشان ددهن. له م سی چل سا هی ا بور دوودا به هی لک کینهوه چه کانی هه ندک له تیه رست و هه خه سازانی وهک (جیرار جینهت)، (کلود دوشی)، (ربرت شلز)، (لیه هک) و نهوانه تر چه مکی ناو نیشان بایه خ زیاتری په درا، بگره گه یشته نهوهی وهک زانسته لیه بوانرته، که به ناو نیشان ناسی (Titrologie) ناسراوه. (جیرار جینهت) ناو نیشان به به شکی گرنگی (پاراتیکست: Paratext) داده نته. له کتبی (پالیمپست: ئه ده ب له پلهی دووه مدال Palimpsests: Literature in the Second Degree) دا، که له سا هی (1982) دا چاپ کراوه، به شکی تایبه تی به نهو چه مکه، چه مکی (پاراتیکست) ته رخا ن کردووه. ده کرت به کوردی بیکه ینه هاوشانی تیکست، یا خود ده قهاوشانی. استیه کهی (پالیمپست) هر ماتریال که شتی له سهر نووسرا بته و سا ابتهوه، تا کوو به نووسینی تر به کار به نرته. وشه که له بنه هته دا لاتینییه و له زمانه کانی تر دا گوانی بنه هتهی به سهر دا نایهت، بهیه ئه مهیش وهک خیه ده ی نووسینهوه. هنده هیه له ئینگلیزییه که دا به ک ها تووه و له کوردیدا ده بته تاک، بهوهی گرامه ری ئه مه وا ده خوازته. (جینهت) بهم شیه به پناسهی (پاراتیکست) ده کات، که بریتییه لهو نیشانه و ئایک نه لوه کیانهی، کاریگه رییان له سهر تیه گه یشتنی تیکسته بنه هتهیه که دا هیه و نه مانه ده گرتهوه: ناو نیشان (title)، ناو نیشانی لوه کی (subtitle)، ناو نیشانی ناوه کی (intertitles)، ده روازه (prefaces)، پاشک (postfaces)، سهرنج (notices)، په شه کی (forwards) و زری دیکه. (1)

وهک گوتم یه که کم لهوانه بایه خ به ناو نیشان ددهن، بهیه کات گوتهاری (یادهوهری به ته نیشته رمانهوه) م بینی، سهرم لیه هات و له خیم پرسه باشه، (یادهوهری)، که به عهره بی (ذاکره) و به ئینگلیزی (Memory) یه، به چی ده که و ته ته نیشته مانهوه؟ تیه بهی نهو نووسهره ویستبته یارییه کی زمانهوانی بکات و به هشیارییه وه وای نووسیبته، بهیه نهو ناو نیشانه سهره یی داناوه؟ بهام کات گوتهاره کهم خو نهدهوه، هر زوو بهم ده رکهوت ههیه کی مه عریفیه و تیه که وتووه. استیه کهی له گه خو نندهوهی یهک دوو ستهی سهره تا دا گه یشته نهو باوه هی نووسهری گوتهار مادام به زمانی ئه ژانه ده نووسته، لهو دوو چه مکه نه گه یشتووه، به کوو له ده می نه و نهوهوه وهری گرتوون، یان وهک خیه ده تیه (گوتهی گوتهاران) و

بیستوونی. به پئی ئو مـتـدهی بـ خوـندنه وه همه، همهیشه له سر
 ئو چه مـکـانه دا ده وه ستم و لـیان ورد ده بـمه وه، کـاتـ ده که ونه
 بهرچاوم، بـیه ده مه وـت بیرسم یاده وه ری چییه؟ دیاره ئـمه لـره دا
 نامانه وـت به وردی باسی لـوه بکه یـن، له کـاتـ کـدا ئو چه مکه همهیشه
 جـگـه ی سهرنجی فیلـسـف و سایکـلـجـیستان بووه، وهک لای (پلاتـن)،
 (ئـریستـ)، (ئـگـستـین) و زـری دیکه دا ده یبـینـن، بگره به ده گـمـن
 هـیـانه خـی له قهره ی نه دا بـت، بهـام مادام مه به ستمانه وـنـه یه کی
 گشتیی لـ به ده سته وه بده یـن، ئـوا ده کـرت لای (هـنری برگسـن) دا
 بوه ستمـن، مادام ئو فیلـسـف به شـکی زـری ته مه نی بـ ئو چه مکه
 ته رخـان کردووه. که واتـه ئو وـنـه یه لای ئو فیلـسـف ده دـزینـه وه،
 به تایبه تی له به شی پـنـجه می کـتـبی (وزه ی حـی، یان وزه - حـی:
 2) (Mind-energy) دا، که له ژـر ناو نیـشان ی (یاده وه ری ئـستا و
 پـزانـینـی سـاخـته: Memory of the present and false
 recognition) دا نووسیویه تی. به گشتی لای (برگسـن) دا (یاده وه ری)
 هاوواتای (هـشیاری) یه، چونکه به بـ یه که میان بوونی دووه میان
 مه حاـه. هـروهـها پـئی وایه یاده وه ری وهک وه همیشه ده رده که وـت.

نمونه به وه ده هـنـتـه کـاتـ دیمه نـک ده بـینـن، یان گوـمـان له
 گوته یه که ده بـت، وا ده زانـین پـشـتر ئو دیمه نه مان دیوه، یان ئو
 گوته یه مان بیستووه، بگره بـ ئو وه همه ده مانگه یه نـتـه ئوه ی وا هـست
 بکه یـن توانای پـشـینـیکردنی ئایینده مان هـیه. مـرـف کـاتـ دنیای
 ده روه به م شـوه یه ده بـینـت، ئـوا له ژـر کاریگه ری ئو وه همه دا
 خودی خـی به نامـ ده زانـت، بهـکـوو هـست به دووفاقیش ده کات. (3)
 به م شـوه یه (یاده وه ری) به دیارده ی سایکـلـجـی ده زانـت، نه وهک به
 دیارده ی فیزیکـلـجـی، که هـسته کانی مـرـف ده رده بـت، بـیه پـئی وایه
 یاده وه ری دووره له وه ی ماتریاـی بـت وهک له کـتـبی (ماده و
 یاده وه ری: Matter and Memory) دا پـئی له سر داده گرـت. (4) بهـ، له
 دیدی ئـمـدا ئو وـنـه یه لمان دروست ده بـت پـوه ندیی به هـشـمانـه وه
 هـیه، بـیه ده چـته ئاستی (دیوره یـشـن: 5) (Duration) و (ئینتیوه یـشـن:
 Intuition)ـوه، که ئـم چه مـکـانه لای ئـودا مانای تایبه تیـان هـیه،
 به وه ی پـوه ستم به زه مه نه وه و زه مه نیـش بریتیه له که که کردن و
 به رده وامی. به مانایه کی تر به رده وامبوونی اـبـوردوو و گه شه کردنی،
 تا کوو ئـوه ی ده بـتـه دا هـاتوو، که ئـمه هاوشانی دـخـه
 ده روونییه کانیشه. لـره یـشـدا یاده وه ری به هـی ئو به رده وامیه وه
 گـوره ده بـت و گه شه ده کات. ده کـرت زـر له وه زیاتر له باره ی
 (یاده وه ری) یه وه لای ئو فیلـسـف ده دـزینـه وه، که پـشـتریش له
 گفتوگـکا نمدا لـوه ی دواوم، به وه ی همهیشه له مـ ووه وه کـمه کی

کردووم، خ ئه گهر پـويستی کرد، بـی ده گهـمـه وه، بهـام هـنده به سه بزانی (یادهوهری) هاوواتای (هـشیاری)یه. باشه، مادام وایه، چـن ده که وـته ته نـیشت مـانه وه؟ ئه و نووسهره چـن به و شـوه یه له و چه مکه گه یشتووه؟

گوتاره کهم ته و او کرد، بـ ئه وهی نهک تـیدا ووبهـ ووی هیچ زانیاریه کی نوـ بـمه وه، بهـکوو ههر خـرا بـم ده رکه و ت نووسهره که ی ئه و زانیاریه سواو و کـ نانه یـشی به نیوه چـی گواستوو ته وه. نایشارمه وه هه ندـک سـتهم هاتنه به رده م، که باوهـم نه ده کرد مـژک له مـژان هیچ نووسهرـک بیان نووسـت. بـ نموونه دهـت یادهوهری ده قه، دواتر له وه یـش دوورتر دهـوات و ده یکه ته ژانر، بـ ئه وهی دوور، یان نزیک به لای پـناسه ی دهق و ژانردا بـچـت، تا کوو بزانی مه به ستی له وانه چیه. ههر شـتـک ئـستا بـیت، که مـک دواتر پـچه وانه که ی ده خاته شوـنی، بـ ئه وهی بزانیـت بـچی وای کردووه، که ئه مه مـتـدی هه موو ئه وانه یه به تـگه یشتنی میلی و به زمانی مـژانه له باره ی ئه و چه مکه نه وه ده نووسن، به وهی ته نیا بیستوو یان و ئاگایان لـ نییه چـن کاریان پـ کراوه. به پـويستم زانی به مـتـدی پرسیار ووبهـ ووی بـمه وه، چونکه باوهـم نییه هیچ شـتـکی دیکه هـنده ی پرسیار هـزی هه بـت ئه و چه مکه نه له ژـر ده ستهـاتی تـگه یشتنی میلیدا ده ربهـنـت و بیان خاته ئاستی تره وه. ههر خـرا نامه یه کم له مـی ئیمه یـه وه بـ نارد، که کـمه مـک پرسیار له خـ ده گرت، بهـام چوار مانگ زیاتری به سهردا تـپهـی، بـ ئه وهی وهـام بداته وه، بـیه نه مو یست بگاته پـنج مانگ و یهک دوو جاری دیکه بـیم نارد ه وه. هـشتا وهـامی نه دایه وه. {بـ یارم دا له مـی (گـران عه بدولـا) ی هاوـمـانه وه بـی بنـرم. پـی گه یشت و نامه یه کی کورتی بـ نووسیم، که ئه مه ی تـدا هاتوو: ده مـک ئاگای له ئیمه یـه که ی نییه، بـیه نه یزانیوه نامه یه کی وای پـ گه یشتـت... ئه وه بوو منیش نهک ههر نامه که، بهـکوو ئه م پـشـکیه یـشم بـ نارد و چه ند دـکـیشم ههر له و باره یه وه نووسی. ئه ویش دواي خوـندنه وهی، نامه یه کی بـ ناردووم و تـیدا دهـت، که ده توانم ئه م نامه یه م، مه به ست له م گوتاره یه، بـاو بکه مه وه.

له وـدا باسی ئه وهی کردووه ئاماده یه کاتـ ده مبینـته وه، باوه شم پـدا بکات، چونکه من له نامه که مدا هیوا یه کی وام خواستوو. واته ئه و پرسیارانه نه بنه هـی تـکچوونی پـوه ندیی نـوانمان. لـره یـشدا سوپاسی ئه و هه سته جوانه ی ده که م، که ئه مه لای من مانایه کی گه وره ی هه یه، بهـام نایشارمه وه حه زم ده کرد لانی که م له باره ی ئه و

پرسیاران هه نده ک قسهی هه بن، له کات کدا نهک ههر پوه ندييان به گوتاره که یه وه هه یه، به کوو پوه ستیشن به کمه ککه چمکی نه ده بی گوتاره وه. هیوام ده خواست پش ب او کورنه وه گوتوگ یه کی قوو له باره ی نهو تهرمانه وه بکه ین، ب نهوه ی بابه ته که م به ش واز کی تر بچو وایه ته به رده می خو نه ر، به ام له که نهوه یشدا نهو هه سته ی وهک گوتم جوانه، بگره ده م له که لتووری نه مه دا ده گمه نه. پم وایه نه گهر نه وه کانی پشو بابه ته کانی خ یان یان بهر له ب او کورنه وه ب یه کتر بنار دایه، له ئاستی با ترو به ش وازی چاکتر چاپ ده کران و نه م نه مه هم له لایه ک نه ده که وتینه ژر باری نهو که لتووره ناشیرین و دوا که وتووه ی شه ه جو ن و له لایه کی تره وه له ئاست کی به رزتری بیر کورنه وه دا ده مان نووسی.

نه م پشه کیه م له بهر س خا به پو یست زانی: یه که م، تا کوو نه گهر به کورتییش ب ت ههر دوو چمکی (ناو نیشان) و (یاده وه ری) ت دا افه بکه م، نه گهر چی له نامه که یشدا که موزر باسیان له وه کراوه. دووهم، له باره ی هه کاری سه ره نه دانی نهو پرسیارانه وه چه ند وشه یه ک ب م، که چن نار دوو من و وه ام نه دراونه ته وه. {دواتریش چن له نه ی (گه ران عه بدول) له وه توانیومه پی بکه یه نم}. سه یه م، پم خ شه نه م نه زموونه م بکه م به رده م نهو خو نه رانه ی نایانه و ت به ئاسانی نووسی نی وایان به سه ردا ت بپه ت، بهو مه به سته ی بب ته ج که ی گوتوگ یان، بیه نامه که وهک خ ی ب او ده که مه وه، له کات کدا ته نیا پوه ندی به گوتاره که وه هه یه و به ه یچ ش وه یه ک به لای که سایه تی نوو سه ره که یدا نا چ ت.

هنگه خو نه ر بپرس ت ئاخ گوتار کی له م ش وه یه نهوه ده ه ن ت له باره یه وه بنووسیت. وه امی من نهوه یه له باره یه وه نه نووسیوه، به کوو پرسیارم له کردووه. هه موو نهو چه مکانه ی له ره دا ف دراون و هه راونه ته ئاستی میلییه وه، لای فیل س ف و هه خنه سازاندا به ش وه ی ترن و کاری گه وره یان له سه ر کراوه. واته خا ی هاوبه شیان ته نیا ناویانه، که ههر نوو سه ر که چه ند ساده ییش ب ت ده توان ت به ش وه ی کیری سی تی (فزوو ی) ناوی ده یان چه مک بیست ت و به زمانی ساده له یانه وه بدو ت، به ام ئایا نهو چه مکانه بهو ش وه یه ن؟ نه مه پرسیاره که یه! به، ویستوومه له ی پرسیاره وه ایه (لینک) و ک نه ت کست (سیاق) هه کانیان بد زمه وه، بهو مه به سته ی مه و دایه ک له ن وان نه مانه و نه واندا دروست بکه م. مادام پرسیار ب ی هه یه بگاته هه موو کونج ک، ب نهوه ی هه زی خ ی له ده ست بدات، نهوا لهو دیدگه یه وه نه م نامه یه م نووسیوه. هه موو فیل س ف و هه خنه سازانی

دنیايش پښتو هستی ته گډېشنی هاوچرخي څښتن، به مانا يه کی تر،
 ناستی ئو ته گډېشنه باوه ئوه دیاری دهکات ته کار له گه چیدا
 دهکیت، هڅه له چی ده گړیت و چی ته ده په نیت، به یه پښت وایه
 ناکړت ته مه څښتن له و گوتارانو دوور بگرین، مادام بمانه ویت و
 نه مانه ویت به شکی گه وړی ته گډېشنی ته مان پښت ده څښتن، به مان
 ئوه گرنگه چن ووبه وویان ده بینه وه.
 ماوه ته وه به مان نووسه ری گوتاره که ناوی (که ریم کاکه) یه، که له
 چه ند سا هی ا بور دوو دا که مه کتبی له بواړی ته ده بی گډېشنه ودا
 نووسیوه.

-
- Gerard Gallant, Palimpsests. Literature in the Second (1)
 Degree, translated by Channa Newman and Claude Doubinsky,
 Published by University of Nebraska Press, 1997, p.3
- (2) ته گه رچی وشه (Mind) له به رانېر (تفه)، یان (هڅه) ی
 کوریدایه، به مان پښت وایه وهر گډېشنی وشی (spirituelle) ی فرانسی
 به کور دی له (Mind) گونجاوتره، که مانای (حی) ده گه یه نیت و هر
 ته وه یشه مه به هستی (برگسښتن). کتبه که څښتنی له بڼه ودا به و زمانه
 نووسراوه.
- Henri Bergson, Mind-Energy, lectures and essays, (3)
 translated by H. Wildon Carr; lectures and essays, Edition,
 reprint, Publisher, Greenwood Press, London, 1975, p.134
- (4) Henri Bergson, Matter and Memory, translated by Nancy
 Margaret Paul and W. Scott Palmer, Published November 8th
 1990 by Zone Books (NYC).
- (5) استه (دیوره یشن: Duration) زیاتر به مانای (ماوهی زه مه نی)
 دت، به مان لای (برگسښتن) دا فکس ده که و ته سر مانای دوو هم، که
 (به رده وامی) یه. ته زمونږ کی سایکالوجیه و پښتو ندی استه و څی به
 ناوه و هی مرغه وه هیه. (یاده و هری) یش به شکی کی دانه بڼه وای ئو
 پر سښته یه.

نامه يهک به نووسه ری گوتاری (یاده و هری به ته نیت رمانه وه)
ته چن له ته ده بی گډېشنه ویت؟

برای څښته وستم، کاک که ریم کاکه!
 به مان وده وک هاو پل و هاو ځپه کی د رینت سه او و څښته وستم به
 بڼه ریم، هاوکات وک خو ځنهر کیش ه ندک پرسپارت له باره ی ئو
 گوتاره وه ئا استه بکه، که ئستا له ژر ناو نیشانی (یاده و هری به

ته نیشتر مانه وه، له (ده ننگه كان) دا بڼاوت كړدووه ته وه. (1) ه ننگه وایش پښت بکات پښه کی هه نډک سهرنج له باره ی مټ دی ئم پرسیارانه مه وه بنووسم. وهک خټ دهرانیت ت باسی ئه ده بی گڼانه وهت كړدووه، كه من له ناوه استی هه شتاكانه وه خه ریکیم و تاكوو ئه مټ یش به شکی گه وره ی زیانمی داگیر كړدووه. ده كړت بڼم له څرگاری ئاماده پیدا و به شوه ی خټ سكا نه دهستم دایه گڼانه وه ی بیره وه ری. هه وڼم دا تڼكه ی خه یا ی بكم و له و گه یه وه زیان نامه ی خټ و ده ورو به ره كم بنووسمه وه. وهک دهرانیت تا ئم ساته یش وازم له و ستایه نه ه ڼاوه و به شوه ی جیاواز جیاواز درځه ی پڼه ده دم.

له ماوه ی ئه و چند سا هی ځا بوردوودا هر جار با به تكم خو ځنډ بڼه وه و ههستم كړد بڼت پښو یسته له باره یه وه پرسیار ئا استه ی نووسه ره كه ی بكم، در غیم نه كړدووه، كه لم ځووه وه بوومه ته خاوه نی ئه زموون کی باش و نایشارمه وه زږ سوو دم لم ئه زموونه م بینوه. (2) بڼچی به مټ دی پرسیار ځووبه ځووی نووسهران ده بمه وه؟ یه كم، بڼه وه ی خټ لم له وه دوور بگرم له باره ی هیچ شت ځكه وه بڼیار دهر بكم، كه پڼم وایه ئه مه ته نیا دنیای نووسهر بچووك ده كاته وه. دووهم، پرسیار نهك ئازادی له نووسهر ناسته ځنډه وه، به ځكوو وای لځ ده كات ئازادی خټ له ځووبه ری فراوانتردا پراكتیزه بکات. سه یم، پرسیار پیرزی نا ه ځڼت، مادام بڼی هه یه بگاته هر خا ځڼ کی ئه و ئځ بڼكت (بابه ت) ه وه، كه ځووبه ځووی ده بڼه وه. به م شوه یه ئځستا ئم گوتاره ی ت له ئاستی دهسته ځا تی پرسیار ی منی خو ځنډه را خاوه نی هیچ كځنتر ځڼك نیه، وهک چڼ به ره مه كانی من له ئاستی پرسیار ی هر خو ځنډه ر كځدا با ځانسی خټ یان له ده ست ده دن، ئه گهر بیه و ځت ځووبه ځوویان بڼه وه. مه بهستم ئه وه یه ته نیا پرسیار له دهستی دځت دځی هر تځك ستك بگ ځڼت و ئه و به شانیه دهر بخت، كه شاراو هن. ده توانم بڼم زږ به ی تڼی رځست و ځه خنه سازه ځ گه وره كانی ئم په نجا شه ست سا هی ځا بوردوو له سهر ئه وه ځڼكن، كه خو ځنډه ر ئځم ځنډت (ه گه ز) کی ئاكتیف و گرنگه و پڼه ندی ناوه کی به تځكسته وه هه یه، به ځاده یه ك هه یانه ده یخاته سه رووی نووسه ره وه، وهک لای (رځځان بارت) دا ده یبنین. دیاره هیچ شت ځځمان لځ ناگرت له باره ی هر باب به تځكه وه بنووسین و ځه خنه ی لځ بگرین، ئه گهر بمانه و ځت و به پښو یستی بزانیڼ، به ځام پڼم وایه مټ دی پرسیار ی ځووبه ځووی لم شوه یه کاریگه ری زیاتری هه یه. لم ځووه وه هه وڼم داوه به وردی بدو ڼم، بڼه نمونه ده كړت له گوتاری (كارزان ځحمان و من به ئا استه ی دایه ځځگدا) (3) و نامیلکهی (ئهرده ځان عه بدول ځا و من له كازین ځ مندا ځاندا) دا بڼچوونه كانم بخو ځنډه وه، كه تڼیاندا به

شوازی خـم ٬ووبه٬ووی بـ یاره کانیان بوومه تهوه، هاوکات سیماکانی ٬هخنه ی میلی و زمانی ٬٬ژانهم پـشان داون. (4) واتـه٬ دهرم خستووه٬ ٬هخنه گری میلی چـن مامـه٬ له گـه٬ تـکستدا دهکات و چـن بـ ئاستی میلی دای ده گـرت، بهو مه به سته ی سهری لـ ده ر بچـت و به پـوهری (چاکه و خراپه) هـه ی بـسه نگـنـت، ئـو پـوهری پـوهندی ٬استه و خـی به مـرا٬ه وه هـیه و لانی کم له گـه٬ دهرکه وتنی به ره مه کانی (نیتشه) دا له کار که وتووه. به٬٬، ئـو پـوهره له سهر ئاستی فـهلسه فـیدا تـک شکاوه و به سهر چووه، چجای له ئاستی میلیدا، که ئـم٬٬ ٬هخنه گری میلی ئـمه دهستی پـوهره گرتووه. نایشارمه وه پرسیاره کانم دیسپـتیکن، واتـه٬ د٬٬هق و توندوتیژن، که له لایه ک سروشتی پرسیار وایه، له لایه کی تریشه وه پـوهندی به وه وه هـیه ده مه و٬ت بـ قوو٬ایی ئـاسته بن و توانای تـپـه٬ اندنیان هـه بـت. بهم شـوه یه هـر گفتوگـیه ک دایمه زرـنـم، تـیدا مه به سته ی سهره کیم ئـو ئـبجـکته یه، که له باره یه وه پرسیار ده کم، نه وه ک ئـو سه بـجـکته ی خاوه نیه تی. به مانایه کی دیکه ژبانی نووسـه ر هـیچ پـوهندی بهم پرسیارانه وه نییه، به٬کوو تـپـه٬ اندنی ئاستی ئـو ئـبجـکته له ٬٬گه ی دایه٬٬گه وه، ئامانجه که یه. وه ک چـن٬٬ به خـم ده دم له باره ی هـر بابـه تـکه وه پرسیار بکه م و سهرنج بنووسـم، ئاوایش به مافی خو٬نـه ری ده زانم له باره ی هـر وشه یه که وه به پرسیار ٬ووبه٬ووم ببـته وه. به وه یش ٬ا هاتووم دوا ی پرسیاره کانم یه ک دوو پـشنیاز ده خـمه به رچاوانه وه، که له گـه٬ تـی ئازیزیشدا ئـمه م پـ٬٬٬یی کردووه. دوو باره ی ده که مه وه له ٬٬ز و خـشه ویستی زیاترم بـت نییه، به٬ام ئـه مانـه پرسیاره کانـم:

نووسیوته: (دوور نیه تـش تووشی کتـبـکی وا بووبیت، کتـبـک تـداما بیت داخوا ر٬مانه یان یاده وه ری).

ئایا لای تـ ٬٬مان و یاده وه ری دوو کایه ی جیاوازن؟ ئایا تـ ده زانیت یاده وه ری، به عهره بی (ذاکره) و به ئینگلیزی (Memory) یه؟ ئه گـر وایه چـن ده نووسیت: (ههرچی یاده وه رییه وه ک هـر ده قـکـتری ئـده به ده قـه)؟ ئایا یاده وه ری ده قـه؟ ده قـی ئـده به یشه؟ ده کـرت لـت بـرسم یاده وه ری لای تـ چیه و له پـرـسـی گـ٬٬٬انه ودا چ ئـه رکـکی هـیه؟ ده ق به چی تـده گـه ی تـ به چی ده گوترـت ده ق؟ ده توانیت نمونه م لای ئـو فـیلـسـف و ٬هخنه سازانه دا بـ به٬نیتـه وه، که له باره ی ده قـه وه نووسیویانه؟ ئه گـر ده ق وه ک (پـل ریکـر) به شـکی ژبانی بـ تـگـه یشتنی ته رخان کردبـت و له کتـبی (له تـکستـه وه بـ کردار: From Text to Action) دا بـت: (دیسکـرـسـکه به هـی نووسینه وه دا٬٬٬ژراوه٬٬: a discourse fixed by writing)، ئایا یاده وه ری

[illegible]

بلجی، برای تازیزم، پلت وایه هیچ کسک ههیه ئهوانهی تکه کردیت، یان له یهکدی جوودا کردبنهوه؟ مه بهستم ئهوهیه هیچ نووسهرک ههیه لهم دنیا بهداخی به کارکی واوه خهریک بکات و بلج چه مکه کانی یاده وهری و یاداشت پکه وه ده به ستمه وه، یان جوودا یان ده که مه وه؟ ئایا ئه گهر ههر یهک له (فلادیمه یر پروپ)، (بارت)، (تد رقف)، (ئیک)، (جیرار جینت)، (پال یکر) و ئهوانهی دیکه کاری وایان کردووه، ده توانیت سه رچاوه کانم بل بنووسیت؟ ئهر یاده وهری ههر خی به شک نییه له پراسسی گانه وه؟ ئایا یاداشت خیشی به که ناکی ئه ده بی گانه وه دانانرت؟ باشه، ههر له ووی ترم ننه جیشه وه (یاداشت) مانای (بیره وهری) نییه؟ ئه گهر وایه، چن یاده وهری شت که له یاداشت، یان با بلین له بیره وهری جوودا ده کرتته وه؟ ده توانم بیرسم ت بلچی یاده وهری له یاداشت جوودا ده که یته وه و به چ تیاریه کی هخنه یی پشتقایمیت؟ ده کرت که سک به بل یاده وهری یاداشت تمار بکات؟ ئایا له گه ده رکه وتنی به ره مه کانی ههر یهک له (فرید)، (هنری برگسن) و (هایدیگر) دا یاده وهری نه بووه گرنگترین ئهمه نتی ئه ده ب به گشتی و ئه ده بی گانه وه به تایبه تی؟ ئایا ههر بل نمونه ههردوو چه مکی (دیوره یشن: Duration) و (ئینتیوه یشن: Intuition) ی (هنری برگسن)، واته (به رده وامی) و (حه دس)، ئاسته ی ئه ده ب و هونه ریان ته واه نه گه ی؟ ده توانیت لهم ووه وه هه وانه کانی (فرید) و (هایدیگر) فرامش بکه یت؟ ئایا بل نمونه به ره مه کانی (جیس) و (فکنه ر) ت له بیر نین، که چن به شوه ی جیاوازتر له نووسه رانی پشوو کار به یاده وهری ده که ن؟ ئایا تابلای (جه ختکردنه وه ی یاده وهری: The Persistence of Memory) ی (سه لفاد ر دالی) ت نایه ته وه به رچاوه؟ دیسان ده پرسم ت له سهر چ بنه مایه ک یاده وهری له یاداشت جوودا ده که یته وه؟ ئایا هیچ هه زک ههیه ئه و دووانه له یه کدی جوودا بکاته وه؟ ئهر چه مکی (شه پالی هه ش) که ی و له کو سه ری هه دا، چن گه شه ی کرد، که پوه ندیی استه وخی به یاده وه ریبه وه هه یه؟

ئەتمەسەفەرى ئامانى (گەئان بە دواى كاتى ونبوودا)ى (مارسەل
 پەرسەت) ت نايەتەوہ بەرچاؤ؟ تە بىئى ئەوہ ئەكەوت بىت (تەماس
 ئىيەت) لە دواى شەئى يەكەمى گەتییەوہ و لە سەرەتای (خاكى
 وئەران) دا پە لەسەر (يادەوہرى) دادەگرەت؟ چەمكەكى وا بە ئەوہ يە
 نووسەر كارى نو و جياوازى پە بكات، يان بىئە لە ياداشتى دادەبەم؟
 ئايا ئەگەر تە ھەر لە بنەتەوہ گوتارەكەت لەسەر سە پايدە
 ھەچنەبەت، كە ھەرسەكيانت بە ھەبە بە كار ھەنابەت، بىئى تە دەچەت
 شتى نو و كاريگەرت بە دەستەوہ دابەت؟ ئايا دەكرەت نووسەر بەم
 زمان و تەگەيشتنە گوتار لەبارەى ئەو چەمكەنەوہ بنووسەت، كە
 لينكيان لەناو فەلسەفە، لينگويستىك و كەمەك كايەى تردا ھەيە و
 لەسەر پەبلەماتىكى گەورە دامەزراون؟ ئايا زمانى مىللى دەرەقەتى
 بابەتى وا دەت؟ نووسەرەكى گەورەى ئەم دنيايە دەناسيت بە زمانى
 مىللى باسى يەك چەمكى كەردبەت؟ ئايا زمانى مىللى بە تەكشكان و
 تەپەاندەن، يان بە بە بەكارھەنان وەك ئەوہى تە كەردووتە؟
 نووسيووتە: (ديارە قسە لەو يادەوہريانەيە كە بە گەتەى گەتياران
 بىت ھەند لە رەمان نزيكوونەتەوہ، دەستى ھونەركارى تخووبى
 نەوانيانى سەيوەتەوہ).

دەكرەت ناوى يەكە لەو گوتيارانەم پە بىئەيت، كە گوتوويانە
 يادەوہرى لە ئامان نزيك بووہتەوہ، يان دوور كەوتووتەوہ؟ ئايا
 ھشتا سووريت لەسەر ئەوہى يادەوہرى بە دەق بزانيت و لە ياداشتى
 جوودا بکەيتەوہ، كە ھاوكاتيش پەت وا يە ھەر ئەو يادەوہريە لە
 ئامان نزيك دەبەتەوہ؟ ھشتا دەبەيت يادەوہرى لە ياداشت جوودا
 دەكرەتەوہ، يان پەكەوہ دەبەستەنەوہ؟ مەبەستم ئەوہ يە ئايا ئەم
 پەرسەسە بنەماي ھەيە و مەرف دەتوانەت ئەو دووانە لە يەكدى جوودا،
 يان نزيك بكاتەوہ؟ ئايا تە دواى چاپكەردنى كەمەك كەتەب لە بوارى
 ئەدەبى گەئانەوہدا و لەم سەردەمەى سەرچاوەكان بە ئاسانترين شەوہ
 دەگەنە دەست، بگرە وەك (دەبەز) دەبەت دەيانەوت ناچارت بکەن
 بىتە دەنگ؛ ھشتا لە نووسىنى گوتاردا پەشت بە (گوتەى گوتياران)
 دەبەستيت؟ (گوتەى گوتياران)، ئازىزم؟ ئايا جياوازيەكى گەورە لە
 نەوان ئەدەبى فەلكلەر و ئەدەبى تاكدا نىيە؟ باشە، (گوتەى
 گوتياران) ئەگەر لە بوارى كەكەردنەوہى شيعر و ھەقا يەتى فەلكلەرىدا
 نرخی ھەبەت، لە ھەنە و لەكەنەنەوہى ئەدەبىدا كەمەك كەتەب تە
 گوتەى گوتياران كە دەكەيتەوہ، يان لەبارەى چەمكەكانى ئەدەبى
 گەئانەوہ دەنووسيت، كە ھەر يەكەيان بگریت پەويستى بە
 لەكەنەنەوہى چە و كاتى زەر ھەيە؟ {ديارە مەبەستم لە بوارى
 ئەنترەپەل جيا نىيە، كە بە نموونە (كلود ليفى شتراوس) لە ھەكەى

افه‌کردنی ده‌قی فـلـکـلـرـیـهـه هه‌وـی گه‌وره‌ی بـ خـوـنـدـنـه‌و‌ی تاک و که‌لتـووری جـراوجـر داوه و قوتا بخـانه‌کـی بـه (Structural Anthropology) ناسراوه‌. به‌کورتی مه‌به‌ستم ئه‌وه‌یه ئه‌م زمانه‌ی پـت نووسیوه نه‌ک له زمانه‌ی هه‌فتاکان و هه‌شتاکان، به‌کـوو له هـیـی سیه‌کان و چله‌کانیشی تـ پـه‌اندووه؟ پـت وایه ئـسته‌ی له شـو‌ه‌ی (ده‌ستی هونه‌رکاری تخووبی نـوانیانی سـیوه‌ته‌وه)، هـیچ هـنـرکـی ئـستاتیکی تـدا بـت و بتوانـت شـتـک بخاته سهر ئه‌و تـگـه‌یشـته‌ی خوـنـه‌ری زـر سهره‌تایی هه‌یه‌تی؟ ئایا ئه‌مه که‌موزـر له‌گه‌ چـژـی خوـنـه‌ری ئه‌مـدا دـته‌وه؟ ئایا پـت وایه هـیچ که‌سـک، به‌چاو پـشـین له ئاستی تـگـه‌یشـته‌ی، له نووسینی ئـسته‌یه‌کی وادا په‌کی بکه‌وت؟ ئه‌ر بـ ئه‌وه‌ی مـرـق ئـسته‌ی له‌م شـو‌ه‌یه بنووسـت، پـویستی به‌وه هه‌یه چوار دـ له هـیچ کـتـبـکـدا بخوـنـته‌وه؟

نووسیوته: (یاداشت هه‌موو ئه‌و یاداشته‌یه ده‌گرـته‌وه به‌ زمانه‌ی ره‌ق و ته‌ق، یان به‌ زمانه‌ی سیاست و مـژوو، دوور له هونه‌ری گـانـه‌وه و هونه‌رکاری نووسراون).

ئایا کات پـناسه‌ی بابته (ئـبـجـکت) ک ده‌که‌ین، نابـت خودی بابته‌که له کـنـتـکـست (سیاق)ی خـی دوور بخه‌ینه‌وه و بیهـاوـینه‌ کـنـتـکـستی دیکه‌وه، تاکوو له ئه‌نجامدا مانای نوـمان بـ ده‌ر بکه‌وت، که به هـی ئه‌و مانا نوـمانه‌وه له خودی بابته‌ پـناسه‌کراوه‌که ده‌که‌ین؟ ئه‌گه‌ر وایه، چـن ده‌نووسیت (یاداشت هه‌موو ئه‌و یاداشته‌یه ده‌گرـته‌وه)؟ ئایا ئـمه ئه‌گه‌ر نه‌مانزانیبـت یاداشت چییه و تـ به‌ نیاز بیت پـمانی بـیت، چـن ده‌کرـت خـی به‌ خـی پـناسه‌ بکه‌یت؟ چـله‌که‌ چییه؟ چـله‌که‌ هه‌موو ئه‌و چـله‌که‌نه‌ن، که چـله‌که‌ن. ئایا ئه‌مه پـناسه‌ی چـله‌که‌یه؟ ئایا ده‌بـت دواى ئه‌وه بـیت من چـله‌که‌ له فـین جوودا ده‌که‌مه‌وه؟ کاتـکـیش لـت بـرسن بـچی، تـ بـیت چونکه چـله‌که‌ خراپ ده‌فـت؟ ئایا له‌م حاـدا تـ هـیچ شـتـکـت له‌باره‌ی چـله‌که‌وه پـ گوتووین و ئـمه زانیومانه‌ ئه‌وه چ بوونه‌وه‌رکه‌، تا له جـری فـینی ده‌عبایه‌کی وه‌ها تـبـگه‌ین؟ (دلـر هـسوو)ی هاوـمان، یاریکه‌ری ناسراوی باسکیتبـ، له ساـی هه‌فتاونـ، که ئه‌وده‌م گه‌یشته‌بوینه‌ سـیه‌می ناوه‌ندی، له ستادیـمه‌ی هه‌ولـردا ئه‌م نوکته‌یه‌ی بـ گـانـه‌وه: (کابرایه‌ک به‌رده‌وام ده‌تـ پـرتـه‌قا خـشه. له کوـ و ده‌ت؟ لای ئه‌وانه‌ی هه‌رگیز پـرتـه‌قاـیان نه‌دیوه. ئـژکیان مندا ئـک ده‌پـرسـت: ئه‌ر، مامه، ئه‌و پـرتـه‌قاـیه‌ی به‌رده‌وام باسیان ده‌که‌یت، چـن؟ ئه‌ویش ده‌تـ: ئه‌و پـرتـه‌قاـیه‌ی هه‌ر یه‌که‌ی هـنده‌ی پـرتـه‌قاـیه‌که، هـ... توومه‌ز کابرا ته‌نیا ناوی پـرتـه‌قاـی بیستوووه... با گوته‌کانمان سهرتا پـیان جیددی نه‌بن، به‌کـوو

نوکنه یشیان تځ بکه وټ، که هر دوو کمان کوټی گه هکی نوکنه ین! هر چه ند پټم وایه نوکنه لوو تکه ی جید دیه ته وهک لای فریددا ده یبنین).

ئه وه گریمان (یاداشت هموو ئه و یاداشته ده گره ته وه)، به ټام (زمانی رهق و تهق) چیه؟ کام له و ځهنه ساز و زمانه سانه ی له باره ی ئه ده به وه نووسیویه نه، به م شلوه یه له زمان دواون؟ زمانی ئه م گوتاره ت تا چه ند به فلاکسه بځ ده زانیت؟ تا چه ند زمانه که توانای جووټه ی هه یه و ئا ټاسته ی نوځ ده دځ زټه وه؟ بځی پټ وایه (یاداشت هموو ئه و یاداشته ده گره ته وه به زمانی رهق و تهق، یان به زمانی سیاست و مټروو، دوور له هونه ری گځ ټانه وه و هونه رکاری نووسراون)؟ ده توانی یهک نووسه ری ئه م دنیا یه م پټ بځیت له نووسیندا پشته به یاداشت نه به سټبټ؟ ئایا هر بځ نمونه چی به یاداشته کانی (ناوی گوځ) و (دوگه ی ټټی پځشو) ی (ئمبټرت ټیکه) ده ټټیت؟ زمانی ه قوته قن؟ ئایا کټبی (ترس و برووسکه) ی (سرځن کیه کا گځرد: Søren Kierkegaard) ی تیټل جن و فیلټسټف زمانه کی ه قوته قی هه یه؟ ئایا ئه ویش بیره وه ری نیه، به ټام له فځرمی فله سه فیدا دایټ شتوونه ته وه؟ ده کرټ واز له مانه به ټنیت و باسی ځټمان بځ بکه یت، ئاخ پشته به یاداشت نه به ستووه؟ (زمانی سیاست و مټروو) چیه، چاوه کانی من؟ ئایا ئه وانه یش دوو چه مکی گه وره ی دنیای فکر نین و ده یان فیلټسټف و ځهنه سازیان به ځټیانه وه خه ریک نه کردووه؟ ئایا ساده ییه که له خودی ئه و چه مکه نه دایه، یان له به کاره ټنایاندا؟ ده توانیت ناوی یهک داه ټنهرم پټ بځیت ځټی له و دوو چه مکه نه دابټ؟ هر بځ نمونه له بواری فله سه فهدا (فځک) و له بواری ئه ده بدا (جځرج ئځرټ) له خه یا نیه؟ ئایا (هیگ)، (مارکس)، (ماکس فیبر)، (گرامشی) و زځری دیکه یشمان نین؟ له پځش ئه وانه یشه وه ده یانی وهک (پلات) و (ئهریست) ت ناکه وټه وه خه یا؟ ئهر زمانی ئه وانه ه قوته قه؟ ئایا یاده وه ریت ناوی ټټمائی (1984) ی (ئځرټ) ی بځ هه ټنه گرتوویت؟ هونه ری گځ ټانه وه چیه؟ ده توانیت پټنسه یه کی ئه و چه مکه بکه یت؟ کټن ئه وانه ی ده توانن پټمان بځن ئه و هونه ره له چ تټکست ټکدا هه یه و له چ تټکست کیشدا نیه؟ ئایا ئه وانه پټویسته له بواری ئه ده ب و فکر دا شاره زا بن و به شلکی زځری کاتی ځټیان بځ ته رخان کردبن، یان هر که سځک ده توانټ کاری وا بکات، هه تا ئه گره نه دوور و نه نزیک ئاگای له ناراتټلگی (زانستی گځ ټانه وه) هه بټ؟ به چی ئه و شاره زاییه بناسینه وه؟ تځ ځټ ئه و شاره زاییه ته هه یه و لم گوتاره تدا ده رت خستووه؟

نووسیوته: (ئه و جځره یاده وه ریانه له ناو کورد ناټم نیه، چونک

پښانه گه یشتووم هرچی هه یه بیخو نیمه وه، به ام نه گهر هه شب زږ ده گم نه، بیه ده بت له دهره وهی نه ده بیاتی کوردی نه و یاده وهریانه بخو نینه وه). کام یاده وهرییه له ناو کوردا نییه؟ چنت بت دهرکوت نه و یاده وهریانه له ناو کوردا نین؟ نه گهر له سر نه وه ک بکه وین یاده وهری میم ریه و میم ریش یاده وهرییه، ئایا یاده وهری له ناو کوردا نییه؟ ئایا مرځ، یان کمه گه هه یه میم ریه نه بت؟ ده توانیت له گوتار کی سهر به خډا پمان بت یت (له دهره وهی نه ده بیاتی کوردی نه و یاده وهریانه) چنن؟ ده توانم وهک خو نهر ک داوات له بکه تم نیا یهک نمونه م له نه ده بی دهره وهی کوردا بت به نیته وه، مادام خت گوتو ته ده بت نه وه بکر بت؟ یان نه گهر پشتر گوتاری لم شوه یت هه یه، ده توانیت سهر چا وه که یم پ بت یت؟ (6) نووسیوته: (به پرسیار که وه ده چمه نوان قسان و به دهری ناو نیشانی بابه ته که ده سوو مه وه و هه و ی له نزیک بوونه وهی ده دم: داخوا ده ق کی دیاریکراو هه یه هم رمان بت هم یاده وهری؟).

ئایا نه گهر نووسهر کی دیکه پی بگوتیتایه ت به دهری ناو نیشاندا ده سوو یته وه، هه ست نه ده کرد ت مه تی خستو وه ته پات؟ نه مه زمانی نووسینه؟ بت ده پرسیت (داخوا ده ق کی دیاریکراو هه یه هم رمان بت هم یاده وهری؟)

ئایا هیچ ت کستک، به چاوپ شین له وهی چ نه و چیه، ده کر بت به بت یاده وهری بت ته کایه وه؟ ئایا (باشلار) ی فیل سفت له بیر چوو، که ته نانت پی وایه زانستیش یاده وهری ای گرتو وه، ده نا له ناو ده چت؟ نه ر ت تا کوو ئستایش پت وایه مان شت که و یاده وهری شت کی دیکه یه؟ باشه، نه مانگوت یاده وهری به ش کی گهری مان و هر جانر هه کی تره؟

نووسیوته: (له بهرایی ده م قسه ی من له وه نیه رمان تا کو که له له یاده وهری وهرده گر، یان یاده وهری تا چند با به سر پانتایی رماندا ده ک ش).

نه ر ت له بیرت چوو، که یاده وهریت له یاداشت جوودا کرده وه؟ نه گهر وایه چن مان که کی له وهرده گر بت و با به سر پانتاییه که یدا ده ک شت؟ ئایا مانیش یاداشت نییه؟ نه گهر یاداشت نییه، ده توانیت بت یت چیه؟ نه ر مان به مانا هره ساده کی یاداشتی کمه ک کاره کتر نییه، که له یاده وهری خ یاندا پاراستوویانه و له ی ته کنیکه کانی گ نه وه وه به خو نهر ده گن؟ ئایا ت (یاده وهری) ت به چاکی و له شو نی خ یدا به کار ه ناوه، تا کوو پمان بت مان که کی له وهر ده گر بت، یان نا؟ ئایا نهک

نووسیوته: (ئووهی رمان و یادهوهری لکنزیک دهکاتهوه ههند رهگهز و تهکنیکن).

ئهدی بچی باسی ئهو هگهز و تهکنیکانهت ب نهکردووین؟ دهکرهت له داهاتوودا ئهو هگهز و تهکنیکانهمان ب باس بکهیت؟ ئهگهر ههر له بنهتهوه یادهوهری جانره نهبت، بهکوو مهلهکووتی خهیا ب و به بهشکی جوودانهکراوهی پرسمسی گه یاندن و گانهوه دابنرت، (وهک پشتر من گوتم، نهوهک ت)، چن ههندک هگهز و تهکنیک له ماننی نزیک، یان دوور دهکهنهوه؟ ب هچ کاتک ههبووه لی جوودا بووبتهوه، تا کوو ئستا ههندک هگهز و تهکنیک لی نزیک بکه نهوه؟ (7) ئایا هچ جووهیهک به ب یادهوهری دهکرهت؟ هچ وشهیهک به ب یادهوهری دهگوترت؟ مادام ههبوونی مرئی ب یادهوهری مهحاله و مانیش وهک ههر جانرهیهکی دیکه بهرهمی خهیا و بیرکردنهوهی ئهو مرئی هیه، ئهم گوتهیهی ت بنهمای هیه؟ ئهگهر پت ب م یهک دهک له مه ناگهم، گوناھی منی خوهره، یان هیی تی نووسهر؟

نووسیوته: (ت چاود زماننی یادهوهری نه زماننی مژوو نه زماننی سیاسهت، ریک زماننی رمانه، زمانیکه کهم و زر شیعرتی تیدا زاله، به ئاگا لهوهی شیعرتی له رماندا رژهیه، به ئاسایی وهگره زماننی یادهوهری له زماننی رمان سهرتریش ب، دهگهرتهوه ئاستی یادهوهرنووسهکه، کهواته ئهگهر بتهو له ری زمانهوه ئهو دوو ژانره ئهدهبیه لیک جیا بکهیتهوه، کاری نهکردهیه).

ئهودهم پرسیم و دیسان دهپرسمهوه زماننی مژوو چییه و زماننی سیاسهت چنه؟ ئایا ئهوانه خیان ههر به زگماک زمانیان هیه، یان کاتیک زمان پهیدا دهکن، که دهبنه بابهت و لهگه خودی مریدا پوهندی دادهمهزرین؟ ئایا ئهو مژوو و سیاسهتهی لای (فیک) دا کاریان پ دهکرهت، ههمان ئهو مژوو و سیاسهتهن، که لای (فیک) یاما، یان لای (ئایاما) دا ههن؟ ئایا مژوو و سیاسهت وهک ههموو ئ بجهکتهکانی دیکه ناکهونه ژر دهستهاتی ئهو ت وانینهوه، که ت ب یانت هیه؟ ئهو ت وانینه له زمان جوودا دهکرتهوه؟ دهتوانیت ناوی یهک فیلسم فم پ ب بایت له (سکرات) هوه ب (پلاتن) و (ئهریست)، له (دکارت) هوه ب (نیتشه)، (برگسن)، (هایدیگر)، (فیتگینستاین)، (دلل ز)، (دیریدا) و ئهوانه دیکه خی لهو پر بله ماتیکه نه دابت، که ههیا نه سهرجهم ژیا نی ب تهرخان کردوو، له کاتیکدا لای ت تا ئاستی زماننی میلی، بگره خوارتریش دابه زیوه؟ ئایا شتهکان ههر خیان زمانیان هیه؟ ئهگهر وایه، دهتوانیت پم ب بایت چن و به چ شهیهک؟ ئهو گریمان (زماننی یادهوهری نه زماننی مژوو نه زماننی سیاسهت، ریک زماننی رمانه)، بهام دهتوانیت پمان ب بایت زماننی

ٲٲمان چيه؟ ئايا ٲٲمان چه مڪٲكى گشتى نيه و ڪا تٲ تايه تمه ندى
 وهر ده گرت، ڪه نووسهر به زمان و تٲٲوانينى خٲى پراكتيزه ده ڪات؟
 ئايا ئهم بٲچوونهى تٲماناى وا نيه ٲٲمان شتٲكى فيزيكه ٲه و مرٲف
 ده توان تٲ به ئاماده ڪراوى به دهستى بهٲٲن تٲ؟ باشه، ياده وهرى
 ئٲٲهم ٲٲنته و به ڪار ده ٲٲنر تٲ، يان وهك ٲٲمان ده نووسر تٲ؟ ده توانيت
 دوو نموونهم بٲ بهٲٲنيت هوه، ئينجا چ له ئه ده بى خٲمان بٲت و چ له
 هئى ده ره وهى خٲماندا، تاكوو ٲٲمان بٲٲٲت ئهمه يان ياده وهريه و
 ئه وه يان ٲٲمانه؟ دهى، تٲ نا ٲٲٲٲت زمانى ياده وهري ٲٲٲڪ زمانى
 ٲٲمانه؟ ئه گهر ههمان شتن، بٲچى خٲت به وه وه ماندوو ڪردوو
 جوودا يان بكه يت هوه؟ مه به ست له (شيعريهت) چيه؟ ئايا ئه وه يه، ڪه
 بٲ نموونه لاي (بارت) و (تٲدٲرٲف) دا هه يه، يان جيا وازه؟ ئايا
 چه مڪى شيعريهت لهم ٲسته يه دا هئچ ئه رڪٲكى له ئه ست ٲدائه؟ ئايا به
 دروستى و له شوٲٲنى خٲيدا به ڪارت هٲٲناوه؟ مه به ست له (به ئاگا
 له وهى شيعر ٲٲى له رٲماندا رٲزه يه) چيه؟ بٲچى هئچ شتٲڪ هه يه له
 ئه ده بدا ٲٲزه يى نه بٲت؟ لهم گهر دوونه دا شتٲڪ شك ده به يت، ٲٲزه يى
 نه بٲت؟ ئايا ئهم ٲسته يه ٲٲويسته؟ ئه گهر ئه مجاره يان ٲٲت وايه
 ٲٲمان و ياده وهري يه ڪ شتن، بٲ دواى ئه وه ده نووسيت: (به ئاساى
 وهر گره زمانى ياده وهري له زمانى رٲمان سهر ترش بٲ).

ئهر تٲ نه بوويت گوت ئه وانه ٲٲڪ وهك يه ڪن؟ بٲچى زمانى ياده وهري
 ده ڪه وٲٲته سهر ووى زمانى ٲٲمانيشه وه؟ ئايا تٲ لٲره يشدا ٲٲت وايه
 ٲٲمان خٲى ههر له بنه ٲته وه زمانى هه يه، يان جانر هه ڪه و له
 ئه نجامى ٲرٲسٲسى ئاكتيف بوونى خه يا ٲ و زمانه وه دٲته ڪا يه وه؟ مادام
 تٲ باوه ت وايه ٲٲمان ههر به زگماڪ زمانى هه يه، ده توانيت ٲٲم
 بٲٲٲٲٲ چٲن ئه و باوه ٲٲت لا دروست بووه؟ ئه گهر ياده وهري ميم ٲرى بٲت،
 ئايا ئهم گوته يه هئچ ڪاري گهر يه ڪى ده ٲٲن تٲ؟ زمانى ياده وهري ماناى
 چيه؟ ده توانيت يه ڪ دوو نموونه ههر له به ره مه ڪانى خٲت بهٲٲنيت هوه
 و ٲٲم بٲٲٲٲٲ زمانى ياده وهري ٲٲڪ ئهمه يه، به ٲٲام به هئچ شو هه يه
 ئه وه نيه ٲ؟ ئه مجاره يان بٲچى گو تووته: (كه وات ه ئه گهر بته وٲ له
 رٲى زمانه وه ئه و دوو ژانره ئه ده بيه لٲٲك جيا بكه يت هوه، ڪارى
 نه ڪرده يه)؟ مادام تٲ ئه وه باوه ٲته، بٲچى جوودا يان ده ڪه يت هوه؟
 ئه گهر وايه بٲچى ٲٲشتر ٲٲت گوٲٲن زمانى ياده وهري له زمانى
 ٲٲمانيش باٲٲتره؟ ئهر ٲ وهك يه ڪ وان، يان له يه ڪه وه نزى ڪن، يا خود
 له يه ڪدى جيا وازن؟ لهم سٲ شته جيا وازه، ڪاميان هه ٲده بٲٲريت و چى
 له دووانه ڪه ديه ڪه يت؟ بٲگومان تٲ وهك نووسهر ٲكى ئه ده بى
 گٲٲٲٲٲٲٲ ده زانيت چه مڪٲڪ هه يه و ناوى ناو نيشان ناسى
 (Titrologie) يه، ڪه به تايه تى له بوارى سيم ٲٲٲجيا دا به ڪار

دهه نرټ، واته بوونی پوه نډی ناوہ کی ناو نیشان به ټکسته وه،
به یه لټ ده پرسم ئایا نه و ناو نیشانه ی ه ټبزار دووه (یاده وه ری به
ته نیشته رمانه وه) له گه به چوونه کانتدا هیچ هارم نییه ک دروست
ده کات؟ ئایا نه گهر هر له سهره تاوه، واته له ناو نیشانه وه به ټټیت
مان و یاده وه ری دوو چه مکی جیاوازن، به ام له ته نیشته به کترن،
له گه نه وه دا چن دټه وه، که جارک ده بنه یه ک، جارک له یه ک نزیک
ده بنه وه و جارکیش جیاوازن؟ نه ر نه وه یشمان نه گوت، که یاده وه ری
به شکی دانه به او ی فکر و خه یا ه، به لام لټ ره دا به ه ه به کار
ها تووه؟

نه گهر من نه م گوتانه م بنووسیایه، ټ لټ ټ ده گه یشتیت؟ ده متوانی
له و ټټ گه یه وه ووبه ووی بیر که یه کت بکه مه وه، که نو ټ ټ امانت
بگټټټ؟ نه گهر من له گه ه کی (نه لف) مه وه به پ به م به لای ټ، که
له گه ه کی (به) دا نیشته جټیت، به ام پټ به ټټ به فټټ که ها تووم،
ئایا له م حا ده ا هر شتټ کی ناو نه و فټټ که یه ت به بگټټ مه وه، به
که کی نه وه دټ هیچ زانیاریه کی له سر هه بچنیت؟ نه گهر ټ هه رس
چه مکه بنه ه تییه که و کټ مه ټټ کی دیکه ی لاوه کیت به ه ه پټ ناسه
کرد بټ و به زمانی میللی لټ یانه وه دوا بیت، نه و زمانه ی خه ک له
کاروباری ټټ ژانه یاندا به کاری ده ه نن، ئایا هر زانیاریه ک له م
گوتاره تدا هه یه، لای منی خو نه ر کاریگه ری ده بټ؟ باشه، نه و
زمانه ت چ دوور و چ نزیک پوه نډی به نه ده بی گټټ انه وه وه هه یه؟

کاک که ریمی نازیز، له باره ی سرجه م نه و وشانه ی له م گوتاره تدا
نووسیوتن، پرسیارم هه یه، به تایبه تی له باره ی چه مکی
(ټټ استگ ټی) مه وه، که نه مه ه یی بواری ئایینه، نه وه ک ه یی بواری
نه ده ب و فکر، بگره نه ده ب و فکر دوو چه کی مټافیزیکی به
به گزدا چوونه وه ی (ټټ استگ ټی)، که وه ک سټنترالک خټی سه پان دووه. له
ئاییندا (ټټ استگ ټی) پټ وه ره و ده سته ټا تداریشه، بگره توانای
سټینه وه ی هر شتټ کی دیکه ی هه یه، که به (ټټ استگ ټی) دانا نرټ،
به ام له ه خنه دا (ټټ استگ ټی) وه ک هر چه مکی کی تر ده که وټه به ر
زه بری پرسیار دیسپټیک و ده سته ټا تی لټ ده سه نرټه وه. نه و شه ه به
بوونی لای (دټ ریدا) دا ده بینن، به وه ی پټی وایه هه موو دیوالیزمه کان
له سه پان دنی سټنترالیزمدا به شدارن و ده بټ هه بټوه شټنه وه.
(ټټ استگ ټی) چه مکی کی فریوده ره. به نه وه یه به ټه حقیقه ت و
ووبه رکی گه وره ی گهر دوون بسټنه وه، گوایه نه و ووبه ره
(نا ټټ استگ ټی) ه. نه وه ټټ استگ ټیه و ده کات حقیقه ت وه ک شتټ کی
یه قین خټی ده ر بخت و وامان پټ شان بدات له سر دژایه تی
دانه مه زراوه. له سر ئاستی میلیدا (ټټ استگ ټی) زټ رترین ده نگ

دهه‌ښت و له بهرانبهردا (نااستگۍي) بهر نه فرهت ده که وټ. له مه‌يشدا چ ټايين و چ باوه‌ه زا که کاني دیکه‌ي که مه‌گه پا پشته‌ي ټو ټوانينه ميلليهن. لره‌دايه ټه‌دهب گرنکه، که تواناي ټکشکاندني ټو (استگۍي) ه‌ي ه‌يه و ده‌يخاته ژر گومانه‌وه، به‌وه‌ي دژايه‌تپه‌کاني ناوه‌وه‌ي ده‌ښته‌وه و پايه‌کاني حه‌قيقهت هه‌ده‌وه‌ش ټته‌وه، مادام ټکستی ټه‌ده‌بي په‌نا ب مټاف‌ر و ټټريک ده‌بات، که ټو دووانه‌وا ده‌کن وشه هه‌مان ټو مانايه‌ي نه‌بت، وا تاکه‌کاني که مه‌گه له کات‌کي دياريکراودا له‌سهری ټک که‌وتوون، به‌کوو ټيمبيگويي (التباس، غموض) دروست ده‌کن و ټوه ده‌سه‌پ‌نن به‌ش‌وه‌ي ج‌راوج‌ر ل‌ک بدر‌نه‌وه. (پ‌ل ديمان) ټم پر‌بل‌ماتيک ل‌ ووي سيم‌ل‌جياو ټاډ د‌کات، وات ټ پر‌بل‌ماتيکي ن‌وان ټزمان و ټوانب‌ژي (گرام‌ر و ټټټريک)، که ټزمان ټگ‌مان د‌دات پرسيار‌کان بخ‌يند ووي، ب‌ټام ټوانب‌ژي وا د‌کات بووني ټو پرسياران‌ ب‌بت‌ ک‌ش. ب‌و‌دا ه‌ر سټ‌ي‌ک لاني که‌م دوو ماناي ه‌ن، ماناي ل‌ترا و ماناي مټاف‌ر، (وات ټ ماناي ح‌رفي و ماناي م‌جازي)، ټوا بونيادي ټزمانيان‌ي ټکست ب‌ بونيادي ټوانب‌ژي د‌گ‌ټټت و ټوده‌م د‌ستنیشا‌نکردني ټوي کام ل‌و دوو ماناي‌ زا، د‌بت‌ م‌ح‌ا. (8) به‌م ش‌وه‌يه سنووري ن‌وان (استگۍي) و (نااستگۍي) ش‌وه‌ک سنووري ن‌وان هه‌موو ديواليزمه‌کاني دیکه ده‌س‌ته‌وه.

ده‌گه‌ينه ټوه‌ي ب‌ټين مادام ټه‌دهب زمان‌کي دیکه‌ي جياوازتر له ه‌ي واقع داده‌ښت، ټوه له ټگه‌ي ټو جياوازيه‌وه به‌ش‌کي ز‌ري ټو ټووبه‌ره ده‌ر ده‌خات، که پ‌شتر استگۍي و چه‌مکه‌کاني دیکه‌ي حه‌قيقهت شاردبوويا‌نه‌وه. به‌کورتی ټه‌ده‌بي دا‌ه‌نهر له‌و ساه‌وه د‌ته کايه‌وه، که به‌ش‌وازي خ‌ي له د‌ژي (استگۍي) دا ده‌جه‌نگ‌ت و هه‌و‌ي هه‌وه‌شانده‌وه‌ي ده‌دات. ټوه‌يش سه‌ير نييه، که نووسه‌ري ميللي ه‌نده به (استگۍي) سه‌رسامه و به‌رگري ل‌ ده‌کات، چونکه خاوه‌ني هه‌مان ټو ټگه‌يشته‌يه، که لاي خه‌کي ټاساييدا ه‌يه، مادام ټو نووسه‌ره له سه‌رچاوه‌ فله‌سفي و فکريه‌کانه‌وه دووره و به‌پله‌ي سه‌ره‌کي پشت به‌و زانياريانه ده‌به‌ست‌ت، که ټټزانه له‌ده‌مي ټو خه‌که‌وه وه‌ري گرتوون. (استگۍي) خه‌س‌ه‌تي سه‌ره‌کي ټه‌ده‌بي سه‌ره‌تاييه، ټو ټه‌ده‌به‌ي گه‌شه‌ي نه‌کردووه و شت‌کي ټوت‌ي له ټه‌ده‌بي زاره‌کي ټ نه‌په‌اندووه. به‌وه‌دا ټه‌دهب به‌گشتي و ټه‌ده‌بي گ‌ټټانه‌وه به‌تايبه‌تي (استگۍي) ټک ده‌شک‌ښت و ټو ټووبه‌ره ده‌کاته‌وه، که پ‌شتر به‌ناوي حه‌قيقه‌ته‌وه داگير کرابوو، ټوا زمان به‌هه‌موو ټو کاره‌کته‌رانه ده‌به‌خش‌ت، که حه‌قيقهت ل‌ سه‌ندبوونه‌وه. به‌م ش‌وه‌يه

خوڼنهر به شتټكهوه خهريک دهکهن، که هيچ پرسيارټکي نوټي لا ناوړوژنځت، بگره کاتي به فيټټ ديدات و به لاټټيدا دوبات. مه بهستم ئهويه کاتټ بټاو بکرټتهوه، که له ئه نجامي دايهټټگهوه چووته ئاستټکي باټاترهوه. بهم شټوهيه ئهم دايهټټگهيش له نټوان تټ و مندا دهست پټ دهکات. تاکوو ئه و کاتهي بزانه تټيدا ټووبهټووي پرسياړي نوټ ده بمهوه و بهر شتي کاريگر دهکوم، به خټشاحټي و نارامييهوه درټژهي پټ ددهم. خټيشت دواتر بټيار ددهيت، که ئه و گفتوگټيه به نامهي داخراو بکهين، يان به ئاشکرا، ئينجا چ له (دهنگهکان) دا بټت، چ له که ناټټکي تر دا.

بهويهيش ټازيم ئه گهر له شټوهي نامهي داخراودا بکرټت، تټ له لاي خټت و منيش له لاي خټمهوه هه ندټک نووسهر و ټټشنبيړي ديکه بټ ئه و گفتوگټيه بانگهټشت بکهين، که ئامانجم له وه دا ته نيا به ره مه ټناني پرسياړي نوټيه. هيوادارم لاي تټيش ههر بهم شټوهيه بکهوټتهوه. تټ چ ټټگهيه کت بټ گفتوگټ پټ باشه؟ ئهويهان بټ خټت جټ دهټټم، چونکه لاي من خودي گفتوگټ که ئامانجه.

ئهويهيش گرنگه بگوټرت، که پرسياړه کانم پرسياړي دادگا نين. واته کاتټ ده پرسم: بټچي وات نه کردووه، ئهوه له بهر ئهوه نيه ده مويست وات بکردايه، به ټکوو بټ ئهويه زياتر خټت له ئاستي مني خوڼنهر دا بکهيتهوه. کاتټکيش ده پرسم: ئايا ده توانيت وا بکهيت، ئهمه ماناي ئهوه نيه، که پټم وايه له توانات به دهره، به ټکوو به پټچه وانهوه بټ ئهويه ئه و توانايه هه ته، له ټټگهي ئه و پرسياړه وه، بجووټټت. ئايا هيچ شتټکي ديکه هټندهي پرسياړ تواناي جووټاندني چ جهسته، چ فکر و چ خه ياي هه يه؟ کاک که ريمي خټشه ويست!

دواي ئهويه پرسياړه کانم ئاټاسته کرديت، ټټ به خټم ددهم جارټک وهک خوڼنهر و جارټک وهک هاوټټيهک پټشنيازټکت بخه مه بهرچاو، که ئه ویش ههر له شټوهي پرسياړدايه: ده کرټت جارټکي ديکه بهم گوتاره تدا بجيتهوه و دايبټټژيتهوه؟

پټنج پرسياړي ديکه:

يه کهم: ئايا ئه گهر ئه و بابه ته ت دابټټژيتهوه، فرياي ټزگار کردني ههر جوانييه کت ناکه ويت، که له ټابوردودا به دهست هټناوه؟ دووهم: ئه گهر خټت وهک خوڼنهرټک ئهم گوتاره ت بخوټنيتهوه و جوانترين پهره گرافي تټدا هه بټټريت، دهست ده خه يته سر کاميان؟ سټيم: پټت وايه ئه گهر نووسهرټکي دا هټنهر بيه وټت له باره ي ههر يهک له چه مکه کاني ټټمان، ياداشت و ياده وه رييه وه باسټک بنووسټت، ئه و

گوتاره‌ی تـی بـ بـته سهرچاوه‌یه‌کی گرنـگ؟
چوارهم: ئایا ئەم گوتاره هیچ شتـک ده‌خاته سهر ئەوه‌ی، که پـشتـر به ده‌ست هـناوه؟ به مانایه‌کی دیکه: تـ پـویستت بهم بابـته هـیه، بـیه نووسیوته و بـاوت کردووه‌ته‌وه؟

پـنجم: ئەگەر ئەم گوتارە پـش بـا و کردنه‌وه پـشانی یه‌کـ له‌و نووسهره لاوانه‌ی ده‌وروبه‌رت بدا‌بووایه، یان ئەگەر بـ یه‌کـ له‌و مرـقه هـشیارانه‌ت بناردایه، که نا‌ووسن، به‌ام له‌ زـر نووسهری ناسراوی خـمان زیاتر ده‌خوـننه‌وه و قوـوتـر له‌ دنیا ده‌وانـ؛ کـمهـ سهرنجی وردی له‌ باره‌یه‌وه بـ نه‌ده‌نووسیت؟ ئایا ئەو سهرنجانه‌ وایان لـ نه‌ده‌کردیت به‌ سهرتا‌پـیدا بچیتـه‌وه، بگره‌ بگاته ئەوه‌ی ههر ده‌ست له‌ بـا و کردنه‌وه‌یشی هـبـگـریت؟

ماوه‌ته‌وه بـم ئەم پرسیارانه‌م ته‌نیا پـوه‌ندیان بهم گوتاره‌ی تـوه هـیه، ده‌نا نه‌ دوور و نه‌ نزیک به‌ لای به‌ره‌مه‌کانی دیکه‌تدا ده‌چن. ههر تـکـستـک پرسیارى جیاوازی خـی ده‌سه‌پـنـت. پـویستـه ئەوه‌یش بزانیته، که ئەو پرسیارانه‌ به‌و ئەندازه‌یه‌ی ئا‌استه‌ی تـن، ئا‌استه‌ی خـیشمن، مادام له‌ ئەنجامی بیرکردنه‌وه‌ی خـمه‌وه سهریان هـداوه. ده‌بـت هـرچـنـکـه سوپاست بکه‌م، که ئەو گوتاره‌ی تـ هـنده‌ی دی له‌ نووسین و بـا و کردنه‌وه ترساندمی. پـویستـه من له‌مه‌ودوا زیاتر ئاگام له‌ خـم بـت چى به‌ خوـنـه‌ر ده‌مـم. هیوادارم به‌و ئەندازه‌یه‌ پرسیاره‌کانی منیش ترسیان لای تـ خوـقـاندبـت. باوه‌ ده‌که‌م وه‌ک زـر نووسهری دیکه گوتـبـتت پـم خـشه‌ خوـنـه‌ر به‌ پرسیار بـوبه‌ووم بـته‌وه. فهرموو، ئەوه خوـنـه‌رک و کـمه‌ک پرسیار! (9)
ز و خـه‌ویستیی زیاتر بـ تـی ئازیز، کاک که‌ریم گیان!

کاروان کاکه‌سوور

(1) بـم ده‌رکه‌وتووه گوتاره‌که پـشتـر له‌ یه‌کـ له‌ ژماره‌کانی ئـژنامه‌ی (هیچ) یشدا بـا و کراوه‌ته‌وه.

(2) بـ نموونه‌ یه‌کـ له‌ هـخنه‌گره‌ میلییه‌کان، که به‌وه ناسراوه به‌رده‌وام گوتار له‌ دوا‌ی گوتار ده‌نووسـت، به‌ پـوه‌ری (چاکه‌وخرابه‌) بـیار له‌سهر تـکـست ده‌دات و ههر به‌ زمانی ئـژانه‌ لـیانـه‌وه ده‌دوـت، ماوه‌یه‌ک ههر بابـه‌تـکی بـا و بکردایه‌ته‌وه، به‌ پرسیار بـوبه‌ووی ده‌بوومه‌وه. سهره‌تا وه‌امی هـندک له‌ پرسیاره‌کانمی ده‌دایه‌وه، به‌ مه‌به‌ستی گفتوگـ نا، به‌کـوو بـ ئەوه‌ی به‌رگری له‌ هـندک شت بکات، به‌ام دوا‌جار ته‌واو ده‌نگی بـا. ئەم ئەزمونه‌یش بـ من گرنـگ و ئـژگارک بـی ده‌گه‌ممه‌وه.

(3) خوځنهر ده توانن ت گوتاره که له (ده ننگه کان)، یان له (ماځک له ناسمان) دا بخوځننهوه.

(4) خوځنهر ده توانن ت نامیلکه که له یهک له دوو ماځپه هی پښوودا بخوځننهوه.

(5) به ځوای (پل ریکړ) تځست نووسینه وهی قسه (speech) نییه، به ځکوو نووسینه وهی مانا و مه به ستی قسه یه. نه گهر خودی قسه، یان گوته نه نووسرته وه، ئایا یاده وهری ده نووسرته وه؟ له وانه یه وه ځ به ځم ددهم به ځم فیکه نا نووسرته وه، به ځام مانا و مه به ستی فیکه ده نووسرته وه. به نمونه: (کوځکه فیکه یه کی به هاوځکهی له دا، تا کوو به ئاگای به ځننه وه و پځی به ځت سه یرم بکه!). من لانی کم به هی خوځندنه وهی ه نځک له به ره مه کانی (ریکړ) ه وه تځوانینځکم له باره ی تځکسته وه لا دروست بووه. هیوادارم (که ریم کاکه) یش بمخاته به ردهم تځوانینځکی دیکهی جیاوازه وه و پځم به ځت تځست لای ئو چنه. خوځنهر ده توانن ت له ځووه وه ئم گوتاره بخوځننه وه: Ricouer: "What is text?" and "Metaphor and the problem of Interpretation"، که ئمه لینکه که یه تی:

[Ricouer: "What is text?" and "Metaphor and the problem of Interpretation"](#)

(6) سهرنجم داوه هه موو ئه وانه ی به زمانی ځځانه باس له چه مکه فکری و ئه ده بییه کان ده کهن، وا له خوځنهر ده گه یه نن، که ځځگارک زیاتر له باره یانه وه ده نووسن، به ئه وهی وا بکه ن، به ځام ځځزگه (که ریم کاکه) له وان نه چت و به یه که مجار ئو به ځځنه بباته سهر! واته لانی کم پځمان به ځت ئو یاده وه ریپانه له دهره وهی کورددا چنن! من ځم له ئځستاوه چاوه ځځی ئو بابه ته یم. (دیاره ئمه ئه وه ناگه یه نن ت باوه ځم وایه یاده وه وهری ده نووسرته وه و ده کړته ده ق، وه ک ئم وای گوتووه و پل ریکړ ریش پځچه وانه کهی. پځم وایه هر کات ت فیکه نووسرایه وه بهو شوه یه ی ئم ده یځت، ئه ودهم نځره ی یاده وه ریش دت. له گه ئه وه یشدا نه گهر نمونه ی به هځنامه وه وه ک گوتوویه تی ده بت کارکځی وا بکړت، به بایه خه وه ده یخوځننه وه).

(7) ځای هاو به شی هه موو ئه وانه ی به زمانی ځځانه ده نووسن، باسکردنی ته کنیک (Technique) ه، به ئه وهی به جارکیش به ځن مه به ستیان لهو چه مکه چیه، چونکه هر له بنه ه ته وه ئو گوته یه یان

وهک فـلـکـلـر له زاری ئهم و ئهوهوه وهر گرتووه و کـنـتـکـسـتـهـکانـی نـاـنـاسـن. ئایا ئه‌گەر بزائن ئه‌و تـرـمـه له‌ناو فـهـلـسـه‌فـه‌دا خـاـوـه‌نی چ پـرـبـلـه‌مـاتـیـکـی گـه‌وـرـه‌یه، هـنـده به ئاسانی لـو‌ه‌ی دـه‌دـو‌ن؟ هـیـو‌ا‌دارم (که‌ریم کاکه) له‌وانه نه‌بـت و ژـگـارـک لانی که‌م له‌م ووهوه گوتارـکـمان بـ بنووسـت. خـ ئه‌گەر پـشـتر نووسـیـوه‌تی، ئه‌وا کاتـ بـمی ده‌نـرـت، سوپاسی ده‌که‌م و به‌بایه‌خه‌وه ده‌یخوـنـمـه‌وه. له‌ ئـسـتا‌وه چـا‌وه‌ی ئه‌و گوتاره‌یم. ئـسـتـیـه‌که‌یشی، که‌ له‌و شوـنـه‌دا نووسـیـوه‌تی: (ئوه‌ی رمان و یاده‌وه‌ری لـکـنـزیک ده‌کاته‌وه هه‌ند رـه‌گـز و ته‌کنیکن)، مانای وایه ته‌نانه‌ت وانیـنـکی دروستی نه‌ بـ (ه‌گـز) و نه‌ بـ (ته‌کنیک) یش هه‌یه، چونکه ئه‌و وای پـشـان داوه (ه‌گـز) له‌ لایه‌ک و (ته‌کنیک) له‌ لایه‌کی تره‌وه ئمان و یاده‌وه‌ری له‌ یه‌ک نزیک ده‌که‌نه‌وه. گوتمان یاده‌وه‌ری نه‌ له‌ ئمان دوور ده‌که‌وـتـه‌وه و نه‌ نزیکیش، که‌ ئه‌مه‌ گوتیه‌کی بـبـنـه‌مایه و له‌ ده‌می ده‌رچووه‌، به‌ ئام ئایا ته‌کنیک خـی ه‌گـز نییه؟ دیاره چه‌مکی ه‌گـز (Element) یش وه‌ک هـی ته‌کنیک له‌ناو زماندا خـا‌و‌ه‌نی پـرـبـلـه‌مـاتـیـکـی گـه‌وـرـه‌یه و کـمـه‌ک مانای زـر جـیا‌و‌ازی هـن، که‌ به‌پـیـی کـنـتـکـسـتـه‌کان ئه‌و مانایانه ده‌گـگـن. باوه‌ ناکه‌م (که‌ریم کاکه) بتوانـت دوو لیست دروست بکات، یه‌ک بـ ه‌گـزه‌کان و ئوه‌ی تریان بـ ته‌کنیکه‌کان، گوايه ئه‌وانه ئمان و یاده‌وه‌ری له‌ یه‌ک نزیک ده‌که‌نه‌وه، به‌ ئام له‌گه‌ ئه‌وه‌یشدا ئه‌گەر وای کرد، به‌بایه‌خه‌وه لـی ده‌وانم. کاتـکـیش ده‌م ناتوانـت، مه‌به‌ستم نییه له‌ توانای که‌م بکه‌مه‌وه، به‌کوو له‌به‌ر ئه‌وه‌یه ده‌زانم ته‌کنیک خـی ه‌گـزه‌... به‌ ئام ه‌گـزی چیه؟ ئه‌وه به‌پـی کـنـتـکـسـتـه‌کـی ده‌یزانین. به‌کورتی شته‌که به‌م شـو‌ه‌یه‌یه: له‌ لایه‌ک به‌ هـه‌ گوتوو‌یه‌تی هه‌ندک ه‌گـز و ته‌کنیک ئمان و یاده‌وه‌ری له‌ یه‌ک نزیک ده‌که‌نه‌وه، له‌ لایه‌کی تریشه‌وه به‌ دروستی وشه‌کانی ه‌گـز و ته‌کنکی به‌ کار نه‌هـناوه. من، که‌ به‌رده‌وام گوتوو‌مه هـخـه‌ی میلی توانای دروستکردنی هـیچ ئـسـتـیـه‌کی نییه له‌ناو فکر و تـوانیندا، له‌گه‌ ئهم جـرـه نموونه‌یه‌مه. ئه‌وه‌تا ئه‌و چه‌مکانه‌ی دنیای ئه‌ده‌ب و فکر، که‌ فـیـلـسـف و هـخـه‌سـازه گـه‌وـرـه‌کـانیان به‌ خـیا‌نه‌وه سه‌رقا کردووه، که‌چی لـرـه‌دا سووکوئاسان ده‌هـنـرـنه‌ ئاستی میلییه‌وه و به‌ زمانی ئـژانه قسه‌یان لـو‌ه ده‌کـرـت.

John Phillips, Paul de Man's 'Semiology and Rhetoric: (8)

<https://courses.nus.edu.sg/course/elljwp/deMan.htm>

(9) له‌به‌ر ئه‌وه‌ی باب‌ه‌ته‌که نامه‌یه و ئـسـتـی‌ه‌ی که‌سـکی ئـسـتـه‌قـیـنه‌یه، نه‌وه‌ک گریمانی، بـیه نه‌مویستوووه له‌و چوارچـو‌ه‌یه

دەربچم. واتە ڤه چاوی مڤتڤدی نامه م کردوو. له بهر ئه وه یشه وشه
(کاک)م خستوو ته بهرده می ناوه کهی، له کاتڤکدا ئه مه شتڤکی پڤویست
نییه له نووسیندا.

سەربوردەى موزیک لەگە ڤشان دا ... حەیدەر عەبدولرەحمان

موزیک که هه میسه پڤکهاته یه کی گرنگی ڤشان بووه، له رابووردوو له
ئڤستا شدا گرنگی خڤی هه بووه لای ڤشان کاران، سەربوردەى موزیک لەگە
ڤشان شدا سەربوردە یه کی دڤرینه و هه زاران سا ڤ بهر له ئه مڤ موزیک و
ڤشان ئاشنا به یه کتر بوونه، پڤش ئه و ئاشنا بوونه ش، ڤشان
(پانتڤمایم) یا ڤشان ئاماژه هه بووه، له و ساتانه ی که هونه رى گریکی
کڤن تازه چه که ره ی ده کردو دیالڤگ له ڤشان دا بوونی نه بوو، له جیاتى
ئه و بزوو تنه وه وه ڤمای جهسته یى شوڤنى دیالڤگیان ده گرتە وه، له رووی
لاسایى کردنه وه ی که سایه تییه کان، یالاسایى کردنه وه ی سروشت، به شڤه یه کی
کڤمڤدی گاڤ ته ئامڤز بڤ ختوو که دان و به پڤکه نین هڤنانى بینەر، دواى
ئه و قڤناغه به ماوه یه ک ئه و جا ڤشان گهریى به ده نگ سه رى
هه ڤدا، به هه ردوو جڤرى کڤمیدى و تراژیدییه وه، له و جڤره
ڤشان گهرییا نه ش به پڤویست ده زانرا که ره گه زڤکی گڤرانى (سروود)
ئاوڤته ی ئه و ڤشان گهرییا نه بکړ، که به ده نگى (کڤرس)
ده و ترانه وه، هه ندڤ جار ئه و سروودانه له لایه ن هه ندڤ نووسه ره وه
ده نوهران، که خڤیان ئه کتر نه بوون، یا خود ئه کتره بوون و شاره زایان
له کارى درامیدا هه بوو، تا ئه و کاته ش هڤشتا وه ک پڤویست درک
به زه رووره تى موزیک نه ده کرا له ڤشان دا، ته نیا هه ر پشت به کڤرس
ده به ستر، به ڤام له گه ڤ سه ره هڤدانى (کڤرس) له ڤشان گهرییه کانى
پڤرپیدس و سڤفوکلیس و ئه ره ستڤفانس — ی گریکی، ئه و جا درک
به زه رووره تى موزیک کرا، له پا ڤ ئه و کڤرسانه دا موزیک خزایه ناو
ڤشان، ئه و کاته به ته و او وه تى هه ست به وه کرا که بڤی هه یه موزیک
شوڤنڤکی دیار له کارى درامیدا پڤبکاته وه، یا ئیزافه یه کی دیکه بخاته
سه ر ره گه زه کانى دیکه ڤشان و بڤته فاکته رڤکی دیکه ی سه ره کی بڤ
لڤک نزیک بوونه وه ی بینەر به ڤشان و ره خساندنى دینامیکه تى
سه رنجڤاکڤشانى بینەر به چاوو به گوڤ و هه موو هه سته کانى

دیکه، لهوانه‌ش هه‌سته رځ‌حیه‌کان که کاریگه‌ری خټ‌یان له‌سهر ویژدان و هه‌ست و ده‌روونی بینه‌ردا به‌ج‌د‌لن، شاعیره گریکه‌کان که‌سانی ناب‌ه‌د نه‌بوون به‌موزیک، له‌و کاته‌دا که فه‌یله‌سوف و نووسهر بوون له‌هه‌مان کاته‌دا هټ‌شیاریه‌کی تټ‌رو ته‌سه‌لیان له‌موزیکیشدا هه‌بوو، هه‌ند‌ک له‌وان خټ‌یان ئاوازو موزیکیان ب‌بهره‌مه‌کانی خټ‌یان داده‌نا، ئه‌و ت‌ک هه‌ک‌ک‌شانه‌ی ن‌وان شان‌ و موزیک تا سه‌رده‌می سه‌ره‌ه‌دانی (ئ‌پ‌را) و بووژانه‌وه‌ی ئیتا‌یا به‌رده‌وام بوو، ئه‌وکاته پ‌وه‌ندیی موزیک و شان‌ که‌وته ق‌ناغ‌کی دیکه‌ی هونه‌ری و زانستی و بناغه‌یه‌کی پته‌وتر ب‌شان‌ و موزیک دا‌ټ‌ټ‌را، به‌چه‌شن‌ک که ج‌ر‌ک له‌جودایی هه‌ب‌ت له‌گه‌ ق‌ناغه‌ره‌مه‌کیی و میلیه‌کانی رابردووی موزیک له‌شان‌دا، ئه‌وه‌بوو ئ‌پ‌را- شان‌‌ی گ‌رانی که ج‌ری سیسته‌می ئه‌و شان‌‌گه‌ریانه‌ بوونه له‌دوای پانت‌مایم و سروود و ک‌رس له‌چاخه‌کانی ناوه‌‌استدا سه‌ریان هه‌دا یه‌وه، یه‌که‌م ئ‌پ‌راش سا‌ی (1597) له‌شاری فلوره‌نسای ئیتا‌ی دا پ‌شکه‌ش کرا، پاشان ههر ئه‌و ئ‌پ‌را یه‌په‌ره‌ی سه‌ندو چه‌ندین شاکاری گه‌وره‌ی جیهانیی ئ‌پ‌رای‌ی ل‌که‌وته‌وه، له‌وانه‌ش (زیخ‌گرید) (تانه‌اوزر) (بارسیگال) جگه‌ له‌و شاکارانه چه‌ندین ئ‌پ‌رای دیکه له‌و بواره‌دا ناوبانگیان ده‌رکرد له‌وانه‌ش (سه‌رتاشی ئه‌شبیلیه‌ی ر‌سینی) (خوازب‌نی فیگار) و (شمش‌ای ئه‌فسوناوی م‌زارت) و فیدیلیوی هه‌تیوی بته‌ټ‌ن و جیناف - ش‌پان و ز‌ر ئ‌پ‌رای دیکه‌ش که‌له جوغزی کاری نمایشی ده‌رده‌چوون، به‌ام هونه‌ری چواره‌می شان‌ (بال) ی شان‌‌ی سه‌مایی بوو، ب‌یه ئه‌و شان‌‌گه‌ریانه‌ی که‌پشت به‌سه‌ما ده‌به‌ستن له‌دیال‌گ دوور ده‌که‌ونه‌وه، ت‌یدا موزیک ده‌ب‌ته سه‌رچاوه‌یه‌کی سه‌ره‌کی ب‌بزووتنه‌وه‌ی سه‌ماکاره‌کان، ئه‌م ج‌ره شان‌‌گه‌ریانه سه‌ره‌تا له‌رووسیای قه‌یسه‌ری دا سه‌ریان هه‌داوه، پاشان گوازارانه‌وه ئه‌مریکا و هه‌ند‌ک و‌لاتی ئه‌وروپی، له‌وانه‌ش بالیه‌کانی چایک‌فسکی وه‌ک بوندوق شک‌ن و ده‌ریاچه، هه‌روه‌ها لومسکی ک‌رساک‌ف - شه‌هره‌زادو لایک‌رسترافسکی بتروشکا و ش‌ستا ک‌فتیش سووره ره‌ش، دواتر ج‌ری پ‌نجه‌می ئه‌و شان‌‌گه‌ریانه شان‌‌گه‌ریی نوانددن بوو که ههر له‌گه‌ چه‌که‌ره کردنی نووسینی شان‌‌یدا هاته‌ کایه‌وه و تا ئه‌م‌ټ‌ که‌شی له‌گه‌دا ب‌ت در‌ژه‌ی هه‌یه‌و شو‌نی ئ‌پ‌را و بال‌ی گرت‌ه‌وه .

ره‌خنه‌گره‌کان به‌ت‌ک‌ای‌ی وای ب‌ ده‌چن که‌کار‌کی ئاسته‌م ب‌شان‌‌گه‌رییه گریکییه ک‌نه‌کان وه‌ک تراژیدییه مه‌رگه‌ساته‌کانی ی‌رپیدس و ک‌میدیاکانی ئه‌ره‌ست‌فانس به‌ب‌ موزیک ده‌سه‌لاتی ئه‌وه‌یان هه‌بوو ب‌ت‌نرخ و به‌هایه‌کی هونه‌ری ت‌روته‌سه‌لی شان‌‌یی به‌بینهر ببه‌خشن، ب‌یه ئه‌گه‌ر موزیک ئه‌وکاته و له‌وسه‌رده‌مه وه‌ک سه‌ره‌تایه‌کی سه‌ره‌ه‌دانی

شان ئو بايەخەي پى درابىت ، ئەو دەبىت ئەمى دواي تپەربوونى ئەو زىمەنە تپرو چى و پىرەي پى لەداھىنان و مەلەنەي جىراو جىرى تەوژم و رىبازە جىا جىاكانى شان ، موزىك چ پىلەوپايەكى لەشاندا پەيدا كىردىت ؟ ديارە پىويستى شان بى موزىك لەتەشەنە سەند ندا بوو ، دەرھەنەرە گەورەكانىش بىيان يەكالا بىتەو كەبەبى موزىك ناتوانن شان يەكى زىندوو پىشكەش بىكەن ، چونكە ئەوان گەشتەنە ئو باوہەي كە شان پەيوەستبوونكى راستەوخى و بىنەەتى بەو كەشوەهوا دەوونىيەو ھەيە كە دەرھەنەرە دروستى دەكات ، بى لىك نىزىكبونەوہى بىنەر بەشانى و ئاوتە بوونى لەگە رووداو و كاراكتەرەكاندا ، بىيەشە گەورە دەرھەنەرەكانى وەك فاگنەر ، بىتەر فايس ، بىرخت ، چىخەف ، ستانسلافسكى ، ئارتى ، تا دەگاتە بىتەر بروك ، بايەخەكى زىريان بەموزىك داوہو زىر لە خواستەكانى خىيان بە موزىك بەرجەستە كىردوو ، كە رەنگە ئو خواست و تپوانىنانە نە بە دىالەك نە بە جوولەو بزوتنەوہى شان يى نەدەھاتنە دى ، زىر لەو نووسەرو دەرھەنەرە كاراكتەرە سەرەكەيەكانى خىيان موزىك ژەن بوون ، بەرھەمەكانىيان لەژيانى ھونەرىي پى لەداھىنانى ئەوانەو سەريان ھەداو ، لەوانەش پىشكىن لەم زارت و سالىرى ، كەموزىك سەراپاي شان گەريەكە دادەپش و كەشوەهوايەك لەبلىمەتەي موزىكژەنەكان نىشانەدەت . ھەروەھا لاي بىرخت - موزىك ھەمان گىرنگى ھەبوو چەندىن لەشان گەريەكانى پىشتيان بە موزىك بەستوو ، لەوانەش شان گەريى تەپى شەوان ئىپىراي سى قەشەكە ، دايكى ئازا ، موزىك لەو شان يىيانەدا ھەر تەنبا شوئەوارو كارىگەريى خىي بەسەر بىنەردا بەجى ناھىل بەقەد ئەو نەدى كە يارىدەي ئەكتەريش دەدات بى رەخساندى ئو كەشوەهوا دەروونىيەي واى لى دەكات بتوانىت رلى خىي بەداھىنانەو بىينى ، چونكە ئەكتەريش وەك بىنەر پىويستى بەرەخساندى ئو كەشوەهوا دەروونىيە ھەيە كە دەوروبەرو كەمە قى فاكترى دىكە بى بەرجەستەكىردنى دەورەكەي بىنە يارىدەدەرو پاىپىشتى ، ئەو تە ترفستەكەف دەلەت :

ئەگەر وامان مەزىندە كىرد كەي ھونەرى شان يى ئىركسترايەكى سىمفونىيە تىايدا موزىك دەبىتە ئامرىك لە ئامرىكانى ئو ئىركسترايە ، بىيە پىويستە موزىك پەيوەست بىت لەگە ھەمووئەو كەلوپەلانەي كە لەشاندا دەبىندرەن ، كەواتە موزىك پارچەيەكە لە ھەمووان وبەبى رەگەزەكانى دىكەي شان يى ھىچى لەدەست نايت ، مايرھەد ىش واى بى دەچەت كە ئەگەر شان گەريەك پىويستى بە موزىك ھەبو ئو دەبىت جىگەي شىاوى خىي بى بدزىرەتەو ، ئالەن دانىل دەلەت : موزىك فاكترەكى تگەيشتنى كارى بىرو بىچوونەكانى ئىمەيە

ئەو کاریگەرییە ئەخلاقییە داتە ئەنجام کارکی وادەکات کە ھەستی مریی بنیادەم پاک و بگەردتربەت ، ھەروەھا زانا دسکی ریش – وای بەدەچەت کە موزیک یاریدەری دەرھینەر دەدات بە بەرجەستە کردنی و نەو ریتمی شانگەرییە کە .

سایکەل ژناسەکانیش وای لێک دەدەنەو ، کە موزیک لە شاندا ھەر تەنھا کاریگەری لە سەر ریتمی شان و حاەتی دەروونی ئەکتر نە بە ئەوێ ئەدایکی باشتر بکاوپتر لە رووداوو بەرجەستە کردنی کاراکتەرەکانی نزیک بەتەو ، بەکو بە ھەمان شەو زۆتر کاریگەری لە سەر حاەتی دەروونی بینەر ھەیە کە رووداوەکانی سەر شان وەک خەیی ببینن ، لە ھەمان کاتدا چۆنکی رەحی بە بینەر بەخشەت .

جیکارلین – ی گەورە دەرھەنەری بەریتانی دەت : دیالۆگ کاتێک فەلسەفیەکانی دەرەکەوت و کاریگەری خەیی لە مەشکی بنیادەمدا بە جەدەل کە موزیک بەرجەستە بکات و بخرەتە ناو چوارچیوێ ریتم ، چونکە جگە لە ریتمی سروشتی ، ئەمە لە شاندا پەویستیمان بە ریتمی دروست کراو ھەیە ، ئەو ریتمانەن ھەز بە وشە دەبەخشن و بەرجەستە دەورو بەرو کەشو ھەواو دیوی شاراوێ دیمەنەکان و ناخی ئەکتر دەکەن .

ھەنداونەوی داسییدییکی لایسادکراو ... عەبدولە سەمان (مەشخە)

ئەو بەژەر ھەلەکانی مەرگا تەدەپەیی و
چاویشی لاسەر تەنکە وردیلەکانی ئومەد بوو
خەمی دکرد بەردەباز و
باسەر جەگەلەکانی نەھامەتی دپەییو
لە چاویو تروسکایی نووونو دبینرا و
لەزاریشی شکر و شەیی پەلە مانا
ئەو دداری دکرد و کچەکی خەشدویست کە ئاشنای وشە و کتەب بوو
زەربەیی ئەواران بە عەللاگەیی سەموونی گەرم و

هـندـجـارـيشـ مـيوـ و سـوزـى بـدـستـو و دـگـاـيـو و ژـوـرـكـى
 ئـو شـوان درـنگ دـنوـست و
 پـلكـ عـاسـى و تـنى :
 غـورـفـكـى پـ بوـ لـ كـتبـ و وـرـقـ و مـرـقـ،
 هـنـدـ بـلـلـز بوـ هـر حـزـت دـكـرد بـيـخـى
 ئـو مـيوـانى كـم دـهاـتن
 كـرـى خـانوـى هـر لـيـكـم مـژـى مـانـگـدا دـدا
 جـارـنـجـارـيش لـگـلـ دـست خـى رـوبـعـ كـيلـيـ پاـقـلاو
 يـان نـفـرـر كـبـابـى بـ خـاوـن خـانوـ دـبـردـو
 ئـو بـ سـيـما گـنـمـنگ و بـژـن كـورت بـمـام تـكـمـ بوـ
 تا دـ حـزـكا خـشـويـست بوـ
 كـ دـدـوا دـ ئـخـى دـكـرد
 هـنـد عـاقـ بوـ سـرى لـ شـتان دـردـچـوو
 *

ئـو خـاوـن فـايـلـكى ئـستـوـر بوـ لـاى دـزـگـاى ئـمن و
 خـرا بـوـ ژـر چـاوـدـريـيـو
 كـا تـ گـرـتـيـان جـگـ لـ پـاـكـتـكـ جـگـر و هـويـكـى
 هـچـى تـرى پـنـدـگـيـرا
 ئـازـاريـان دـا.. ئـشـكـنـجـ بوـ بـ ئـاشـناى جـستـى بـهـزـى
 هـلـلـشـيـان لـكـرد و تـيـان هـردـوـو گـوـنـت دـتـقـنـين
 و تـيـان خـوشـكت لـ بـرـچـاوـت دـستـدرـژـى دـكـيـنـ سـر
 و تـيـان تـ "هـيـچ مـشـكت نـيـد
 ئـو پـار.. ئـو خـانوـ و ئـتـمـبـلى جـوان و قـشـنگ
 بـسـكـار لـگـلـ ئـمـ بـكـ
 چـى دـزـانى و چـى دـبـيـنى بـيـكـ رـا پـرت.
 ئـو و تـى نـا
 بـ گـورـيـى (نـا) كـى لـسـر كـاغـز كـ سـپـيـكـى بـردـمـى نوـوسـى
 زـريـان لـدا تا بـ ناچار ئـزادـيان كـرد.
 *

ئـو قـى زـيـا تـر لـ غـدر و لـ ستـمـ بوـ
 كـ دـپـيـقى مـنـفـعـتى خـكـى هـژـار و دـستـنـگـى لـ بـرـچـاو بوـ
 ئـو بـاسـى يـكـدـستـى دـكـرد
 بـاسـى يـكـبـوـون هـوـنى قـسـكـانى بوـ
 ئـو لـ خـمـى ئـو خـكـى بوـ
 قـسـكـانى مـرـهـمـ ئـاسـا دـردـكـانى اـدـمـا
 ئـو پـياوـكـ بوـ، هـر لـ پـياوـى نـو خـونـكـانى مـ دـچـوو
 بـوـى دـستـى بـرـمـان كـو

ئېو دىستى يېك بې يېكى ئېمى گرتىبوو بېر و ئاسى وونى خىبات
 بېئى وى گې لى خى بېردا، بېو چىرا و
 ئى تارىكى تېك شانى ئىش دىكرد
 ئى و كى ئىشت، ژوور كى پى بوو لى وش و قىسى جوان و
 بىنى وىفا و
 سى بى تى پى لى ئومىد و
 چى پىك گوى خى شى وىستى
 كى بى كان كى ساس كى ساس لى سىر فى كانى خى يان چا وى بوون
 ئاخى كى دى گى تى و لىم سى فى رى
 كى جى هى شتىن . . تى نها كچىك ئى هات و پرسىارى كىرد
 بى گى رىا نى و ئى وىش چوو
 دوى وى، نىك ما، بىگى كى ان و گى كى نىش مات بوون
 بى ئى وىيان پى وى دىار بوو
 ئى و دىستى كى زىرنگ و ورىا و هى من بوو
 ئى و نى كى ساس بوو نى هى بوو
 ئى و پىا وى گىشت خى شمان دى وىست
 ماركسى كى شى شگى بوو .

ئايارى ۲۰۱۷

دوا شوۋان ... سەباح ئەنجىدەر

1

خىر كى ئاوا دى بىت دوا تىشكى لى ناو لى پى شاعىرە نامرادە كى
 هە دى گىرت
 كى دى شوو دى تىه و يە كىم تىشكى لى ناو لى پى دادە نى تىه و
 پىرى حىوت ئاسمان لى ناو لى پى دى نە دىر
 دى كى ونە گى ان و كى چ و سى راخى دوا شوۋان
 حىوت كى تىرىش نى وى دى بىنە وى و حىوتجار دى شوو دى نە وى
 چاوم لى سىر و پىچى شوۋاندا هى لانى كىرد
 هوما كى تىك بى پىشتا وەردە گى تى
 بىرىنى زى وى تى ماشا كىردو و دىست لى بىرىنى ئاسمان دى دات
 وەك ئاگر كى نىرم و ئاوازى گى رانىنى خاوى مەخى ران

به ته نیشتی تده په م و ده یخه مه وه سهر ده ست و پ

ثم به خشنده ییبه له به ختیاریی م م ك زیاتره
له سهر م نری سهری سا و به خشنده یی

یه که مین خواردنه وه و
یه که مین پیر زبایی و
یه که مین ئاواتخواستن و
یه که مین مه یخ شبوون
د ههرشت ك ببینت

ئووی ل دهره وش ته وه و ده ژ
ئاسمان خئی له ته لی نازداوه ب دهره وشانه وه
د پ د پ د می ل ده ژ
فرم سكه به سهر د م ماوه ته وه و نه ها تووه ته خواره وه
چاوتان داخن و ب نه ناو زهرده خه نهی باده و ئاوی خدره وه
د م ده که و ته له پی ده ستانه وه

شه و خئی له ته لی نازداوه له ناو له پی ده ستان
ژیان ده لاو ن ته وه و سهرنجی مندا ك ده دا
سهرگه رمی یارییه به گهرمایی ناوچه وانی کارما مز کی سه مازانه وه
پیته کانی ژیان له ناو له پی ده ستان
عه ودا ی گهرمایی سه مان
دارما م له شه و ق و تاسهی سه ما
زهرده خه نهی باده و ئاوی خدر
ده تخه نه وه سهرته ختی ئه وهل ته مه نه وه
خودایه ئه وه چییه ووده دات

2

شاعیره نامراده که مقهس له چاوی م م دده دات و ما ی خئی گهرم
ده کا ته وه

که به ره و گیر ده یی د م
هه نگاو گا خه بهر ده کا ته وه و نیوه گیان ده بم
زا م بووم له گه ژان و برک کی بئاما ندا به ره و لات ها تم
ده بوایه له گه ههسته دهسته م کانی با دا دهسته و مل بم
یان له گه ئاگری به تین و کاتی ناسکی ه لکه تروو کا ندا پ شب ک
بکه م

س بهر خا و پیتی مر قی چاو و د وونه
به دوایدا دت و له بهر خئی چرا ده د ز ته وه
ئه وهی چرا له ژیان بد ز ته وه

له مردنیش ده ید ز تهوه

زه رده خه نه له وخساری چاو و د وون تیشك ده هاو ت

له گای ژیان و مردن سرگردان نه ماومه تهوه

پم خستووه ته سر گای ب داری ته واو

له ژیان ناسووت م

له مردنیش

له هردوو جیهاندا شادمانم

مه ودای بینینی چاوی خ م و تیشکی دوا چراشم ناسیوه

هردووکیان هر ئه شقن

ئه شقی به حه فت شار و حه فت ئاسماندا گه او

خ یه کتر نابینن و به ران بهر یه کیش ه ترووشکا و ن و ئاماده ی

ئامبازن

ب هر شو ئ چاوم ا به نم

ئارام ده چم و با نده ی خ شبا ه ده ده مه ناو بای نهرم و نیانی

سهر په ه

با نده زه رده خه نه ی زه و ییه

سهر په ه ش کچ نی زه وی ده و ئ

له ئارامیی گو له خ گرتن و گهرمایی د بهر و س بهرم

به تانه و ت مهت و سهرزه نشت و ستایش

ناکه و مه نینی میوه ی پ نه گه یشتووی ه ه و لیته ی م ژووه وه

شادمانم به هیواکانم و پشودانی مانگ له ئاوی بن کوپه دا

3

ئه وه پ ی من له گاکان ده چ ته دهره وه

زه وی له بهر لاوازی هه موو په راسووی ده ژم دردر ن

ئا بای شه کاوه نه بهره نه س بهره

کراس گومان ی ماره

سا ی جار ک هه موو گومانه کانی ف ده دات

گومان ف دان

نان کی گهرم و ب نخ شه

ته نووری ناخ

گو ی له ئاواز و ئازاری دار ا گرتووه و برژا ندوویه تی

اها تووم سهرنجم له و شه قامانه دا ورد بکه مه وه

وخساره ب گومانه کان پ یدا ت ده په ن

له سهر نووکی په نجه کانت د یت

له پشتهوه چاوم ده گريت و مژده يه كي له پـ یت
 تـ ینا په یت و له گه یمدا ده مـ نیت هوه و ده بینه سـ او ی خدا
 ئو بهختیاریه به گومان یماده گه یه نین
 ژیا نمان برده وه
 ژیان وشه یه کی شه انی بوو
 ئمه هـ منمان کرده وه و تـر سرنجمان دا
 له میوه ی مه یی و بای پـش په هـ نیشه جـ بوو
 وا خه ریکه ئه زهل له شو یمـ کی چاوه یمـ واننه کراودا دهرده که و یت

4

شهراب کم خواردووه ته وه ده ستکردی دهستی خودامه
 نازانم له ترسی خدا و خـ شه ویستی کـ وه بچم
 هر له به ند و داوم و به یمـ گادا ماومه ته وه

5

سوپاس یمـ ئو متمانه یه ی یمـ ده نگی به منی داوه یمـ گاکانم تـ دا بژی
 تا مهستی ئه شق و توانه وه و جام پـ بوون
 هه ست به خه یا یمـ ده کات و پـ م ده یمـ ت
 تـ له چاره نووست ده گه یمـ یت و جوامـ ری پهری حوت ئاسمانی وچانـ ک
 بده
 یمـ ه ننگ و ده ننگ ده بم
 تا له بیرم بچـ ته وه له چ یمـ ژـ کدام

یمـ ده نگی به هه شتی سـ بووری و کتـ بخانه یه که هر به تامی سروود
 ده مـ یمـ ته وه
 من به یمـ وه م به بیرکردنه وه یدا یت بـم و بچمه ناوی
 با یمـ نده له شو یمـ پـ یه کانم هـ لکه داده نـ ن
 به گه رمیی گه یمـ انه وه م هـ لکه کانیان ده ترووکـ ن
 ئاخ مه ودای چوون و گه یمـ انه وه م چه ند کورت بوو
 چاوانی پـ نه کردم له هـ وینه وه ی ته می چاوه یمـ وانی و خه مـ ینی چاو و
 برـ ی پهریانه وه
 یه که مین هاتن و دوا یمـ یشن
 دیواری ما یمـ به هه ناسه ی جوانه مهرگان و ئه سپه شـ ی سندمشکـ ن گهرم
 بوو

سـ او ی خدا بووه میوانم
 له بهر هه تاو یمـ کی نیمچه گه رمیش وه نه وز ده دم
 فریشته له ژوور سهرم با هـ فـ یمـ یانه و خـ شـا یمـ به هاو یمـ یانم و
 خواخوا ی بینینانم

شاعیره نامراده که بـ ئه وهی هیچ پرسیار و وهـامـك
 له دوـنـ و ئهـمـ و سبهـینـ بزانیـت
 ژیا نی خـت به نهوا و گهـشـی دهـنگ بـ
 بهـن ناسینهـوه که دهـرگای فریودراو دادهـخا و
 ازی هـهـ دراوی دیاری یاران و بـ نی شهـوبـی حهـوشـی خهـوهـتخا نه و
 گر شهـگرشی بهـردهـ باز که له دوـنـ و سبهـینـ جیا نا بـتهـوه
 بهـسـر یهـکهـم تیشـك و دوا تیشـك دابهـشمان دهـکهـن
 لهـوپهـی ئاسوودهـییشدا ئاگری مـوانداری خـش دهـکهـن
 شاعیره نامراده که بهـ گـایهـکی دوور دهـگهـهـیتـه وه بـ ژیا ن
 ژیا ن تهـواوی گـاکان بهـ تـ دهـدات و دهـیکهـیتـه هیوا و دهـگهـیتـه
 ئهـوپهـی

دوا ستهـت له سوپهـری لهـشکری پاشا بنووسه و مهـچـ بـ هیچ شوـنـك
 پیاـهـی شکـ و شانازی ئهـشق بهـرزکهـره وه و مهـزانه دهـمری
 لهـشکری کلـ بهـردهـپیرـزه و شاخی کهـهـکـوی ناوچهـوانی
 خانووهـکانمان
 بهـتاـن برد و هـرشیا ن پهـرت بوو
 نانی تا پـشیا ن خوارد
 ئاگر له شاخه گهـورهـکانه وه چاوی دهـترووکـت
 خـی له هـنگی مهـی هـهـدهـکـشـت
 پیتی نهـمری دهـکهـوهـته دهـفتهـری بیرهـوهـری و یشاـی درهـختی شـتـك
 زهـوی به ئاواتهـوهـیه نهـمر ئاگری لهـسـر بکا تهـوه
 ئاگر بکهـره وه با زهـوی دهـوهـمهـند بـت و چارهـنووسی بووژانهـوهی
 بنووسـته وه
 چارهـنووس نووسینه وه

جریوه و جووکهـی باـندهـی خرـشاوی بهـر هـهـتا وه
 له مهـیدانی جهـنگدا تووشی چارهـنووسی خـی ها تووه

گوـ له ورته و دروود دهـگرم
 ئهـر پرسیار له کوـ بکهـم
 ئایه بهـمه دهـزانیـت
 بهـهـشت و دـزهـخ که بهـرایهـتی زـری یهـکدی دهـکهـن
 شهـپـلیش که خـی به تاشهـبهـرد دادهـدات هـهـهـی گـلانهـی نییه
 گوـی له گـرانی دـتوندی سـروشت بووه
 لهـگهـ گـرانیدا پیاسهـیهـک دهـکات و خـرا بهـلاماندا تـدهـپهـت

گهرمايي بـباكي و
 مشتومي گـفتوگـيـهـكي گوما ناوييهـوه
 لهـسـهـر كـلي ئـهـو شـاعـيرـانـهـي بـه دـ دهـيا نـناـسـت
 ئـاگـر كـ دهـكا تـهـوه و پـشـكهـكـانـي دـهـوـرـوبـهـر دـهـكوژـت
 اسـپـارـدهـيـهـكي لهـ دـهـمي بـا پـيرـيـهـوه و هـرگـرتـووه
 ئـهـوـيـني تـاريـكـ يـان ژـيـانـي زـردار فـهـرماـني اـگـهـيا نـدووه
 تا چـنـيـني مـا فـوورم تـهـواو نـهـبـت
 بـت نـيـهـ بـمـرـيت
 ئـاي ئـاگـري هـهـناو چـهـنـد خـوـنـي پـشـكـي
 لهـ دـدانـي دـيـكـتـاـتـر بـووه تـهـ ووبـهـري تـا بـلـيـهـكـه هـنـگ تـيـدا
 دـتـهـنـگه
 وـاي ئـاگـري هـهـناو چـهـنـد خـوـنـي پـشـكـي
 لهـ دـي شـاعـيرـه نـامـراـدهـكه پـل دـهـدات و نـاشـزانـت ئـادـهـم لهـ بـهـهـشت
 يـان دـزـهـخ شـهـي ژـيـان بـهـتـا دـهـكات
 هـهـر وـا بـمـنـهـرهـوه و اـزـت مـهـدـركـنـه
 ئـمـه ئـاوا دـ و چـاومـان خـشـيـن دـهـبـت و خـشـمان دـهـوـيـت
 لهـ پـشـوازيـي خـشـهـويـسـتي خـمان
 بـه بـوتـكـ مـهـيـهـوه كه لهـ بـهـهـشت خـشـكـراوه و هـسـتاوـين
 تا ئـهـفـسانـه سـهـرسـو هـنـهـرهـكهـي دـهـمانـدـزـتـهـوه
 هـهـر يـهـكـ كـهـس ئـاگـري دـزـيـهـوه و هـمـيـشـهـش لهـ كـاتي پـويـسـتيـدا
 دـهـرـدهـكهـوت

چار نووسی نیئ جلالیید کانی سـر گردکـ و دـوـرـوبـهـري بـرـو و کـو ملد نـتـ؟ ... هـژـن

پـشـكـي، بـ من چ ساـي ۲۰۰۶ و چ ئـستا لیست و پارتیی بـناو
 "گـان" هـیچ جـیاوازیـیـهـكي لـتـك پارتییـهـكـانی دیکـ و دـسـتـاـتـداران
 نـبوو و نابـت، چـونـكـ یـكـم ئـاراستـیـیـهـكي اـمـیارـیـهـ و پارتیی و
 كـخـسـتـنـهـكي قـوـوچـكـیـهـ، كـ سـرـنـجـام ئـامـانـجـی دـسـتـاـتـداری دـبـت و
 دـسـتـاـتـیش لـپـناو دابـینـكـردنی مشـخـری و دارایی تایبـت دـبـت،

هه‌ب‌ت‌ نا‌ب‌ت، ئ‌و‌ش‌ ل‌ب‌یرب‌ک‌-ین، ک‌ و‌-رای‌ تاک‌تیکی‌بوونی
"بزووتن‌و‌"ی‌ پارتیی‌ نیلیی‌ک‌ و‌ (ینک‌)ی‌-بوونی‌ پ‌شین‌ی‌ ز‌رب‌ی‌
ئ‌ندامانی‌ ن‌و‌ندی‌ و‌ س‌ر‌کردای‌تی‌ و‌ ک‌س‌- دیار‌ک‌انی‌ گرد‌ک‌،
ب‌د‌نیای‌ی‌و‌ ل‌ سا‌ی‌ ۲۰۰۹ تا‌کو‌ ئ‌ستا‌ ب‌ ب‌رد‌وام‌ی‌ (پ‌د‌ک‌) ل‌س‌ر‌
ک‌ین‌ و‌ نزیک‌بوون‌و‌ ل‌ ک‌سانی‌ دیاری‌ س‌ر‌ گرد‌ک‌ ب‌رد‌وام‌ و‌
ه‌و‌د‌دات، ه‌ر‌ ئ‌ا‌وا‌ ک‌ با‌ک‌کی‌ (ینک‌) ل‌س‌ر‌ ک‌ینی‌ (ک‌س‌ر‌ت‌ /
ئ‌ندام‌ی‌ س‌ر‌کردای‌تی‌) و‌ (ن‌جم‌دین‌ ک‌ریم‌ / پار‌زگاری‌ ک‌ر‌کو‌و‌)
ل‌ل‌این‌ (پ‌د‌ک‌) ب‌ک‌گ‌ د‌ه‌ن‌ن‌و‌ و‌ د‌یس‌لم‌ن‌ن‌، ب‌د‌نیای‌ی‌و‌ ل‌ن‌و‌
گرد‌ک‌ و‌ د‌و‌روب‌ری‌ ک‌سان‌ک‌ ک‌دراون‌. ئ‌و‌ش‌ ش‌ت‌کی‌ ئ‌اسای‌ی‌، چون‌ک‌
امیاران‌ ل‌پ‌نا‌و‌ د‌س‌ات‌ ه‌و‌د‌د‌ن‌ و‌ د‌س‌ات‌یش‌ ب‌ دارایی‌ و‌
مش‌خ‌ریی‌ و‌ ل‌ ئ‌ستادا‌ مش‌ی‌ دارایی‌ و‌ مش‌خ‌ری‌ ل‌ژ‌ر‌ ک‌ف‌ی‌
(پ‌د‌ک‌) و‌ خ‌فر‌شی‌ و‌ سیخو‌یی‌ امیاران‌ ب‌گشتی‌ و‌ امیارانی‌ کورد‌
ب‌تایب‌ت‌ پارتیی‌ک‌انی‌ بزووتن‌و‌ی‌ چ‌ک‌داری‌ کوردای‌تی‌، ک‌ و‌ک‌
پ‌رو‌رند‌ی‌ ب‌عسیی‌کان‌ نیشانی‌دا‌ ئ‌ندامانی‌ س‌ر‌کردای‌تی‌ ل‌این‌کان‌
یان‌ خودی‌ ژ‌می‌ ب‌ع‌س‌ ناردوونی‌ یان‌ ل‌ گفتو‌گ‌کان‌ ۱۹۷۰-۱۹۷۴ و‌
۱۹۸۳-۱۹۸۴ و‌ ۱۹۹۱ ب‌ک‌ری‌ گرتوون‌، یان‌ ب‌ک‌ر‌گیراوی‌ د‌و‌-تی‌ سوری‌
و‌ تورکی‌ و‌ ئ‌ران‌ بوون‌، ب‌ج‌گ‌ ل‌و‌ی‌ بزووتن‌و‌ چ‌ک‌داریی‌ک‌انی‌
ه‌ر‌می‌ کوردستان‌ ل‌ سا‌ی‌ ۱۹۶۱ تا‌کو‌ ئ‌ستا‌ د‌س‌ک‌ل‌ای‌ د‌و‌-تانی‌
بریتانیا‌ و‌ ئ‌م‌ریکا‌ بوون‌ و‌ ه‌ن‌ و‌ ت‌نان‌ت‌ د‌س‌ک‌ل‌ای‌ د‌س‌ک‌لاکان‌
ئ‌وانیش.

ب‌ ب‌چ‌وونی‌ من‌، ب‌ج‌گ‌ ل‌و‌ی‌ ک‌ جیا‌بوون‌و‌ی‌ ن‌وشیروان‌ و‌
دروستکردنی‌ لیست‌ و‌ پارتیی‌کی‌ نیلی‌ ب‌ پار‌ و‌ گردی‌ تا‌ب‌انی‌
تاک‌تیکی‌ بوو‌ ب‌ ژ‌ژی‌ ت‌نگان‌، دوو‌ ه‌کاری‌ دیک‌ش‌ ه‌بوون‌:

ی‌ک‌م‌، زا‌بوونی‌ (پ‌د‌ک‌) و‌ کشت‌/ مات‌کردنی‌ تاک‌تیکی‌ ل‌ن‌و‌ پار‌ل‌مان‌
و‌ فرمان‌داری‌ ه‌ر‌می‌ کوردستان‌ و‌ د‌ر‌کردنی‌ پار‌ل‌مان‌تاران‌ و‌
شالیارانی‌ پارتیی‌ نیلیی‌ک‌ بوون‌ ب‌ ه‌ی‌ خ‌ف‌ریاک‌وتنی‌ (ینک‌) و‌
(نیئ‌ج‌ل‌اید‌کان‌)، ه‌ر‌چ‌ند‌ سیناریی‌ی‌کی‌ امیاری‌ بوو‌ ب‌
ب‌ب‌کردنی‌ ک‌وت‌ن‌ام‌ی‌ ن‌وت‌ ل‌ت‌ک‌ تورکی‌، ه‌ن‌انی‌ داعش‌،
بازرگانی‌ ن‌وت‌ و‌ گاز‌ ل‌ت‌ک‌ داعش‌، ب‌ جین‌س‌ایددانی‌ ئ‌زیی‌کان‌،
ک‌ینی‌ چ‌ک‌کی‌ ز‌ر‌ ل‌ کارخان‌ک‌انی‌ چ‌ک‌سازی‌ و‌ ساخ‌کردن‌و‌ی‌ چ‌ک‌
ک‌ن‌کان‌ د‌و‌-تانی‌ بریتانیا‌ و‌ ئ‌امانیا‌ و‌ ئ‌م‌ریکا‌ و‌ ئ‌یس‌رائیل‌
و‌... ق‌رزارکردنی‌ ک‌م‌-ی‌ ه‌ر‌می‌ کوردستان‌ ه‌ت‌اه‌-تای‌ ب‌ ق‌رزی‌
س‌پ‌ندراو‌ و‌ م‌رج‌ قورسی‌ بان‌کی‌ جیهانی‌ و‌ بان‌کی‌ ن‌و‌ندی‌ ئ‌و‌روپا‌ و‌
سندوقی‌ ن‌ود‌و‌-تی‌ دراو‌. ل‌ بار‌کی‌ ئ‌ا‌وا‌ ن‌د‌ک‌را‌ ه‌موو‌ ل‌این‌کان‌
خ‌یان‌ ازی‌ نیشانب‌د‌ن‌ و‌ د‌بوو‌ ب‌ سیناری‌ و‌ گار‌گاری‌ پارتیای‌تی‌

و دابـشکردنی خـځـکی ناـازی بـسـر سلـمانـی و هـولـر، خـځـک
خـریکـبـکـن، تاـکو ئـوان لـ پـشت پـردـو و بـبـ خـم و ئـارامـی
کـوتـنـامـکان مـریکـن، کـ هـوـشـاندنـو و یـان تـنـیا بـ و خـاندنـی
دـو و تـی عـیـراق و فـرمانـدارـی هـر مـی کـوردستان مسـگـر دـکرـت و بـ
ئـو مـبـسـتـش لـ ساـی ۱۹۹۱ کـ نـوشـیروان و سـرانی دیکـی گـرد کـ
دـسـا تـدار و (ینک) یـوون، تاـکو ئـستا بـ پـلان و ئـسانکـاری
زلهـزـکان و دـزگـ سیخوـیـکان و کـمـپانیـی جـهانـخـرکان، زـمـین
و هـکارـکـانی و خـاندنـی دـو و تـی عـیـراق و فـرمانـدارـی هـر مـی
کـوردستان ئـسـتـمدـکرـت، کـ لـ پـش هـمویانـو و تـایـبـتـکردنـو و
پـارتـیـکردنـی کـرتـا ئـبووریـکان و دابـشکردنـی ناوچـگـریـانـی
خـځـکی ناـازی بـ سیناریـی ئـپـزسیـنی بـا ځـکی دـسـات.

دوو مـ، وک دـزانـرا و دـزانـن نـوشـیروان موسـتـفا نـخـشی
شـرپـنجـی سیـیـکانـی هـو و اـدی زـری تـمـنی مانی نـخـشـکان لـ
پـنج ساـ زیـاتـر نیـی و گـانـو و نـوشـیروان و پـشوازی لـلـایـن
نـچـیرـوان و لـ فـکـخانـی هـولـر زـنگـی کـتـایـی تـمـنی ئـو بوو.
هـر لـبـرئـو و شـبوو، ئـو زوو فریـاکـوتوو و لـتـک (ینک)
کـتـنـامـی کـرد، تاـکو پـاش مـردنـی خـی ئـگـری دوورکـوتنـو و
پـارتـیـی نیـلیـک و گـرد کـ لـ (ینک) و نـزیکـبوونـو و لـ (پـدک) یـان
گـیـنی ئـراستـی دوورخـاتـو و سـرانی گـرد کـ لـسـر بـنـمـای
و فـاداری بـ بـیارـکانـی ئـو بـچـنـو و نـو (ینک) یـان پـا بـند بـ
هاو پـیـمانـیـکی سـتراتیـجی (ینک) بـمـنـد و.

**ئـستا ئیدی گـرد کـ و پـارتـیـی نیـلیـک کـوتوونـتـا بـرد م دوو
ئـگـر:**

- کـتـایـهـنـان بـ سیناریـی ئـپـزسیـنبوون و لیست و پـارتـی
"گـان" و گـانـو و بـ باوان و بـهـزکـردنـو و (ینک)، کـ
جـابـوونـو و بـ پـراستـنی خـدی ئـو (ینک) بوو. ئـستا ئیدی پـاش
یـازد ساـ دـسـتـمـکردنـو و گـانـخـواز خـشـاو و ناھوشـیارکان،
زـرینـی دـنگـ ناـازیـکانـی سنووری پـارـزگـای هـو و بـجـ و سلـمانـی و
کـرکـوک و تـنـانـت هـولـریش کـ ساـی ۲۰۰۶ خـوازیاری و خـاندنـی
دـسـا تـی مـافیـی (ینک) و چـپـاو گـریـکانـی (کـمـپانیـی نـکان و
...تـد) بوون، بـ خـشـاو و یـی و چـاو وانی "سـرکـی باش و پـارتـی باش
و پـارلـمانـی باش و فـرمانـدارـی باش و دـو و تـی باش" تـواو بـ
سـروـری کـمـمـی چـینـایـتیـو و گـردـاون و نـک بـ گـانـو و بـ نـو
(ینک) مـلد دـن، بـکـو ئـامادـن لـسـر بـیاری گـرد کـ بـنـد (پـدک).
بـام ئـگـری گـانـو و بـ باوان زیـاتـر، چـونکـ سلـمانـیـجـی تـی و

دژایه تی بادینانی و ههولهریهکان هاندیری یهکه می سه ران و لایه نگرانی گردهکه یه و هه ر دنه دانی ئه و قینه شه بوو، که وکه په جوویه که له ماوه ی چه ند سا که (۲۰۰۹-۲۰۰۶) خه که ناهازی دژه گه نده ی گه ی به داخوازیکه رانی به شه گه نده ی، ناهازیان له امیاری و پارتیه یه تی و فره مانداریه گه ی به لایه نگرانی ده سه سات و ده نگه ری سوپاسگوزار و چاوه وه وانانی هاتنی "جه لادی ده سه زی گه ل".

- به سه م ئه گه ر ئه و که سانه ی که (پدک) له ماوه ی یازده سه ی ابوردوو له نه و گرده که به که یگرتوون، ده سه سات و په و په گه ی به یاردانیان هه به ت، زه ر ئاسای دیواخانه ی گرده که و پارتیه نیلییه که ده بن به دوو که رت و که رته که به ره و باوان (ینک)، که رته که به چینه وه ی به ری به نجی امیارییکردن به ئاهای سپیه وه له سه ری شه.

هه به ته ئه وه شه به سه م، هه ره چه نده به (ینک) ئه گه ری یه که م گره گ و چاره نووسساز، به سه م به گشته تی سیسته م که و ئایه نده ی به وتی نه زمی نو ی بازار [نیئه لیبرالیزم] له هه ره می کوردستانو ناوچه که، ئه واه که رتبه وون باشته ر و چاره نووسسازتر، چونکه به هه ی که رتبه وون و چوونی که مینه یه که به لای (پدک)، زه مینه ی گاره گاری امیاری و فره ودانی خه که خه شباوه به ده دژه خوونی که مبه که له "ابه ری کوردایه تی" و په ره زییه کانی (گرده دزراوه که) و له به ره برده وه ی هه کاری جیا بوونه وه ی نه وشیره وانه و دروستکردنی لیست و پارتیه نیلییه که، که به لاله دابردنی به زووته وه که مبه لایه تیه گه انخوازه کهان و ناهایه تیه کانی ۱۹۹۱ - ۲۰۰۶ یه خه که هه ره می کوردستان و که رته کردنی یزه کانی گه انخوازان بوو به سه ر دوو ناوچه (زه رد) و (سه وز- نیلی) و ژاره ویکردنی به زووته وه که به سه مانه ی- چیه تی.

به کورته، ده هه ی داهاتوو خه که کی ناوچه ی شارزه وور و سه لمانی و که رکوه و گه رمیان به گاره گاری دوو به ره کی "وه فاداران و ده سه زانی نه وشیره وانه" و "خیه نه تکاران له ابه ری کوردایه تی و گرده که" خه ریکده که ته و ده هه یه کی دیکه ده سه ساتداریه مافیه ی (ینک) و (پدک) مبه کردنی به که وتنامه ئا بووریه کانی فره مانداریه هه ره می کوردستان له ته که ده وه ته وانه و بانه کهان و که مپانییه جیهانه خه ره کهان سه گه ره ده که رنه، ئه گه ره نه مرینه ئه و دیو گرده که ده به بنینه و په شه سووتان و هواره و ناهه ی (ماله ی سه ره گرده که) شه ده به ستینه.

ته به نی: ئه وه دوا نووسینه من له باره ی جیا بوونه وه ی نه وشیره وانه و

لیست و پارتیی بـناو "گـان" دـبت، چونکـ وـرای هـموو ئـو
شتانـ، ئـگـر بـوام بـ پارتیایـتی و خـشباوـیشم بـ گـانخواری
سـرانی گردـکـ هـبت، ئـوا پـروـندی گردـکش تـواو، چونکـ هـر
گروپ و بزووتنـو ویک پابـندی ئایدیـلـجیا بـت و بـ "ابـری باش و
پارتیی باش و پارلـمانی باش و فـرمانداری و دـوـتی باش"
پشتبـستـت، وک هـموو وـتـکی ئاینگـرا سـرـنجامی لـ دوو ئـگـر
بـدر نیـ: گـانـو بـ باوان یان کـرتبوون و جیا بوونـو. بـجگـ
لـوـش، ناخوازم وـخـنـم لـ پارتیایـتی و جـنگ و فـرمانداری و
دـوـت و سـروـری بـجـتـ خانـی دزایـتی کـسی کـچـردو
(نـوشیروان موستـفا). دیسان دـمـمـو، خـزگـ نـوشیروان و هـموو
امیارک وک تاـبانی تـمـنی درـژ بووایـ و درـژ بـت و بـمـندـت،
تاکو وک تاـبانی لـ گـشـیـکی کـشکی سـروـری و مشـخـری کـبـکـوـت
و فـرامـشـکـرت. بـداخـو کـ (نـوشیروان موستـفا) زوو مرد و بـخت
یاری بوو و پیرـزکـرا و کـوتـ سـرووی وـخـنـ و سـرنج و
پـداچوونـوی خـکـ.

www.hejeen.wordpress.com

هـژـن

۲۳ ئایاری ۲۰۱۷

نا بـت هـرگیز له یاد بـکـرت، بهـام چـن؟ ... هیوا ناسیح

کـچی نـوشیروان مسته فا کـچی سـهرکرده یه کی ئاسایی بزوتنه وهی
رزگاریخواری گهلی کورد نییه، که وهک روداوـکی اـگـوزهـر لـی
بـوانین، بهـکو وداوـکی گهـوره و مهـزنه، کهـرابـردوی خـباتی شاخ و
شاری، ژیا نی ئاسایی، هـسـوکهـوتی، بیری، دید و بـچـونهـکانی ناوبراو
بهـرجهـستهی کردوه.

ئه وهی که کاک نـوشیروان له سـهرکردهـکانی تر جیا ده کاته وه، زـرشته،
وهک ساده یی بوونی، قهـمی بهـبـشتی لهـبـواری مـژوو و کـمهـناسی و
رژنامه گهریدا، دنیا بینیی، کاری زـر و قسهی که می، پشتکردنـ
ئارـزوـکانی، پـشینی شـوازـکی زـر سادهی جلو بـرگ، نه فرـشته وهی

خه باتی ۱۱ بردووی به میلیله ته کهی، ژیا نه هه ژارا نه کهی، هه ۱۱ په نه کردنی
ب۱۱ پ۱۱ ست و پاره، دهست و دهم و داو ۱۱ ن پاکی، کار نه کردنی ب۱۱
بنه ما ۱۱ هچ ۱۱ تی، باوه ۱۱ بوونی ته واو به خه باتی مه ده نی و بییری
(نا توندو تیژی) ب۱۱ گ ۱۱ انکاری، بوونی ئیراده یه کی گه وره و
را به رایه تیکردنی بزوتنه وه یه کی فراوان له کات ۱۱ کدا ته مه نی له سه روی
شهست سا ۱۱ هوه بوو!

گهر رڼه زگرتنی خه ځای ته به شمهینه و هه ژارانې کوردستان به ناوبراو نیوه ی له بهر مـ ژوو و خه باتی شاخی بوو بـ ت، د نیام نیوه که ی تری له بهر هه نځای دووهمی یان ده توانین بـ ین شـ شی ناو شـ شـ ش، واته دروستکردنی ئه پـ زسیـ ن سا ی ۲۰۰۶ هـ و هـ تاوه کو کـ چی دوا یی بوو. مـ فـ ده توانـ ت بـ هیچ سـ مینه وه یه ک بـ ت کار و خه باتی نه و بزوتنه وه که ی بوونه هـ ی بهر زکردنه وه ی ئاستی وشیاری خه ځای ته یی، فـ رکردنیان و ئاشناکردنیان به چه مکه کانی مافی هاوو بـ تی بوون، داهاتی نه ته وایه تی، نه رک و مافی هاو نیشتمانـ تی، دادی کـ مه بـ یه تی، دیموکراسیه تی بهر وه بردن و کارگـ ی، ... هتد.

من دٚنیام لهسا ٚانی دها تودا، کا تٚک لٚک ٚٚینه وهی زانستی مٚژوویی و سیاسی و کٚمه ٚناسی لهسهر کهس ٚتی ناوبراو ده کٚٚت، لهسیفه ته ریزپه ٚه کانی به به راورد به سه رکرده کانی تری کورد ده کٚٚر ٚته وه، وهک خاک ٚتی و قسه له ٚوویی، کٚمه ٚایه تی بوون، توانای له مٚ بیلیزه کردنی جه ماوهر، زمان زانیی، ره وان بٚژیی، مٚژووناسیی و هتد، زیاتر و زٚرتتر که سایه تی ئهم مه زنه مر ٚقه ده ناسر ٚت. ئهم کهس ٚکه له و سه رکرده نهی ره نگه دواي په نجا سا ٚی تر گه وره یی و بیرمه ند ٚتی و دووربینیی بناسر ٚت و قه دری بزانه ٚت. نمونه ی ئه و سه رکرده نهش زٚرن له جیهاندا، که پاش ده یان سا ٚ ئینجا خه ٚک و گه له که ی گه وره یی و گرنگی و مه زنیان بٚ ده رکه و تووه.

دیاره وهک هر سه رکرده یه کی تری خه باتی شاخ ئه میش بـ که موکو ی و
 هـ نه بووه، خای لاوازیشی هه بووه. بهـ ام گهر مرـف راسته و خـ
 پرسپاری ئه وهـ نه ی لـ بکردبان، ناوبراو وـ امی ئاماده و تا
 ـاده یه ک قه ناعه تپـ نه ری ده دایه که سی بهرام بهـ ر. دهـ شـ بـ هه ندـ ک
 که س ئه و وـ امه ته و او جـ گهی بـ وا و وـ امـ کی دروست نه بووایه، بهـ ام
 هه رگیزیش که سی پرسپار که ر وهک پـ ش وه رگرتنی وـ امه که ی، ئه و خـ ای
 له زیهنی نه ده مایه وه. چونکه پاساوی مه نتیقی و ما قوـ ی هه بوو بـ ئه و
 هـ نه.

قهدهری کاک نه‌وشیروان ئه‌وه‌بوو که له‌سه‌رده‌م‌کدا ژیا و خه‌باتی کرد، که ه‌شتا خه‌کان‌کی ز‌ر به‌رحی خ‌لگه‌راییی و نه‌ته‌وه‌یه‌رستییه‌کی

كوڤرانه، مهست و حهيران، هشتا كهلتوري سياسي لاي كه مي له باشوري كوردستان ههست و سڙ و خزمایه تی و ناوچه گهرتی و په یوه ندیی خوښ مښتیفه كانښتی. ئه م كهسك بوو سه ره لای ئه و ډاږدوووه دوورودر ژه ی له خه باتی سیاسی شاخ و شارد، به ناوی (هوایه تی شښگډیری) نه یده دایه وه به چاوی جه ماوه ردا و نه یده كرده پاساوی هه و كه موکو یی حوكمداریی و بهر ډوه بردن.

یه كك له خه سته كانی تری ئه م سه ركرده یه ئه وه بوو، كه له شاخ چن ده ژیا، له شار و دواي راپه رینیش ئاوا ډ ته ماح و ساده ده ژیا، ئه م نه ك هه ر وهك هاوړكانی نه بووه بازركان و به ډنډه ر و خاوه ن ك مپانیای بازركان، به كوړك پچه وانیه ئه وان بووه خه با تكاركي سه رسه ختی سیاسه تكدن وهك بازركان، بنه ماډچتی، سه ركرده كانی تر له باشور تا رڅگار دت ناشرین و ناشرینتر ده بن، به مام ئه م تا رڅگار تډه په یی جوانتر ده بوو، زیاتر خه می داهاتووی ده خوارد. زیاتر له بیري هه ژاران و كه مده رامه تاندا بوو، زیاتر نه خشی ډ چاكسازي، راستكردنه وهی هه كان، بناغه دانان ډ دامه زرانډنی ده و ډكی سه ربه خی مه ده نی و خاوه ن ئا بوریه کی به توانا ده كړد.

ئه و له ساډانی كك تایی ژیانیدا زیاتر ډی بیرمه نډك و رابه ركي ده بیني تا سه ركرده یه کی سیاسیی كلاسیکی، ئه و له وتاره كانیدا شتكي ده گوت، كه ده گمه ن له قسه و گوتاری ئه وانی دیدا به رگو ډمان ده كه وت. كاری ډ دونیا یه کی جوانتر ده كړد، هه ر ډ یه ش سه ره لای ئه و هه موو فشار و نانډین و تډقاندن و ئیغرا كړدنه توانی خه كانكي ز (نزیكه ی چاره ككي باشوري كوردستان) له ژر چه تری بزوتنه وه كه ی و ده وری خی كك بكاته وه. هه ر له خه كانكي ئاینی و خواپه رست و بگره ك نه ئیخوانه وه تا ده گاته ك نه پاسك و شویعی و ته نانه ت هه نډك له سه ركرده كانی ك م نیستی كړكاری. كه ئه مه گه وره یی و به رچا وروونی به رنامه سیاسیه كه ی ده گه یه نډت. زر له و كه س و لایه نانه ی ناوبراویان به وه ناوزه د ده كړد، كه سواری شه پللی نا هزایی خه ك بووه، به مام خیان له غیابی ئه م و بزوتنه وه كه یدا، چ وهك تاك و چ وهك حزه كانیان نه یان توانیوه و ناتوانن چاره ككي ئه م خه ككي نا ازی كك بكه نه وه و کاریگه ریی دا بنډن.

گه ر لایه نه سیاسیه كه ی ناوبراو وهك سه ركرده یه کی مه یدانیش وه لا بنډین، ئه م مرډه وهك نوسه ركي لډهاتوو، له م ژوو ی هاوچه رخی سیاسیی كورد، ك م نه ناسك ناوی هه ر ده م ډنډت، چ جای ئه وه ی كه شه قی خی له بزوتنه وهی دادخوازی و دیموكراسی و خه بات ډ مافه كانی مرډف داوه و ډ ده یان سا ی دیش کاریگه ریی خی هه ر ده م ډنډت.

زیاده بی نییه گهر بیین کاک نهوشیروان ره شه نبیرترین و پاکترین و
 لهاتوترین سهرکردهی باشوری کوردستان بووه، ئهم پیاوه سهرکردهیه کی
 دهگمن و ریزیه و تایبه تی بوو، زره سیفه تی تدایه، کهله هیچ
 سه رکردهیه کی تری باشوردا بوونی نه بووه و نییه. ئهم به داهه نانی
 نه ریت کی نوی ژیان و رهفتار و هه سوکه وتی سهرکردهی باوی سیاسی،
 توانی خای له قزاخهی سهرکرده تهقلیدییه کانی تر جیا بکاته وه،
 به جره که مرهف بی هیچ مهوعید و سکرته ره و قادرمه سهرکه وتن و ریزی
 پاسه وان دهیتوانی سهردانی بکات. نه قییه لا و نه موچهی خانه نشینی
 هه بوو، له کات کهدا مافی خای بوو وهک تکه شهر کی دیرین و
 خه باتکه ره کی دانه بی او. که سهک به بی او بوون کی تهواو به ئستا و
 داهاتووی گهله که یی، به سام و هه یبه تکه کی زره و ویقار کی جوانه وه،
 خای لهوانی تر جیا کرد بی وه. به جره که ئهم ئیتر بی ته پوه ره که و
 سیمبو که بی پوانی ساده یی و دهسپاکی و ره شه نبیری بی
 بیوانه کردنی سهرکرده کانی تری باشور.

به مردنی ئهم، بزوتنه وهی خه کانی ناازی و ئه پرسیان و بهرهی دژ
 به گنده یی و تاکره وی و تاکهزی رابه ره کی کاریزمی و بیوانه یان
 له دهست دا. من لام وایه ههرچه نده ناوبراو زره مابوو بیکات، به نام
 ئه و کاری مه ژوویی خای کرد. دنیام به پچهوانه یی ئه و سهرکردانه یی
 کهله پکه کهدا دهمرن یان پهکیان ده که ویت و حربه که یان هه تیو ده که ویت،
 کاک نهوشیروان زیاتر له سا که ده زانیت ده مریت و کار بی قناغی
 دوا ی خای ده کات. جار کیان په شچه ند سا که له گه کاک به هرزه علی
 به ره بویه رادیی گه ان سهردانمان کرد، له ودا پم گوت، به ره زتان
 گهر ئه مره ش که چی دوا یی بکه ن کاری ختان کرد و بناغه یه کی پته وتان
 بی بزوتنه وه که تان و ئه پرسیان دانا، که ئه مه به هیچ که سه کی تر
 ناکرا. بی یه ئه مه ش تا دنیا دنیا یه مایه ی شانازییه بی تان. دواتر کاک
 به هرزه زم بینیه وه گوتی: کاک نهوشیروان قسه کانی تی زره پ خاش
 بوو.

ده بیت ئه ندانمان و لایه نگرانی بزوتنه وهی گه ان و خه کانی ناازی و
 هه واداره کانیان ههرگیز ئهم که سته گوره یه له یاد نه که ن، دیاره نه که
 به خا خوار دانه وه و دشدامان و ته سلیمبوون، به که
 به لایه نه پزه تیغه که یدا، واته به وهی که له سهر ره باز و بهرنامه که ی
 بی ن، به قسه و ئام ژگار ییه کانی بکه ن، که تب و وتاره کانی بخواننه وه و
 گو له بگرن و په ند و وانه یی له وه ربگرن، له هه مووی گرنگتر هه لوست و
 هه سوکه وت و رهوشت و ئاکاری بکه نه سهرمه شقی ژیان و خه باتیان.
 ناکریت که سهک خای به ره یواری ناوبراو و هه سو او کی بزوتنه وه که ی
 بزانت به نام هه گری سیفه ته کانی، یان لای که می چه ند سیفه تی کی ئه و

نه ټټت .

ټټ ټه وهی بیروباوه ټټ، هه ټسوکه وت، ټټټ باز و خو ټندنګه ی نهوشیروان مسته فا بهردهوام ټټت، به ټای من ټټویسته که له نژیک ګټګټ که ی له ګردی زهرګه ته با ټټخانه یه ک ټهرخان بکر ټت و بکر ټت به (ټه یما نګای کا دیران) له و ټوه دید و فکر و ر ټبازی ناوبراو، ګیانی قوربانیدان، ټټوا به ټټوون، ټټنه ټویستی له ر ټګه ی وتار و چاوپ ټکه وتن و کت ټټبه کا نیه وه وه ک وانه به ګه نجان بګوتر ټته وه، له لایه ن مام ټستای تایبه تی، که ټټیان هه ټګری هه مان ټهو به هایانه بن که کا ک نهوشیروان خاوه نی بووه. کا در و هه ټسو ټاوان و نه وه ی نو ټټ ف ټری: ده ستپاکی، دیموکراتخوازی، سیاست وه ک پیشه یه ک ټټ خزمه تګردن نه ک ټیمتیار و بهر ژه وه ندی که سیی و بنه ما ټه یی، خا ک ټتی و ساده یی بکر ټن. به ش ټکیشی کت ټټبخانه یه ک ټټت ټټ سهرجه م کت ټټبه کا نی، سیدی وتار و ټه یامه کا نی. نامه ده ستنوس و که لوپهل و قه ټهم و چاویلکه و پا که تی جګه ره و چهرخ و شته تایبه ته کا نی.

ده توانر ټت سود له سسیته م و میکانیزمی ټټګه یان دنی کا دیرانی ته ټګه ری ټازاد یخوازی با کوری کوردستان ببینر ټت. ټاخر ټه وان ز ټټر له ټټش باشوره وهن له پهر وهرده ی سیاسی ټه ندامانیان، ټټ سه یری کا دران و سهر کرده و هه ټسو ټاوانی هه ده په بکه کا ت ټټک ده بنه سهر ټکی شاره وانی، چ ټن ده بنه نمونه ی ده ست و دهم و داو ټن پاکی، ټټ ټټ خ کا ک نهوشیروانیش هر ټه مه ی له هه ټسو ټوانی ټټیان ده خواست. ته نها به م ج ټره ش ره وانی ناوبراو شاد ده ټټت و ر ټباز ه که ی به ټه مانه ته وه بهرده وامی ده ټټت. دوا جاریش د ټس ټزی بهر ټژهی په یری هویکړدنه له ر ټبازی ناوبراو نه ک شیوه ن و فرم ټسکرشتن.

و ټستګ ټټ کا نی ژیا نی نهوشیروان مست ټټ فا ... عادل عزیز و ټټختیار شار ټټزوری

نهوشیروان مست ټټ فا ک ټسک ک ټټجیاواز تر ل ه ټمو س ټرکرد ټټکا نی ش ټټشی باشور د ټرد ټټک و ټت و د ټټټ یارچیه کی ناو ګټټټ پانی ش ټټش ، و ټک

کەسەکی بـ ئاگا لـ وداوـ ناوچـیی و جیهانیـکان ، بـ ئاگا لـ
گـرانکاریـ فکریـکان و بـ ئاگا لـ فکری سیاسی و و کەمـناسـک کـ
بـ ی سیاسیـتـکی واقعیانـ مامـ لـگـ وداوـکان دـکات ، ئـم
پیاوـ وکـ مـژو ناسـک کـ بوبوـ باکگراوندـکی بـهـزی سیاسیـت کردن
و چـنیـتی ئاراستـکردنی شـش بـ ئـ و ئامانجانـی کـ پـویستی
مانـو و بـرگری نـتـوـیک بو دـردـکـوت ، وکـ شارـزاییـکی شـشی
پارتی زانی و سـربازی کاری زـر گـرنگی کردوـ ، ئـم پیاوـ دـکـرت
ژیانی بـسـر چـد و سـتگـیـکـدا دابـش بـکـت و و بتوانـت
زانستیـانـ میتـد و فـکر و پـژـکانی بخوـنـتـوـ ، ئـگـر
و سـتگـکانی پـلـن بـکـت ئـوا دـتوانین چوار و سـتگـی سـرـکی دیاری
بـکـت :

و سـتگـی یـکـم :

کارکردن لـ ناو قوتا بیان و رـژنامـگـری.

لـم و سـگـیـدا لـسـر دو ئاست کار دـکات :

ئاستی یـکـم :

رژنامـوانی : کـ خـی لـ ژنامـی زگاریـدا دـبینیـو ، ئامانـ
لـم کارکردنـی بـر و دان بوـ بـ بـواری رژنامـ گـری ، کـ لـو
سـردـمـدا رژنامـگـری بوبوـ پانتاییـک بـ گـیاندنی فـکر و گـان
لـسـر ئاستی پاشخانی شـنبیری کـمـگا ، ئـمـش بـو مانایـ دـت
لـم گـیـو و بتوانـت وکـ گـایـک بـ گـشتن بـ هاوـاتی کار لـسـر
ئامادـگی هاوـاتی بکات بـ دروست بونی گیانی بـرگری ، ئـوـی لای
نـوشیروان مستـفا مـبـست بوـ ، کـ رژنامـگـری بکات مـبـستـک بـ
گـشتن ئامانـجـک ئـویش دروست بونی گیانی بـرگری لای خـک .
ئاستی دوـم :

کارکردن لـسـر دروست بونی کـخراوـکی نوـ خـاز .

دورکـوتـو لـ حیزی کـنـپارـز ، پـی وابوـ کـ پارتی دیموکرات
ناتوانـت اـبـرایـتی کـی شـشی کوردی بکات ، بـیـ کاری لـسـر
کـمـی رـجـدان کردوـ لـگـ هاوـکانی تا بتوانن لـ هـناوـ
شـشـدا کـخراوـک دروست بـکن ، تا بتوانـت لـگـ کـوتنی شـشـدا
ئـم کـخراوـ جـوـی شـس بـگـت و دیسانـو هـستانـوـیک بدات بـ
گیانی شـش گـی و بـرگری ، و بـ پـی گـانـ فـکری و
بـریـکـوتـ جیهانیـکان ئاراستـی فکری کـمـبکات ، دواـ هـرـس
دروست کردنی مـفرز سـرـتاییـکان و کاراکردنی کـمـی
، کـ بوـ قـناغـکی گـرنگی شـش و فکری شـشگـی کـ تـکـ بو لـ
مـدـلی گیفـارایی و ماوی کـ ئـمـش دواـ کـمـی مارکس لـینی ،
قـناغـکی گـرنگ بو لـ دـرچون لـ شـپـلی فکری بـریـکـوتـو
جیهانیـکان ، کارکردن لـسـر ئاستی شوناسی نـتـوـیی لـ بـرگی

شەشگەیی تیدا ، کەمەیی یەكەكە لێ باشتەری خوەندگای فکری و
شەشگەیی کە نەوشیروان مستەفا یەكەكە کردەیی کی تەدا بینوو .
وەستگەیی دوویم :

قە ناغی یەكەتی نیشتمانی کوردستان .
لەم قە ناغەدا لەسەر هەمان فکری کەمەیی و هەوێدان بە کەختەنەك
کە بتوانێت ئێوانێی لێ دەرۆی کەمەیی و بە باڵی مەکتەب سیاسی
ناسرا بون ، لێ چوارچۆکی یەكخراوەکی شەشگەیی تیدا یەك بخت ،
تونرا یەكەتی نیشتمانی دروست بکەت ، کە دایندەیی ناو یەكەتی
یەكخراوە کەمەیی و نەوشیروان مستەفا بو ، لەم قە ناغەدا ئەم
یەكخراوە توانی ئێو بەشایێ گشتیی لێسەر ئاستی نەتەوێک هەبو
بە بکاتەو و لەسەر هەمو ئاستەکان (سەربازی و سیاسی) یەكەتی
سەرکە ببنێت و ئابەرایەتی باشوری کوردستان بکات ، ئەم پیاو
لەم قە ناغەدا وەك سەرکردە یەكە سەربازی و سیاسی یەكە سەرکە بینوو
، هەر لەم کاتێکدا کاری لەسەر جەستەیی کەمەیی گە کردوو وەك
کەمەیی ناسەك تا بتوانێت ئێو ماتریالە ئامادە بکات کە شەش پەوستی
پەییەتی ، بەدەر لەم کارانە وستیەتی کار لەسەر کوردانی پارچەکانی
تر بکات بەو یەكەتی نەتەوێ بون زیندو بکاتەو و هاوکاریان بکات ،
و کاری سەرکەیی لەم قە ناغەدا بەکارهێنانی بەرژووێندی نەتەوێیی
بوو لەسەر ئاستی شەیی ئێران عێراق و جەنیەتی بەکارهێنانی بە
بەرژووێندی کانی باشوری کوردستان .
وەستگەیی سێیم :

کەتای هاتنی خەباتی شاخ و دەستپەکردنی بەوێردنی شارەکان .
لەم وەسگەیی تەدا نەوشیروان مستەفا دوا تەواو بونی شەیی ئێران
عێراق و کارساتەکانی هەبەج و ئێفەلەکان ، کە جارێکی تر کورد
مەحکوم بو بە دوبارە بونەوێ مەژوی کەوتن ، ئەم پیاو بەردەوام
دەبەت و هاوێکەش جیهانیەکان باش دەخوێندەو و چیاکان جەنەهەیت
و دێزانەت کە حکومەتی عێراق و بۆی سەرکەشی و شکستەکی گەورە
دەبەتەو ، هەر خەکی کار بە ئامادەکردنی ئاپەییەتە دێکات ، تا
بتوانێت بە پەیی پەوستی ئاپەییەت و ئامادەگی هەبەت ، بە پەیی
پەشینی خەکی هەر وەو ، وە توانی بێتە ئێندازیاری ئاپەییەت و
سەرتاپای کوردستان لێ ژەمی بەعس پاک بکەنەو ، ئێتر ئەم پیاو
لەبەر ئێوێ باوێ بە هەزی نیشتمانی هەبو هەوێ دا هەمو هەزەکان
کە بکاتەو و بەشداریان پە بکات ، هەر ئێو کات پاشماوێ کانی پارتي
کە بە بەوای کاک نەوشیروان دەبەت بەشداریان پی بکەت بانگەشت
دەکات و توانی هەمو هەزەکان لێ دەوری بیری ئاپەییەت کە بکاتەو
ئێکیان بخت و ئاراستەیان بکات ، دوا سەرکەوتنی بیری ئاپەییەت
خەباتی مەدەنی و حوکمەانی شارەکان دەست پە دێکات ، ئەم پیاو

داوای کرد که ششگانه کانی شاخ دور بحرند و له به و بردنی
 شارکان و نه وی نو و کادری ئیداری و حکومتانی تاز دروستبکر
 تا بتوانر شارکان به و برن ، ئه گره چی له م قه ناغدا به هه
 دست ته و ردانی در کی و ئه قه ناوچه یی و خه کی و دابه شبونی
 باشور به سه ر دو به کدا ، نه یوانی وک په ویست ئامانه کانی جه به ج
 بکات ، به م له دروست بونی عه راقی نو به هه وی دا که له ناو ندی
 عه راقدا په گه ی کورد له وی ده ستوری و مافه کانی دیاری بکره
 به م له به ر نه وی له م قه ناغدا له نه وان سه رکردا یه تی و خه کدا
 به شایه کی گه وره دروست بو ، به هه ی گه رانی سه رکرد کانی شاخ له
 سیاسی و به کاری بازرگانی و خه ی بونه و له فکر و دروستبونی
 گه نه یه کی گه وره ، نه م پیاو هه وی دا یه رم بکات له ناو
 یه که تی نه شتمانیدا ، بتوانر یه رمی نه م حیزبه بکات به په ی
 گه نه کان و چار سه ری نه و که شانیه تی شه حیزب بو بکات ، و
 ده یزانی جه ره که له م ده لی سه و تهانی هه یه و ده به ته هه یه که به
 ئیفلیجکردنی که دام زراو کان به یه به په ژیه کی گشیگیر و داوای
 کرد که یه رمی حیزبی بکره و له و و کار له سه ر دام زراو کان
 بکره ، ده یوست به ها نه خلاقیه کانی سیاست بگه نه و به سیاست و
 له و زیاتر به به دروست بونی گه رانی گروهی ششگانه انی شاخ به
 گروهی بازرگانی بگره ، که به جه ره که بو ولای لای ها واته نه هه شتبه
 ، خه ریک بو حیزب ده گه را به مار که ته و بز نس ، هه وی نه م پیاو
 کارکردن بو به یه رمی حیزب و پاشان یه رمی گشته ، که وابته
 هه مو ها ونه شتمانیه که له به رده م دام زراو حکومت کانه ده هه ست به ماف
 و نه رکی خه بکات ، خه به به شه که له حکومت بزانی به جیاوازی بهر
 و جیاوازی حیزبی و له سه نه و وی ده ست ته ات له م که ته ب سیاسی کانه و
 به دام زراو حکومت کانه ، ده رکردنی حیزب له کایه کانی زیاندا ،
 نه که پراو زخستنی ها ونه شتمانی به و شه و یه که نه نجام که ی نه و بو
 که نه ته هه یه .
 و سه گه ی چواره م :

به ری نه په زسیون و بزوتنه و یه گه نه ان :

دوای نه و یه پارتی و یه که ته وک دو نه ماینده ی نه ران و تورکیا بونه
 جه به جه کاری ستراتیژی نه رانی و تورکی و له ناخه شدا کاریان له سه ر
 به میلشای که ی که م نه گه ده کرد و فکری ششگانه ی و به ر خودان به ره و
 مردن ده چو ، کاریان له سه ر گه رانی که م نه گه کرد له که م نه گه یه کی خه
 نه نی به ره م هه نه و به که م نه گه یه کی به کار به ر و دا ره یو ، دوای
 نه و یه کورد له باشور ته که یه بازرگانی نه و ته ده بته و سامانی سهروشتی
 نه و ته ده خه ته خه مته چه نه بنه مانه یه که و ، نه و یه په ی ده و ته ته
 به شداری ها واته له حکومتاری و چالا کردنی په ره له مان به ره و که تای

بون دځو ، ئم پياو دځرک بځو دکات لځ يځکتی نیشتمانی جیا دځبځتځو و لځگځو هاوځځانی مځدځلی ئځپځسیون بونیاد دځنځن و بځری ئځپځسیون و بزوتنځوځی گځځان دروست دځکن لځم قځناغځدا گرنځترین ئامانځځانی نځوشیروان مځستځفا ئځمانځ بون :

1. شځځشی سپی و بځ خوځن و کځتایهځځنان بځ مځملانځ ی چځکداری و خځځن

2. دروستکردنی پاشخانځکی گځورځی بځئاگا بون و شځځبیری لای تاکی هاو نیشتمانی .

3. خځ گونځاندن لځگځو فکری سځردځمیانځ و چځنځتی مامځځکردنځکی نیشتمانیانځ لځگځو گځرانکاریدځ ناوچځی و جیهانیدځکان .

4. گځځاندنځوځی ناوځځکی بځ دروشمځکان و گځځینی بځرپرسیاریځتی لځ ئیمتيازځو بځ بځرپرسیاریځتی.

5. ناچار کردنی پارتي و يځکتی بځ دروستکردنی هځزځکی سځربازی نیشتمانی و دور لځ بځشکاری حیزبی .

6. ئځکتیف کردنی هځر چوار دځستځاتځکځ (پځرلامان ، دادوځری ، حکومځت ، اځگځیاندن) دور خستنځوځی داگیرکاری حیزبی .

7. بځ نیشتمانی کردنی پځیوځندیځکان دځرکیدیځکان .

8. گځځینی سیتځمی سځرکایځتی بځ پځرلځمانی و بځ مځرجځع کردنی پځرلځمان .

9. دانانی وفدی نیشتمانی بځ پځیوځندیځکانی لځگځو ناوند و بځ نیشتمانی کردنی ئم پځیوځندیځ .

10. دروستکردنی ئابوریځکی پتځو و گځځانځوځی خځ بځزځوی بځ هځرم .

11. خاځی گرنځی نځوشیروان مستځفا کارکردن بو لځسځر هځوځشاندنځوځی کځکځتننامځی ستراتیژی ، کځ کځکځوتنځکی ناوچځی و

دابځشکاریځ ، هځرم بوبوځ پاشکځی ستراتیژی ئځرانی و تورکی ، ئم پياو دځیوست ئو لځگځ مځژویدځ بقرتځنځ ، کځ لځ قوځای

مځژوځوځ هاتوځ ، ئځویش دابځشکردنی هځرم بوځ بځسځر تورکیا و ئځراندا ، دځیوست هځرم بځبځتځ خاوځن ستراتیژی خځی و ئځران و

تورکیا وځک دو دځوځتی دراوسځی هاو بځرژځوځندی مامځځیان لځگځځدا بکرت ، کځ ئځمځش دځبوځ خاځی سځرکځکی بونیادنانی دځوځتی

سځربځخځ ، سځینځوځی سنوری ئو دیو دځگځوځ و ئم دیو دځگځوځ ، واتا بیری نځوشیروان مستځفا گځورځتر بوځ لځ لځ پارتي و يځکتی و

تځنها دځیوست پارتي و يځکتی بځ پشخوانی شځقام بکات بځ دو حیزبی نیشتمانی و دوریان بخاتځوځ لځ پاشکځیځتی و پاشان کځی کځمځگا

ئامادځ بکات بځ درستکردنی ستراتیژی سځربځخځی هځرم .

ئځگځر ئم تځنها تایتک بځت بځ نځوشیروان مستځفا ئوا دځبځت

لـسـر ئاستى ئىكادىمى زىاتر ئىم پىاۋ بخوئىنرئىتۋ ، بـدـر لـ كارى حىزى و شـشـ و سياسـت و چاكسازى ، ئىم پىاۋ بـدـم بـگاۋ گولـى چىنـۋ ، شارـزاىـكى باش بوـ لـ ئىدـبىات و شيعرى كلاسيك و زمانـوانىدا ، كـ دـتوانىن بـبـىن نـوشىروان مستـفا بـچـكىـكى فكري گشتگىر و دـكرت لـ دواى خـى بـبـتـ قـئاغـك بـ نـتـۋۋىـك لـ قـئاغـكى مـدلى سۋىتـانى و گروپى مافىاى بزنسـۋ بـ دامـزارۋى بون بـشدارى هاۋىاتى لـ پـرسـ گشتىـكاندا ، كاك نـوشىروان هـندـ بـ گرنگى زانىۋ كـ تاك وـك كـسـكى هوشيار بـشدارى هـبـت لـ پـرسـى حوكمـانىدا بـردۋام كارى لـسـر دۋۋمـندكردنى پاشخانى بـشـبىرى تاك و كـمـبـگا كردۋ ، كـ ئىم بـشـبىرى دـبـتـ هـكارـك بـ كـمـبـگاىـكى زيندو ، هـر بـىـ پاش مردنیشى و سـىت دـكات ئارامگاـكى بـبـتـ كـتـبخانـىـك تا بتوانرـت بـردۋامى بدات بـو خـۋنـى و بـبـتـ سـنـتـرـك بـ بـشـبىرـكردنى هاۋىاتى .

نوشىروا ننىزم... ئامانچ كـرـىم

كاتـك پاشكـى (ننىزم) دـلكـنـر بـ ناۋكـۋ كـ هـبـگرى ئۋ ناۋ بـچـكـگرىـكى لـ شـۋازى خـباتدا هـبـت كـ فكري نوۋ و داهـنـانى نوۋ (ابداع) لـ بـباز كـيدا بونى هـبـ و فـكرو ديدو بـوانىنى بـبـتـ بـبـوى كـمـبـك ياخود تـۋاۋى كـمـبـگـىـك لـ ناۋچـىـكى جوگرافىاى بـ سنوردا ، واتـ (ننىزمى) دـشـ سنورى دۋۋت و سنورى دـستـكرد و سنورى خـسـك بـبـت و دـشـت (ننىزمى) بازهـبـدانى هـبـت بـسـر ناۋچـيدا و لـ چـند پارچـ زۋىـكى گـى زۋى پـىـۋ بـكر و دـشـ ئۋ فـكرانـ تـرجـمـ بـكرـنـ سـر زمان و نـتـۋۋى جياواز و بـپـى باۋ بون بـو ديدانـ جـرـها نـتـۋۋ بـرجـستـى ئۋ بىر كردنـۋانـ بـكات و بىكـنـ بـبـتـۋى خـبات بـ گـشتن بـ مـرام و ئامانچ گشتى و نـتـۋۋىـكان .

لـ چ كاتـكدا تاك دـتوانـت بـبـتـ هـبـگرى پاشكـى (ننىزم) بـ ناۋكـى.. ؟

بـ گومان كـسانى سادـ نابـنـ خاۋن بـوتى (ننىزم) ى بـبـكو بـ پـچـۋانـۋ دـبـنـ هـبـگرو بـرجـستـ كـرى فـكرى و بىرو بـچـونى

چارسەری بـە بدزەتو دـبیتە فکری نو و دـبیتە کارگەیک بـە
بـەرھـمـەنـانی دنیایـکی نوـتر تا تاک هـست ماف و ئـرکی خـی بکات ،
لـەر و نـوشیروان مستەفا دـتوانین بـلـین خاوەنی تـنـزکی فکری بـە
چارسەری کـش و دیاردەکان ، لـەر و بمانو و نـمانو گـران
بین یان نا ، تـنـزی نـوشیروان مستەفا چارسەری پـی و هـر کـس
بـی و گـایـک بـە چارسەرکردنی دـخی گـندەیی و کـشـکان بدزەتو
دـبـت بچـت و سـر نـوشیروان مستەفا ، ئـتر دـبـت نـوشیروان
نیزم ، لـەر و نـوشیروان مستەفا بـشـکی سادەیی ژبانی بزوتنـوی
گـان بو ، ئـوی هـی و بوار گـورکـی ، تـنـز فکریـکانـتی ،
کـ دـبـت چارسـر بـە کـمـگـایـکی تـندروست ئـوی دـبـت
کارئـکـتری کارای ناو ئـم پـرسـی دـبـت نـوشیروان نیزم .

هه‌بێک ل هه‌لانی شه‌شه‌دا ... ناز ئه‌حمەد

هه‌بێک ، شه‌شه‌گه‌ک، یاساناسه‌ک، خـم خـرک لـ شاخـو سـری
هـدا ... ئـویش باوکی هـزاران و مناـانی لاد و شار بوو ... ئـو
ماندـلاو یوسفـکـی کوردان (کاک نـوشیروان) بوو ... لـ شاخـو
خـنـویستان داکـکیکاری ماف و سـربـخـی هـر چوار پارچـی کوردستان
بوو کـ بـیاربوو زـنگی اـپـین لـبـدات .. سـرـکی خـکی ئـندازیاری
اـپـین بوو کـ هـاتـو و شارو باشوری کوردستان بو سـمـبـلی ئازادی
بـرخودان ... چ ستـمـک، چ زوـمـک، چ نایـکـسانـیـک لـم هـرـمـ سـری
هـدا ئـو سـردـمـ هـر کاک نـوشیروان لـ خـمی هـمووان بوو، لـ
تاو ئازارو فرمـسـکی هـزاران ، لـ تاو نایـکـسانی و بـ باکی
دـسـا تداران ... هـاتوو ئـم جار پـیـامی گـان بوونی اـگـیانـد ... بـ
عـزـتی نـفس و پاکی و سـربـرزی و بوـری چـندان لاوی خوـن گـرمـی
هـا ئاسای پـگـیانـد ... تـ ئـی هـا کـکی شاخ و کـتری ئاشتی شارو
باوکی هـزاران هـرگیز نامـی ... هـتا هـناسـی کوردک لـ سـر زـوی
هـبـ تـ هـر زیندویت ... پـیـامـکـت ئـبـت اـبـازی هـر تاکـکـمان و
ئـمـش وک تـ ئـبـین هـا لـ دژی گـندـکاران و دوژمنان .. ئـبـین
کـتری سپی لـ پـناو ئـشتی و پـکـو و ژبان ... ئـستا هـموو سپـدـیک
خـر لـ زـرگـتـو هـدـت ، ئـستـ تـ دـبـیت بـرنامـی

ٲوبهٲٲوٲونډوئى گڏندٲٲى و دواى خٲت دنيايک لځ داواکارى به
حکومتى هاوالتى جددھٲٲيت ، لځ دواى خٲت نډوٲيک لځ دايک ددبهٲت
پر به گډرور هاوار دٲکات دٲژ پددارى ٲٲبازٲکت دٲبين ، تٲ ئى
پياو سپيدکى نيشتمان ، دواى تٲ ئو دستانى نيشتمانيان ٲٲش
کردو به سپٲتى تٲ سپى دٲکٲينډوٲ ، ئى ابرم ئئم درٲژ پددارى
برنامٲکى تٲين و خٲبات هر بددوام تا ئو کاتى هٲمومان به
يک دنگ ، به ٲٲحقى تٲ هاوار دٲکٲين ، دٲگٲٲين .